

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Anna Trübenekrová

**Analýza právní úpravy vydávání
peněžních náhrad z rozpočtu
Státního pozemkového úřadu**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Radim Boháč, Ph.D.

Katedra: Katedra finančního práva a finanční vědy

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 11. 2019

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny, a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 150 800 znaků včetně mezer.

Anna Trübenekrová

V Praze dne 26. 11. 2019

Obsah

Úvod.....	1
1. Obecně k rozpočtovému právu.....	5
1.1. Rozpočtové právo.....	5
1.2. Státní rozpočet.....	6
1.3. Subjekty - rozpočtové jednotky.....	7
1.3.1. Stát.....	7
1.3.2. Organizační složky státu	8
1.3.2.1. Ministerstvo zemědělství České republiky	9
1.3.2.2. Jiný správní úřad	10
1.3.3. Další subjekty	11
1.4. Rozpočtová soustava	14
1.5. Teorie fiskálního federalismu.....	14
1.6. Obsah veřejných rozpočtů.....	18
1.7. Rozpočtová skladba.....	19
1.8. Výsledky rozpočtového hospodaření	19
2. Obecně k restitucím.....	21
2.1. Pojem restituce podle zákona o půdě	21
2.1.1. Formy plnění	23
2.2. Historický základ vzniku možnosti vydávání restitučních náhrad.....	25
2.3. Evidence nemovitých věcí a práv a povinností s nimi spojených.....	33
2.4. Zákon o půdě a jeho analýza - smysl, účel a cíl	34
2.4.1. Majetková křivda.....	35
2.4.2. Oprávněná osoba	36
2.4.3. Rozhodné období.....	36
2.4.4. Způsoby naplňování cíle zákona o půdě	37
2.4.5. Dílčí účel zákona o půdě	37
2.4.6. Další principy	38
2.4.7. Jednotlivá ustanovení zákona o půdě	39
3. Restituční tečka	43
3.1. První restituční tečka – rok 2005.....	43

3.2.	Druhá restituční tečka – rok 2018	45
4.	Oceňování restitučních nároků	48
4.1.	Stavební pozemky	48
4.2.	Zemědělská půda	49
4.3.	Tržní cena	51
5.	Výdaje Pozemkového fondu ČR	55
5.1.	Finanční náhrady	56
5.2.	Peněžité náhrady	56
5.3.	Způsob ocenění nároku	57
5.4.	Finanční náhrady poskytované Ministerstvem zemědělství	57
6.	Výdaje Státního pozemkového úřadu	64
6.1.	Přehled výdajů v letech 2013 – 2018	65
6.1.1.	Výdaje na peněžní náhrady	68
7.	Bilance vzniklých a vypořádaných restitučních nároků	74
8.	Shrnutí poznatků	78
8.1.	Navrhované řešení	81
8.2.	Výhody navrhovaného řešení	83
8.3.	Nevýhody navrhovaného řešení	83
	Závěr	85
	Seznam použitých zdrojů	87
	Seznam příloh	101
	Abstrakt:	122
	Abstract:	123

Úvod

Cílem diplomové práce nazvané: „Analýza právní úpravy vydávání peněžních náhrad z rozpočtu Státního pozemkového úřadu“ je identifikovat důvody kolísání výše vydávaných náhrad a zjistit vlivy na rozpočty jednotlivých institucí. Výsledkem této analýzy by měla být prognóza budoucího vývoje vydávání peněžních náhrad podle zákona o půdě při nezměněném stavu právní úpravy a návrh legislativní změny. K provedení analýzy bude zapotřebí zmapovat výši peněžních náhrad jako jedné z forem restitučních náhrad podle zákona o půdě za období od počátku procesu zmírňování křivd dodnes.

Práce se dělí na část teoretickou a část analytickou, formálně je dělena do devíti částí, které jsou dělené na kapitoly a body. Teoretická část se zabývá rozpočtově právní tematikou a restitučně právní tematikou spolu s historickým přehledem. Rozpočtově právní část objasňuje základní pojmy, jako je rozpočtové právo samo, rozpočet, subjekty rozpočtového práva, rozpočtová soustava, skladba a fiskální federalismus. Restitučně právní část se soustředí na objasnění pojmu restituce, fáze restitučního procesu a formy plnění restitučních nároků. Historická část podává obraz o událostech, jež měly vliv na uzákonění zmírňování křivd a o předpokladech, jež samotou restituci majetku umožnily.

Analytická část se nejprve věnuje právní úpravě, konkrétně zákonu o půdě, jeho smyslu, účelu a cíli. Postupně podává obraz o jednotlivých institutech důležitých pro pochopení celé problematiky. Rozebrána jsou jednotlivá relevantní ustanovení zákona o půdě.

Následuje poslední popisující část, která se věnuje tak zvaným restitučním tečkám.

Část věnující se analýze způsobu oceňování restitučních nároků předkládá obraz o cenách odebraného majetku podle oceňovacích předpisů, dává je do souvislosti s rozhodnutími Ústavního soudu a porovnává se současnou tržní cenou nemovitých věcí.

Další část analyzuje výdajovou stránku rozpočtu Pozemkového fondu ČR, jako fondu, který účelově a náplní činnosti předcházel Státnímu pozemkovému úřadu. Následující část se již věnuje výdajové stránce Státního pozemkového úřadu, který mimo jiné převzal i agendu Pozemkového fondu ČR. Obě tyto části se věnují základům institucí. Obsahují grafické části, které pomáhají k zpřehlednění forem peněžních náhrad vydávaných za účelem zmírnění křivd podle zákona o půdě.

Dalším bodem analytické části je bilance dosud vzniklých a dosud vypořádaných restitučních nároků za jednotlivá období, za která jsou k dispozici data, ze kterých lze tyto informace vyčíst.

Závěr práce se snaží o syntézu všech výše předložených poznatků a dat, na jejímž základě je nastíněn následující vývoj restitučního procesu podle současného znění zákona o půdě a legislativní řešení.

Jak vyplývá z výše uvedeného, v práci je použita především metoda analýzy a syntézy. Vedle těchto stěžejních metod byla použita i deskripce a explanace. Podstatnou část práce tvoří popis, který je důležitý pro následující analýzu. Popisné části jsou většinou v úvodu jednotlivých kapitol či je různě prolínají. Explanace, jako metoda zaměřená na výklad či vysvětlení, je použita zejména při interpretování jednotlivých grafů, tabulek a schémat, které předkládají data získaná z výsledků rozpočtového hospodaření jednotlivých institucí. Metody se v jednotlivých částech různě prolínají, nejtypičtěji je tomu tak v kapitole věnující se zákonu o půdě, kde je postupně u jednotlivých ustanovení zákona použita metoda deskriptivní, vysvětlující i analytická. Analyzovány jsou jednotlivé aspekty restitučního procesu týkající se peněžních náhrad. Snaha je o maximální rozbor jednotlivých podstatných rysů a znaků, jenž napomáhá k pochopení a uchopení restitučního procesu jako celku a jejich následné spojení.

Druhy použitých zdrojů úzce souvisejí s charakterem jednotlivých částí a jejich kapitol. V popisných kapitolách, zabývajících se právní teorií, jsou využívány především knižní zdroje od několika různých autorů k možnosti komparace jednotlivých pohledů odborníků na danou oblast. V kapitole zabývajících se historickými předpoklady je použit jak knižní zdroj, tak i zdroje internetové. Restituční problematice se, kromě knih zabývajících se historickou stránkou restitučních procesů, věnuje velice málo publikací. Hlavním zdrojem pro tuto část je judikatura a dvě publikace Zemana. Zeman se věnuje problematice z hlediska ekonomického. Zdrojem této části byly i konzultace se zástupci Ministerstva zemědělství, Státního pozemkového úřadu i tehdejšího Pozemkového fondu ČR. Doplnkovým zdrojem je studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky, která sloužila pouze pro získání širšího úhlu pohledu na danou problematiku a není v práci nikde citována. V grafických částech jsou použity výroční zprávy a závěrečné účty jednotlivých institucí za dané roky. Součástí zdrojů

jsou i přednášky a semináře Finančního práva, Rozpočtového práva a Pozemkového práva přednášených na Právnické fakultě UK v letech 2018 a 2019. Doplňkovým zdrojem jsou i články na Wikipedii, týkající se pár kusých informací ohledně historie a pro srovnání jsem nahlédla i do článků týkající se Pozemkového fondu ČR a Státního pozemkového úřadu. Samozřejmě součástí zdrojů je nespočet zákonů, vyhlášek, nařízení a usnesení vlády.

Podstatnou část zdrojů tvoří výroční zprávy Pozemkového fondu ČR za roky 2001 až 2012 a závěrečné účty Státního pozemkového úřadu za roky 2013 až 2018, webová stránka Monitor, jež je specializovaným informačním portálem Ministerstva financí, umožňující přístup k rozpočtovým a účetním informacím státní správy. Informace na tomto portálu zvaném Monitor¹ pocházejí z Integrovaného informačního systému státní pokladny a Centrálního systému účetních informací. Státnímu pozemkovému úřadu je zákonem stanovena povinnost zasílat data do Centrálního systému účetních informací. Z těchto zdrojů jsou čerpána data do grafů a tabulek, které jsou použity v analytické části a nejsou-li k dispozici ve webovém archivu Státního pozemkového úřadu, tvoří přílohy této diplomové práce. Za roky 1994 až 2000 jsou data čerpána orientačně z grafů publikací Zemana, jelikož výroční zprávy za tyto roky nejsou součástí archivu Státního pozemkového úřadu.

Tato práce vychází i ze stanovisek Nejvyššího soudu, ačkoli ustanovení § 28 odst. 3 zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích nezakládalo a současná právní úprava v ustanovení § 14 odst. 3 zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích nezakládá právně závaznou povahu stanovisek Nejvyššího soudu. Stejně tak vychází i z dosavadní judikatury Ústavního soudu a soudu vyšších instancí. K tomu považuji za nutné dodat, že Ústavní soud opakovaně poukazuje na důležitost stanovisek Nejvyššího soudu při sjednocování judikatury, vytváření jednotnosti právního řádu a obecného akceptování právního názoru Ústavního soudu ze strany soudů v zájmu uplatňování základních práv a svobod. S tím je spojená rovnost v právech ve vztahu k obecným soudům a právo na stejné rozhodování ve stejných případech, a tím vylučuje libovůli při aplikaci práva (III. ÚS 84/94, III. ÚS 355/96, III. ÚS 205/97, sp. zn. III. ÚS 127/96).

¹ Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>

Do příloh této diplomové práce jsem zařadila fotokopie realitních webových stránek, z nichž jsem čerpala data sloužící k výpočtu orientační výše současné tržní ceny nemovitostí. Jsem si vědoma relativní proměnlivosti výše cen nemovitostí, právě z toho důvodu jsem zařadila konkrétní výpisy do příloh, aby o konkrétní výši, jež je použita v této práci nebylo pochyb. Použitá čísla slouží pouze pro účel matného srovnání tržní ceny s výší náhrad.

Jsem si vědoma toho, že problematika restituce zemědělského majetku je mnohem obsáhlejší, než jak ji představuje tato diplomová práce, a že existují další aspekty, které jsou způsobilé ovlivnit řešení, ke kterému tato diplomová práce dochází. Restituci zemědělského majetku se věnuje více zákonů, než jen zákon o půdě a jsou vzájemně provázané. Stěžejním bodem restituce zemědělského majetku je naturální (nikoli peněžní) způsob restituce podle zákona o půdě a s ním spojená problematika oceňování nároků. Proti Státnímu pozemkovému úřadu je vedena řada sporů, které se týkají požadavků na ocenění restitučního nároku jako stavebního a nikoli zemědělského pozemku. Tato témata jsou velice obsáhlá a nebylo by možné se jimi zabývat v rozsahu diplomové práce. K rozboru jsem si vybrala zákon o půdě, neboť je dle názorů odborníků nejpropracovanějším restitučním režimem. Peněžní náhrady podle zákona o půdě jako formu vypořádávání restitučních nároků jsem zvolila proto, že recentní zájmy státu v oblasti restituce nemovitostí směřují k omezení naturálního způsobu vypořádání restitučních nároků za současného zdůraznění peněžního způsobu.

Na závěr úvodu se krátce vyjádřím k používání pojmu „peněžní náhrady“. Zákon o půdě pracuje s pojmy finanční a peněžité náhrady. Pouze pro účely této diplomové práce je použit pojem peněžní náhrady jako pojem nadřazený pro pojmy finanční a peněžité náhrady.

1. Obecně k rozpočtovému právu

Důležitými právními pojmy pro tuto práci jsou rozpočtové právo a jeho subjekty, vztahy mezi nimi a výsledky jejich hospodaření. K objasnění všech podstatných vztahů a k adekvátní analýze problematiky této práce je nezbytné se alespoň zběžně věnovat obecné části rozpočtového práva, které zahrnuje vymezení rozpočtového práva, jeho předmětu, subjektů a obsahu. Ze zvláštní části rozpočtového práva je třeba se věnovat rozpočtové soustavě, modelu fiskálního federalismu, obsahu veřejných rozpočtů a výsledkům rozpočtového hospodaření.²

1.1. Rozpočtové právo

Rozpočtové právo, jako podobor finančního práva, je „*souborem právních norem, které upravují soustavu veřejných rozpočtů, obsah veřejných rozpočtů, fondovní hospodaření, rozpočtový proces a vztahy vznikající při tvorbě, rozdělování a používání peněžní masy v těchto veřejných rozpočtech.*“³ Obecně lze říci, že jde o soubor právních norem, které upravují rozpočtové vztahy, práva a povinnosti, pravomoci, rovněž vymezují určitá pravidla a deklarují určité skutečnosti.⁴ Předmětem rozpočtového práva je, jak vyplývá z této definice, právní úprava rozpočtové soustavy, veřejných rozpočtů a jejich obsahu, rozpočtového hospodaření a rozpočtového procesu. Obsahem rozpočtového práva jsou společenské vztahy, práva a povinnosti, určité skutečnosti a pravidla.

Jako rozpočtové vztahy se označují ty společenské vztahy, které jsou obsahem rozpočtového práva, nejenom ty jsou obsahem, jsou jimi i práva a povinnosti mimo rozpočtové vztahy. Rozpočtové normy stanovují práva a povinnosti rozpočtovým jednotkám i bez toho, aby byla konkrétní rozpočtová jednotka subjektem rozpočtově právního vztahu. Potom je tato jednotka pouze subjektem rozpočtového práva a nikoli vztahu. Skutečností, která je obsahem

² MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 44

³ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 41, 42

⁴ Letní semestr: Rozpočtové právo: Přednáška 1. Radim Boháč [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.radimbohac.cz/letni-semestr-2019/rozpoctove-pravo>

rozpočtového práva, je například konstatování, že státní rozpočet obsahuje očekávané příjmy, jakož i odhadované výdaje státního rozpočtu v rozpočtovém roce (§ 5 odst. 2 zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech). Pravidlem je například ustanovení, jež hovoří o neexistenci právního nároku na dotaci či návratnou finanční výpomoc (§ 14 odst. 1 zákon o rozpočtových pravidlech).⁵

1.2. Státní rozpočet

Státní rozpočet lze chápat v několika různých smyslech. Buď jako dokument⁶, právní normu⁷ nebo jako peněžní fond k zabezpečení funkcí státu⁸.

Státní rozpočet lze chápat jako finanční plán státu, který se každoročně schvaluje nejvyšším orgánem státu (zákonodárným sborem) a stanovuje předpokládané příjmy a výdaje státu na jeden rok dopředu. Tento dokument slouží k zajištění představy o peněžních zdrojích společnosti a k zajištění představy o jejich nenávratném rozdělování za pomoci striktně daných pravidel. Prostřednictvím rozpočtu dochází k přerozdělování zdrojů od subjektů tvořící zdroje k těm, kteří zdroje netvoří. Způsob přerozdělování záleží zejména na vzájemném působení principu solidarity a principu „každý za své“.

Zákon o státním rozpočtu, jako finální neboli rámcová norma, která se zpravidla neuplatňuje déle, než jedno rozpočtové období, vymezuje jednotlivá práva a povinnosti pouze rámcově. V takovém zákoně jsou upraveny pouze vztahy materiální, jež se vyznačují svou krátkodobou povahou. Jednotlivým subjektům těchto práv a povinností stanovuje cíl, kterého mají dosáhnout, nikoli konkrétní způsob provedení. Tyto způsoby a procesní vztahy jsou zpravidla upraveny řadou již existujících speciálních norem s dlouhodobější platností.

⁵ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 44

⁶ BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6, s. 80, 84, 106

⁷ BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-801-, s. 84

⁸ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 2, 3

V dalším smyslu je státní rozpočet chápán jako centralizovaný peněžní fond, který soustřeďuje rozpočtové příjmy, jež umožňují zabezpečit financování některých funkcí státu. Státní rozpočet je vytvářen na principech nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Jiné funkce státu dále zabezpečují subjekty, jejichž finanční prostředky nejsou součástí státního rozpočtu, jako jsou například státní fondy a zdravotní pojišťovny. Díky existenci centrálního rozpočtu je možné zajistit stabilizaci ekonomického vývoje.

V souhrnu je nutno podotknout, že státní rozpočet, jež je základním článkem rozpočtové soustavy, je nejdůležitějším rozpočtem, neboť všechny ostatní veřejné rozpočty jsou od tohoto rozpočtu odvislé.⁹

1.3. Subjekty - rozpočtové jednotky

Souhrnně lze subjekty rozpočtového práva označit jako rozpočtové jednotky, tj. organizační jednotky napojené na veřejné rozpočty. Z hlediska označení těchto subjektů rozpočtového práva je nepodstatné, zda jsou tyto jednotky právnickými osobami či nikoli.¹⁰

1.3.1. Stát

Specifické postavení mezi subjekty rozpočtového práva zaujímá stát jako právnická osoba. Vedle státu jsou subjektem rozpočtového práva i jeho orgány a správní úřady, a to i přesto, že některé z nich nemají právní osobnost.¹¹

Objektivní rozpočtové právo přiznává právo být subjektem práva (tj. způsobilost vystupovat v právních vztazích) i organizačním jednotkám, jež nemají právní osobnost. Toto charakteristické postavení státu a jeho jednotek umožňuje úpravu rozpočtového procesu a rozpočtového hospodaření v rámci státu jako subjektu.¹²

⁹ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 92

¹⁰ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 79

¹¹ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 78

¹² viz poznámka pod čarou č. 11

1.3.2. Organizační složky státu

Mezi rozpočtové jednotky státu jsou řazeny organizační složky státu¹³. Organizační složka státu hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly. Její příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou výdaji státního rozpočtu.

Organizační složky státu jsou vymezeny demonstrativním výčtem v § 3 odst. 1 zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Mimo jiné jsou dle tohoto ustanovení organizační složkou státu ministerstva a jiné správní úřady státu. Ministerstva a jiné správní úřady lze zřídit a jejich působnost stanovit pouze zákonem (čl. 79 odst. 1 Ústava ČR). V případě ministerstev jde o zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky¹⁴. V případě Státního pozemkového úřadu jde o zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu.

Organizační složka státu je účetní jednotkou podle § 1 odst. 2 písm. c) zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Je povinna vést účetnictví ode dne svého vzniku až do dne svého zániku (§ 4 odst. 1 zákon o účetnictví). Účetním jednotkám stanovuje zákon o účetnictví řadu povinností. Jsou povinny zachycovat skutečnosti, které jsou předmětem účetnictví účetními doklady a pouze na jejich základě zaznamenávat účetní případy v účetních knihách. Jsou povinny inventarizovat majetek a závazky, sestavovat účetní závěrku, předávat účetní záznamy do centrálního systému účetních informací státu (§ 6 zákon o účetnictví). Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví tak, aby účetní závěrka byla sestavena srozumitelně, podávala věrný¹⁵ a poctivý¹⁶ obraz předmětu účetnictví a finanční situace účetní jednotky tak, aby osoba, která tyto informace využívá, je mohla použít ke svým ekonomickým rozhodnutím

¹³ viz poznámka pod čarou č. 10

¹⁴ viz poznámka pod čarou č. 10 a č. 11

¹⁵ Věrné zobrazení znamená takové zobrazení, které svým obsahem odpovídá skutečnému stavu, který je zároveň zobrazen v souladu s účetními metodami. (§ 7 odst. 2 zákona o účetnictví)

¹⁶ O poctivé zobrazení jde v případě, kdy jsou použity takové účetní metody, jimiž je dosaženo věrnosti zobrazení. (§ 7 odst. 2 zákona o účetnictví)

(§ 7 odst. 1 zákon o účetnictví). Účetní jednotka dodržuje princip going concern¹⁷ a zároveň dbá na to, aby se uspořádání a označování položek rozvahy a výkazu zisků a ztrát, jejich obsahové vymezení a způsoby oceňování použité v jednom účetním období nezměnily v účetním období následujícím (§ 7 odst. 4 zákon o účetnictví). Účetní jednotky jsou povinny vést účetnictví správné¹⁸, úplné¹⁹, průkazné²⁰, srozumitelné²¹, přehledné a způsobem zaručujícím trvalost účetních záznamů (§ 8 odst. 1 zákon o účetnictví).

1.3.2.1. Ministerstvo zemědělství České republiky

Ministerstvo zemědělství České republiky, jako organizační složka státu, bylo založeno zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky jako ústřední orgán státní správy. V oblasti restituce a privatizace má Ministerstvo zemědělství funkci zakladatele státních organizací, mělo v kompetenci řízení Ústředního pozemkového úřadu, a tím i pozemkových úřadů a dozíralo na Pozemkový fond ČR. Vedle toho bylo Ministerstvo zemědělství orgánem správního řízení ve věci určování povinné osoby k náhradě za živý a mrtvý inventář a odvolacím orgánem ve správním řízení o restitučních nárocích dle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“)²².

¹⁷ Účetní jednotka používá účetní metody za předpokladu, že bude ve své činnosti pokračovat i v dohledné budoucnosti (§ 7 odst. 3 zákona o účetnictví)

¹⁸ Správné účetnictví je takové, které neodporuje zákonu o účetnictví a jiným právním předpisům a ani neobchází jejich účel. (§ 8 odst. 2 zákona o účetnictví)

¹⁹ O úplné účetnictví jde v případě, kdy účetní jednotka zaúčtovala všechny účetní případy a sestavila účetní závěrku. (§ 8 odst. 3 zákona o účetnictví)

²⁰ Účetnictví je průkazné, pokud jsou průkazné všechny účetní záznamy tohoto účetnictví. (§ 8 odst. 4 zákona o účetnictví) Účetní záznamy jsou průkazné, pokud je obsah účetního záznamu prokázán přímo porovnáním se skutečností, kterou záznam prokazuje či obsahem jiných průkazných účetních záznamů či týká-li se výhradně skutečnosti uvnitř jedné účetní jednotky, k němuž je připojen podpisový záznam (§ 33a odst. 1 zákona o účetnictví).

²¹ Účetnictví je srozumitelné, jestliže umožňuje jednotlivě i v souvislostech spolehlivě a jednoznačně určit obsah účetních záznamů a případů. (§ 8 odst. 5 zákona o účetnictví)

²² ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 54

1.3.2.2. Jiný správní úřad

Jiným správním úřadem, jako organizační složkou státu, relevantním pro tuto práci, je Státní pozemkový úřad. Je nástupnickým úřadem Pozemkového fondu ČR.

Před existencí Státního pozemkového úřadu vykonávaly pozemkové úřady působnost mimo jiné podle zákona o půdě. Soustavu pozemkových úřadů tvořily pozemkové úřady²³ a Ústřední pozemkový úřad.

Státní pozemkový úřad byl zřízen ke dni 1. ledna 2013 zákonem č. 503/2012 Sb. o Státním pozemkovém úřadu, jako správní úřad s celostátní působností. Jak již bylo výše řečeno, Státní pozemkový úřad je organizační složkou státu, účetní jednotkou a je podřízen Ministerstvu zemědělství (§ 1 odst. 4 zákon o Státním pozemkovém úřadu). Státní pozemkový úřad je příslušný hospodařit s nemovitostmi, které byly před účinností tohoto zákona ve správě Pozemkového fondu ČR (§ 4 odst. 1 zákon o Státním pozemkovém úřadu). Státní pozemkový úřad vykonává působnost podle zákona o půdě²⁴.

Dnem 1. ledna 2013, nabytím účinnosti zákona o Státním pozemkovém úřadu, vstoupila Česká republika do všech práv a povinností Pozemkového fondu ČR, včetně práv a povinností z pracovněprávních vztahů a ze správních nebo soudních řízení, jejichž účastníkem byl Pozemkový fond ČR. Je stanoveno, že k výkonu těchto práv a povinností je příslušný Státní pozemkový úřad (§ 22 odst. 1 zákon o Státním pozemkovém úřadu).

Veškerý majetek Pozemkového fondu ČR přešel dnem nabytí účinnosti zákona o Státním pozemkovém úřadu na Českou republiku; s tímto majetkem je podle jiného právního předpisu (zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky) příslušný hospodařit Státní pozemkový úřad. Finanční prostředky na účtech Pozemkového fondu ČR se dnem nabytí účinnosti tohoto zákona staly příjmem státního rozpočtu (§ 22 odst. 3 zákon o Státním pozemkovém úřadu). Podrobněji o úřadu pojednává část 6. Výdaje Státního pozemkového úřadu.

²³ Za účinnosti zákona č. 284/1991 Sb. šlo o okresní pozemkové úřady.

²⁴ § 1 odst. 5 písm. c) zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu

1.3.3. Další subjekty

Dalšími subjekty jsou obce, dobrovolné svazky obcí, kraje, Regionální rady regionů soudržnosti, státní fondy a ostatní veřejnoprávní korporace (příspěvkové organizace státu, státní podniky a podobně, jako subjekty, jež jsou napojeny na určitý rozpočet, případně hospodaří s majetkem státu či územního samosprávného celku).²⁵

Státní fondy jsou rozpočtovými jednotkami, které jsou právníckými osobami. Zřizují se pro finanční zabezpečení zvlášť stanovených úkolů a pro hospodaření s prostředky pro ně určenými, a to vždy samostatným zákonem (§ 28 odst. 1 zákon o rozpočtových pravidlech).²⁶

Veřejný fond je samostatné, účelům veřejné správy věnované jmění.²⁷ Státní fondy jsou decentralizované administrativní jednotky,²⁸ jejich rozpočty stojí mimo státní rozpočet, ovšem jsou na státní rozpočet napojeny, neboť příjmy do státních fondů plynou ze státního rozpočtu²⁹. Státní fondy jsou „*podřízené vládě či parlamentu nebo jednotky přímo kontrolované vládou či nepřímo kontrolované prostřednictvím zástupců vlády v orgánech fondu.*“³⁰

Státní fondy se zřizují zákonem jako právnícké osoby. Zákon vymezuje jejich účel, zdroje a směry užití těchto zdrojů. Rozpočet těchto fondů je zpracován v termínech pro sestavování státního rozpočtu, jejich závěrečný účet termínově sleduje sestavení státního závěrečného

²⁵ viz poznámka pod čarou č. 10 a č. 11

²⁶ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 81

²⁷ BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6, s. 115

²⁸ BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6, s. 115 – 116

²⁹ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 97

³⁰ viz poznámka pod čarou č. 28

účtu.³¹ „V zákoně, kterým se fond zřizuje, musí být stanoven orgán, do jehož působnosti státní fond patří, stanoveny finanční zdroje státního fondu, způsoby jejich použití a způsob financování správních výdajů státního fondu.“³²

Jak je uvedeno dále u teorie fiskálního federalismu, tendence rozpočtového práva vede k zprůhlednění rozpočtových toků a jejich standardizace, která je potřebná pro korektnost hodnocení fiskální politiky. Tento záměr je do určité míry narušen tříštěním veřejných rozpočtů, jež představují tak zvané mimorozpočtové fondy.³³ Jako mimorozpočtové fondy zvláštního druhu lze označit samostatné neboli privatizační fondy, které jsou nástrojem privatizace. Od roku 2001 nejsou formálně považovány za státní fondy ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech³⁴. V České republice původně existovaly tři takové fondy, vedle Pozemkového fondu ČR³⁵ to byl Fond národního majetku ČR a Restituční investiční fond, a.s. Považuji za nutné vyzdvihnout, že i přes to, že byl Pozemkový fond ČR označován za mimorozpočtový fond, jeho rozpočet byl rozpočtem veřejným a od roku 2001 byl tak zvaně samostatným fondem nikoli státním fondem ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech.

Pozemkový fond ČR byl zřízen k 1. lednu 1992 jako právnická osoba zákonem č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky a byl zapsán v Obchodním

³¹ viz poznámka pod čarou č. 28

³² BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6, s. 116; § 28 odst. 1 z. o rozpočtových pravidlech

³³ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 160

³⁴ Podle § 28 odst. 5 zákona o rozpočtových pravidlech je za státní fond považována taková entita, která má v názvu „státní fond“. Pozemkový fond ČR od roku 2001, od účinnosti zákona o rozpočtových pravidlech, není formálně, ve smyslu zákona o rozpočtových pravidlech, považován za státní fond.

³⁵ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 164, poznámka pod čarou č. 266 na s. 165; „podle norem ESA i GFS je ve vládních účtech zahrnut do kategorie státní fondy Pozemkový fond. Privatizační fondy však mají řadu specifik, odlišností od ostatních mimorozpočtových fondů, a proto se do skupiny státních fondů neřadí. Vzhledem k tomu, že přebírají některé výdaje, které patří do veřejných rozpočtů, a hospodáří s prostředky, které by jinak byly součástí státního rozpočtu, je nutné se s jejich existencí vypořádat“

rejstříku. Působnost Pozemkového fondu ČR vyplývala ze zákona o půdě, dále ze zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu ČR, zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby, v úseku správy nemovitostí rovněž ze zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím zastupování v právních vztazích³⁶.

Jeho hlavní činností byla správa a převod zemědělského majetku českého státu na soukromé osoby (privatizace) a vydávání náhradních pozemků restituentům (o jejich nároku rozhodovaly pozemkové úřady), převody majetku na správní úřady a územní samosprávné celky a oblast prodeje nepotřebného majetku na základě veřejného výběrového řízení³⁷.

Na základě zákona o půdě Pozemkový fond ČR vypořádal nároky oprávněných osob všemi zákonnými prostředky. Jako náhrady vydával budovy, stavby a pozemky, poskytoval peněžní náhrady. Povinností Pozemkového fondu ČR v procesu zemědělských restitucí bylo evidovat restituční nároky schválené pozemkovými úřady, ocenit tyto restituční nároky, vydat původně vlastněné majetky osobám oprávněným a oprávněné restituční nároky vypořádat náhradním naturálním plněním nebo náhradním peněžním plněním³⁸.

Po letité přípravě byla dokončena transformace Pozemkového fondu ČR, který byl ke dni 31. prosince 2012 zrušen zákonem č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu, sloučen s Ústředním pozemkovým úřadem a pozemkovými úřady a nahrazen nově vzniklým Státním pozemkovým úřadem (§ 22 odst. 1; § 23 bod 1. zákon o Státním pozemkovém úřadu). Činnost Státního pozemkového úřadu navázala na činnost zrušeného Pozemkového fondu ČR

³⁶ Archiv dokumentů PF ČR: Výroční zpráva Pozemkového fondu České republiky za rok 2009. Státní pozemkový řad [online]. Praha, 28. 4. 2014 [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/dokumenty-ke-stazeni/archiv-dokumentu-pf-cr/archiv-dokumentu-pf-cr.html>

³⁷ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 164

³⁸ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 55

a pozemkových úřadů. Mezi povinnosti Státního pozemkového úřadu patří hospodaření s nemovitostmi, které byly ve správě Pozemkového fondu ČR³⁹.

1.4. Rozpočtová soustava

Zákon pojem rozpočtová soustava neboli fiskální systém nedefinuje. Definice rozpočtové soustavy je v nejšířším slova smyslu následující. Rozpočtová soustava představuje soustavu všech veřejných rozpočtů, jednotlivých orgánů a institucí, jež zabezpečují rozpočtové vztahy a procesy uvnitř rozpočtové soustavy, kdy jednotlivé rozpočty se považují za články rozpočtové soustavy. Za veřejné rozpočty jsou považovány státní rozpočet, rozpočty územně samosprávných celků, rozpočty státních fondů a v neposlední řadě i rozpočet Evropské unie, jednotlivé rozpočty a rozpočty, které jsou na veřejné rozpočty napojeny (rozpočty příspěvkových organizací, školských právnických osob, atp.). Jednotlivé rozpočty jsou součástí určitého veřejného rozpočtu, jako jsou rozpočty organizačních složek státu, které jsou součástí státního rozpočtu.⁴⁰

Rozpočtová soustava má několik úrovní, a to nadnárodní, centrální, krajskou a obecní. V rámci této práce bude stěžejní úroveň centrální, kam patří jak státní rozpočet, tak i rozpočet Pozemkového fondu ČR a Státního pozemkového úřadu.⁴¹

1.5. Teorie fiskálního federalismu

Fiskální federalismus *“zkoumá možnost využití funkcí veřejných financí jednotlivými vládními úrovněmi, zkoumá optimální rozdělení odpovědnosti za financování veřejných statků, zkoumá*

³⁹ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 55-56

⁴⁰ BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6, s. 107; MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 26, s. 91

⁴¹ Rozpočtové právo: Seminář 9. Radim Boháč [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.radimbohac.cz/letni-semester-2019/rozpocetove-pravo>
Letní semestr: Finanční právo: Seminář 9., Rozpočtové právo, Radim Boháč [online]. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://www.radimbohac.cz/>

*optimální přiřazení příjmů a výdajů jednotlivým veřejným rozpočtům a vazby veřejných rozpočtů v rámci rozpočtové soustavy*⁴².

Model fiskálního federalismu v České republice je vertikální a kombinovaný.⁴³ Model je vertikální, jelikož má několik úrovní: nadnárodní, kam spadá rozpočet EU; centrální úroveň, kam patří Národní fond, státní rozpočet a státní fondy; dále jde o regionální a municipální úroveň. Model v České republice je kombinací centralizovaného a decentralizovaného modelu. V případě centralizovaného modelu plynou příjmy do státního rozpočtu a následně jsou rozdělovány, naopak u decentralizovaného modelu jsou subjekty rozpočtového práva více autonomní a příjmy jim plynou přímo do jejich rozpočtů. V modelu České republiky nejenže příjmy plynou (výjimku tvoří Národní fond) do každého rozpočtu zvlášť, nýbrž si poskytují příjmy i rozpočty navzájem mezi sebou. Výdaje potom generuje každý rozpočet sám.

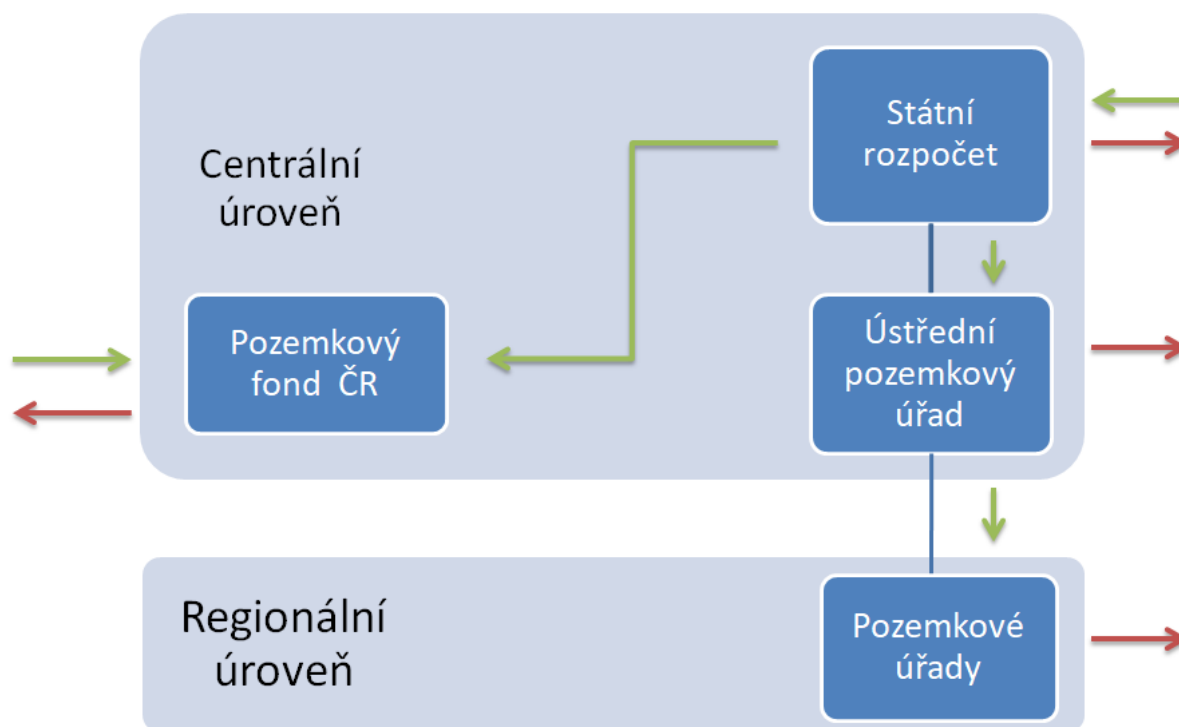
Nastíněný systém poukazuje na složitost modelu fiskálního federalismu a nesnadnou orientaci v něm co do sledování toků příjmů a výdajů. Fakticky je nemožné dát všechny příjmy jednotlivých úrovní do rovnice s jejich výdaji právě s ohledem na poskytování prostředků navzájem.

⁴² MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 25

⁴³Letní semestr: Přednášky Finanční právo I, Radim Boháč [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <http://www.radimbohac.cz/letni-semestr-2019/prednasky-financni-pravo-i>,

Schéma č. 1 – Model toku prostředků Pozemkového fondu ČR pomocí teorie fiskálního federalismu

Fiskální federalismus 1991 - 2012

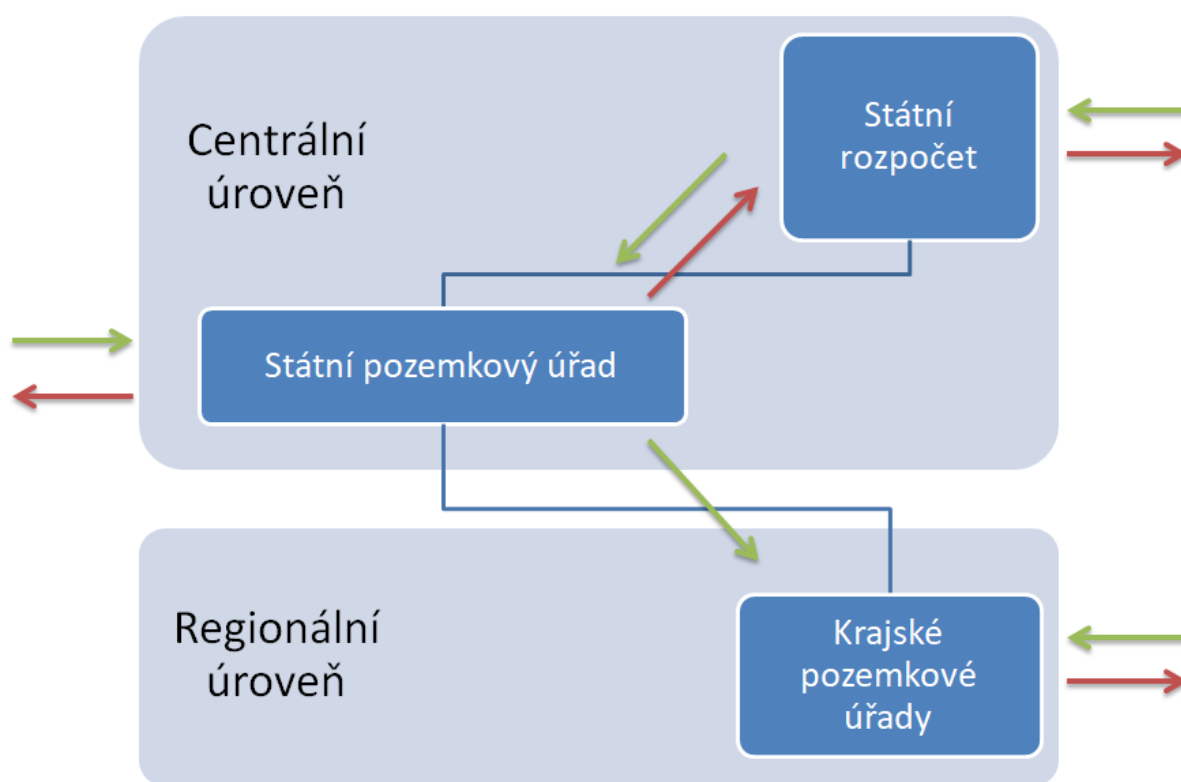
Na modelu toku prostředků popsaného pomocí teorie fiskálního federalismu za období, ve kterém působil Pozemkový fond ČR, je znázorněn tok příjmů (zelené šipky) a výdajů (červené šipky). Pozemkový fond ČR byl tak zvaně mimorozpočtovým fondem a veřejným rozpočtem. Příjmy a výdaje Pozemkového fondu ČR nebyly součástí státního závěrečného účtu.

Jak je již výše uvedeno v bodu 1.3.3. Další subjekty, státní fond je souborem jmění, je decentralizovanou administrativní jednotkou, stojí mimo státní rozpočet, ovšem příjmy do státního fondu plynou ze státního rozpočtu. Ačkoli od účinnosti zákona o rozpočtových

pravidlech (1. leden 2001) nelze Pozemkový fond ČR formálně⁴⁴ považovat za státní fond, výše uvedená teoretická východiska na něj vztáhnout lze. Finanční prostředky Pozemkového fondu ČR nebyly součástí státního rozpočtu.

Schéma č. 2 – Model toku prostředků Státního pozemkového úřadu pomocí teorie fiskálního federalismu

Fiskální federalismus 2013 – 2019

Na Schématu č. 2 je zobrazen model Státního pozemkového úřadu. Je součástí centrální úrovně a oproti Pozemkovému fondu ČR je propojen se státním rozpočtem. Jak je uvedeno

⁴⁴ Podle zákona o rozpočtových pravidlech § 28 odst. 5, musí mít státní fond v názvu „státní fond“, jinak formálně není za státní fond ve smyslu rozpočtových pravidel považován. Pozemkový fond ČR tedy formálně od roku 2001 nebyl státním fondem. Dále je nazýván mimorozpočtovým, privatizačním či samostatným fondem.

v bodu 1.3.2. Organizační složky státu, příjmy organizační složky státu i její výdaje jsou příjmy a výdaji státního rozpočtu.

Rozdílem mezi modelem toků prostředků Pozemkového fondu ČR, jako samostatného fondu, a toků prostředků Státního pozemkového úřadu je způsob napojení na státní rozpočet. Pozemkový fond ČR byl autonomní jednotkou, byť podřízenou Ministerstvu zemědělství, napojenou na státní rozpočet pouze tím, že do rozpočtu Pozemkového fondu ČR plynuly příjmy ze státního rozpočtu. Státní pozemkový úřad je již, jako organizační složka státu a účetní jednotka, plně součástí státního rozpočtu a podléhá plně jeho rozsahu.

1.6. Obsah veřejných rozpočtů

Obsahem státního rozpočtu jsou veškeré příjmy a výdaje, jakož i vazby na ostatní veřejné rozpočty. Výdaje jsou v rozpočtové logice v popředí zájmu, o jejich potřebnosti a nutnosti by nemělo být pochyb. Objem příjmů musí v první řadě dosahovat minimálně výše výdajů, tedy výdajů k zabezpečení plnění funkcí státního rozpočtu, respektive státu.⁴⁵

Struktura příjmů a výdajů není nahodilá, nýbrž obecně vymezená v zákoně o rozpočtových pravidlech. V § 6 odst. 1 zákon o rozpočtových pravidlech nalezneme taxativní, neuzavřený a deklaratorní výčet příjmů státního rozpočtu. Jde o taxativní výčet, jelikož je úplný, přesný a konečný. Příjmem státního rozpočtu nebude nic jiného, než co je zde uvedeno. Neuzavřeným výčtem je výčet příjmů označován, protože reálně se daná položka může stát položkou příjmů státního rozpočtu, aniž by byla ve výčtu striktně uvedena. Jako o deklaratorním výčtu lze hovořit z důvodu posledního písmene, které zní: „*další příjmy stanovené tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem*“, neboť je zde deklarováno něco, co vyplývá z jiného zákona. Za povšimnutí, vzhledem k tématu této práce, stojí příjem pod písmenem d) *příjmy z činností organizačních složek státu*. Hned v následujícím paragrafu (§ 7 odst. 1 zákon o rozpočtových pravidlech) je k dispozici výčet výdajů, jež se hradí ze státního rozpočtu. Pod prvním písmenem jsou to výdaje na činnost organizačních složek státu. V písmenu g) je uveden výdaj na dotace státním fondům a návratné finanční výpomoci.

⁴⁵ BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6, s. 108

1.7. Rozpočtová skladba

Rozpočtovou skladbu jako dohodnutý standard třídění upravuje Vyhláška o rozpočtové skladbě č. 323/2002 Sb. Dříve byla rozpočtová skladba upravena opatřením Ministerstva financí č. j. 111/74 200/1997. Rozpočtová skladba stanovuje pravidla a způsob sestavování rozpočtů organizačních složek státu. Existuje několik hledisek třídění příjmových a výdajových operací veřejného sektoru. Odpovědnostní hledisko třídí příjmy a výdaje státního rozpočtu podle správců kapitol, jednotkou třídění je kapitola státního rozpočtu. Hledisko druhové třídí příjmy a výdaje do tříd, seskupení, podseskupení a položek.

Kapitola státního rozpočtu, která je pro tuto práci stěžejní, je kapitola Ministerstva zemědělství, jež se nachází pod číslem 329. Jako každá kapitola státního rozpočtu vyjadřuje okruh působnosti a odpovědnosti ústředních správních úřadů a organizačních složek státu. Rozpočet kapitoly obsahuje příjmy a výdaje správce kapitoly, příjmy a výdaje organizačních složek státu v jeho působnosti.⁴⁶ Organizační složkou státu v působnosti Ministerstva zemědělství je Státní pozemkový úřad. Oproti tomu výdaje Pozemkového fondu ČR do rozpočtu Ministerstva zemědělství zahrnuté nebyly. V případě vládních statistik týkajících se hospodaření veřejných rozpočtů (kterým Pozemkový fond ČR bezesporu byl) jsou údaje ohledně příjmových a výdajových operací jejich součástí⁴⁷.

1.8. Výsledky rozpočtového hospodaření

Státní závěrečný účet obsahuje údaje o výsledcích rozpočtového hospodaření minulého roku. Součástí státního závěrečného účtu jsou závěrečné účty kapitol, tudíž i kapitoly Ministerstva zemědělství. Přílohu státního závěrečného účtu tvoří mimo jiné i informace o hlavních výsledcích hospodaření státních fondů (§ 29 odst. 1, 2, 3 zákon o rozpočtových pravidlech).

Pozemkový fond ČR, jako mimorozpočtový privatizační fond, vydával výroční zprávy o své činnosti za každý rok existence. Výroční zpráva a roční účetní závěrka byly dokumenty

⁴⁶ MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8, s. 92-93

⁴⁷ Vyplývá ze státních závěrečných účtů.

předkládané vládě České republiky k projednání a Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky ke schválení.

Státní pozemkový úřad vydává závěrečný účet, který publikuje na svých webových stránkách⁴⁸. Závěrečný účet je dokument, jehož obsahem je mimo jiné charakteristika Státního pozemkového úřadu, jeho příjmy a výdaje.

⁴⁸ Státní pozemkový úřad [online]. Praha [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/>

2. Obecně k restitucím

2.1. Pojem restituce podle zákona o půdě

„Restituce zemědělského a lesního majetku dle zákona o půdě jsou v celkovém procesu změny vlastnických práv v ČR po roce 1989 z hlediska procesního práva nejlépe propracovaným restitučním režimem. Jedná se o jediný restituční proces, který je zcela v působnosti transformačních institucí, tedy v působnosti orgánů státní správy, které přijímají, evidují a rozhodují o oprávněnosti restitučních nároků. Na rozdíl od všech ostatních právních režimů je o každém restitučním nároku (a to jak o těch, kterým bylo vyhověno, tak o těch, které byly zamítnut) řádně vedena jeho dokumentace a evidence, takže je možné zpětně dohledat a překontrolovat jakýkoli restituční nárok ze zhruba cca 500 tisíc uplatněných nároků. Restituční proces v tomto právním režimu je rozdělen z hlediska chronologie na tři fáze.“⁴⁹

Proces započal fází výzvy osoby oprávněné a evidence předložených nároků. Zákonodárce neměl představu o množství oprávněných osob a o rozsahu agendy, kterou budou muset transformační instituce k tomu zřízené zajistit. Počáteční období bylo velice rušné, neboť instituce zajišťující tuto fázi nebyly na tak „rozsáhlý a administrativně náročný proces připraveny“. Počátek celého procesu byl ztížen nedostatkem kapacity osob na procesu zúčastněných, nejen díky tomu bylo „rozhodnuto zajišťovat v počáteční fázi řádnou evidenci doručených restitučních nároků.“⁵⁰ „Vzhledem k hektičnosti počátečního období restitučního procesu se Pozemkový fond ČR potýkal obdobně jako pozemkové úřady s mimořádným administrativním přetížením, jehož důsledkem je to, že veškerá evidence Pozemkového fondu ČR v podstatě začíná až rokem 1994.“⁵¹

⁴⁹ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 62

⁵⁰ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 63

⁵¹ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 68

„V roce 2010 ředitel Ústředního pozemkového úřadu vydal metodický pokyn⁵², kterým nařídil revizi všech restitučních spisů s tím, že se prověřuje kompletnost agendy.“ Zkontrolovány měly být všechny spisy od data zahájení, tedy od 24. června 1991 s tím, že předpoklad dokončení kompletace této evidence mělo nastat v roce 2013. Do zpracování centrální databáze restitučních nároků zasáhlo rozhodnutí vlády a následně rozhodnutí zákonodárce o zrušení Ústředního pozemkového úřadu, pozemkových úřadů a Pozemkového fondu ČR a současným vznikem nové instituce Státního pozemkového úřadu, jež přebrala agendu institucí zrušených. Vzhledem k tomu, že byly sloučeny úřady s různou agendou, poznamenalo to chod a veškeré činnosti vzniklého úřadu, což se promítlo i do zpracování centrální databáze restitučních nároků⁵³. Dle vyjádření zástupce Státního pozemkového úřadu byla důvodem prověřování kompletnosti agendy připravovaná restituční tečka. Dle dostupných informací není zřejmé, zda revize byla dokončena.⁵⁴ Jisté je, že existuje databáze nazvaná „Restituce“, která eviduje nároky oprávněných osob a jejich vypořádávání. Vzhledem k ochraně osobních údajů nebylo možné do této databáze nahlédnout nebo z ní čerpat data.⁵⁵

Druhou fází byla rozhodovací fáze o oprávněnosti restitučního nároku. Oproti ostatním restitučním právním režimům, obsahuje právní režim zákona o půdě systémový prvek, jež spočívá v tom, že o restitučních nárocích rozhoduje orgán státní správy, jelikož Ústřední pozemkový úřad spolu s pozemkovými úřady jako transformační instituce byly ustanovené jako orgány ve správním řízení. Díky tomuto prvku existuje řádná evidence restitučních nároků, příslušných spisů a tudíž i možnost kontroly.⁵⁶ Sloučením Pozemkového fondu ČR a pozemkových úřadů včetně Ústředního pozemkového úřadu a vznikem Státního

⁵² Tento metodický pokyn není v Archivu dokumentů na webových stránkách Státního pozemkového úřadu k dispozici.

⁵³ V době vydání publikace *Analýza restitučních procesů v České republice*, Zeman K., 2015 ještě nebyla databáze k dispozici.

⁵⁴ Konzultace se zástupcem Státního pozemkového úřadu ze dne 19. 8. 2019 v sídle Státního pozemkového úřadu.

⁵⁵ Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu z června 2019

⁵⁶ ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 64

pozemkového úřadu, jako orgánu státní správy, se Státní pozemkový úřad stal zároveň úřadem, který rozhoduje o oprávněnosti restitučních nároků, a který je vypořádává.

Realizační fázi, jako fázi poslední, je možné dělit na dvě samostatné oblasti. První oblastí jsou tak zvané přímé naturální restituce, které svou podstatou byly nejméně komplikované. Druhou oblastí byly restituční nároky, o kterých bylo rozhodnuto tak, že restituční nárok byl shledán jako oprávněný, ale nebylo možné předmět restitučního nároku vydat přímou naturální restitucí, a tudíž osobě oprávněné přináležejí náhradní plnění v různé formě.⁵⁷

2.1.1. Formy plnění

Pozemkový fond ČR vypořádával nároky oprávněných osob těmito způsoby: převodem nemovitostí podle zákona o půdě a peněžní náhradou⁵⁸.

Stěžejní forma pro tuto práci je forma poskytování peněžních náhrad. Dovolují si znovu upozornit na fakt, že pojem peněžní náhrady používám pouze pro účely této práce ve smyslu pojmu obecného, nadřazeného pojmem finanční a peněžité náhrady, se kterými pracuje zákon o půdě.

Od počátku restitučních procesů, tedy od roku 1991, bylo možné odškodnění realizovat pouze naturální formou a finanční formou, a to konkrétně v hotovosti. V roce 1993 přinesla novela zákona o půdě možnost vedle hotovostní finanční náhrady též finanční náhradu ve formě cenných papírů.⁵⁹ Od roku 1993 do roku 1999 byla vyplácena hotovost do výše 10 000 Kč a od roku 1999 byla vyplácena hotovost do výše 5 000 Kč. Kromě finanční hotovosti byly v těchto letech vydávány i cenné papíry. Od roku 1993 byly vydávány akcie Restitučního investičního fondu České republiky, který vznikl 15. února 1992⁶⁰. Tyto akcie byly zcela vyčerpány v roce 1998, proto v roce následujícím byly akcie nahrazeny směnkami Fondu

⁵⁷ viz poznámka pod čarou č. 51

⁵⁸ viz poznámka pod čarou č. 51

⁵⁹ viz poznámka pod čarou č. 51

⁶⁰ Úplný výpis z obchodního rejstříku: Restituční investiční fond České republiky, a.s., B 1353 vedená u Městského soudu v Praze. Veřejný rejstřík a Sběrka listin [online]. Údaje platné ke dni 23. 10. 2019 [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=416197&typ=UPLNY>

národního majetku České republiky⁶¹. Fond národního majetku České republiky byl zrušen k 1. lednu 2006 zákonem č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku. Směnky tohoto fondu byly nahrazeny směnkami Ministerstva financí.⁶² Pozemkový fond ČR vydával finanční náhrady za ostatní zemědělský majetek (§ 18a zákon o půdě) a od 5. května 2006 i peněžité náhrady za nevydané pozemky (§ 16 zákon o půdě).

Ministerstvo zemědělství vypořádávalo nároky oprávněných osob formou finanční náhrady podle § 16 zákon o půdě jako náhrady za nevydané pozemky do 5. května 2006.

Státní pozemkový úřad vypořádává nároky oprávněných osob převodem nemovitostí a peněžní náhradou. Podle § 16 zákon o půdě vypořádává nároky za nevydané pozemky peněžitou náhradou, podle § 18a zákon o půdě vypořádává nároky za ostatní zemědělský majetek formou finanční náhrady, která má formu buď hotovosti, nebo cenných papírů, tj. směnek Ministerstva financí.

Před započítáním analýzy jednotlivých ustanovení zákona o půdě, stejně jako při výkladu a aplikaci tohoto zákona⁶³, je nutné věnovat se jeho účelu a smyslu. Ústavní soud nejednou judikoval, že při interpretaci a aplikaci restitučních předpisu je potřeba je vykládat s ohledem na snahu dosáhnout v maximální míře jejich účelu.⁶⁴ Kromě dvojího specifického účelu zákona o půdě, je zákon prolnut základními zásadami a principy, jež jsou uznávány demokratickými právními státy. Zákon o půdě jako jakýkoli jiný zákon by měl být vykládán nejen v souvislosti s jeho účelem, nýbrž i v souvislosti s historií jeho vzniku⁶⁵. Tato část práce

⁶¹ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 73, poznámka pod čarou č. 2: „FNM ČR a PF ČR uzavřely v roce 1999 smlouvu O spolupráci ve věcech vypořádání restitučních nároků oprávněných osob podle § 18a zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších změn a doplňků. Na základě této smlouvy mohl PF ČR předat na FNM ČR příkazy k úhradě restitučních nároků směnkou.“

⁶² ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 72

⁶³ Nález ÚS z 10. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 755/06, č. 219/2008 USn.

⁶⁴ Nález ÚS z 1. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 581/14, č. 134/2014 USn.

⁶⁵ viz poznámka pod čarou č. 63

se proto nejprve zabývá historickými východisky, jež daly vzniknout restitučním předpisům. V poslední řadě před samotnou analýzou jednotlivých ustanovení bude přistoupeno k rozboru hlavního a dílčího účelu zákona o půdě, jež je vyjádřen nejen v preambuli zákona o půdě.

2.2. Historický základ vzniku možnosti vydávání restitučních náhrad

V oblasti restituce Česká republika, respektive ještě Česká a Slovenská Federativní Republika, učinila jako jedna z mála států krok k obnově ekonomických vztahů a postavení občanů, k odstranění chaosu ve vlastnických a lidských vztazích. Chaos, narušení vztahů a postavení historici datují minimálně již od třicátých let 20. století, na základě událostí jako byly: odtržení pohraničí, vznik protektorátu Čechy a Morava, následky druhé světové války. Další vlna chaosu přišla v letech 1948 - 1989.⁶⁶ Mezi 17. a 25. únorem 1948 proběhl v Československu státní převrat v důsledku vládní krize. Převrat se nesl ve znamení nastolení totality a odklonu od demokracie, připojení se k sovětskému mocenskému bloku a počátku utlačování obyvatel⁶⁷.

Považuji za významné pro účel této práce věnovat se událostem, jež předcházely 25. únoru 1948 podrobněji, aby bylo dostatečně zřejmé, proč zákonodárce vybral tento den jako počátek rozhodného období pro zmírňování křivd. Tento den je novým začátkem pro období, které je považováno za rozhodné ve smyslu zákona o půdě, zároveň je vyvrcholením událostí, jež vedly k rozhodnutí, že je zapotřebí napravovat křivdy od této doby páchané. Stejně tak je zapotřebí podrobně popsat historický vývoj mezi lety 1948 a 1989, který vedl ke vzniku několika zákonů, které jsou zákonem o půdě považovány za konkrétní důvod pro nápravu křivd na základě těchto zákonů vzniklých.

Po událostech Mnichovské dohody se prezident Edvard Beneš odtáhl od západních spojenců směrem k sovětskému svazu. V roce 1946 se konaly první poválečné volby. Republikánská strana zemědělského a malorolnického lidu (strana agrární, Agrárníci) byla již v roce 1945 Košickým vládním programem výslovně zakázána. Do voleb šla pouze Národní fronta,

⁶⁶ Nález ÚS z 31. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 479/99

⁶⁷ Únor 1948. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%9Anor_1948

politická koalice středolevých stran. Pouze stranám v ní sdružených bylo umožněno kandidovat do voleb. Komunisté s převahou vyhráli volby⁶⁸.

V únoru roku 1948 komunistický ministr vnitra Václav Nosek odvolal osm pražských policejních velitelů z důvodu jejich neloajality vůči němu. Dne 13. února 1948 vláda prosadila odvolání Noskova rozhodnutí. Dne 20. února 1948 dvanáct nekomunistických ministrů na protest podalo demisi v očekávání, že ji prezident Beneš nepřijme, vládu rozpustí a budou se konat nové volby. Den poté proběhly komunistické demonstrace a premiér Klement Gottwald vystoupil s návrhem řešení vládní krize, kterým bylo přijetí demise všech dvanácti ministrů a ustanovení vlády nové, složené především z komunistů tak, jak je sám Gottwald navrhl. V následujícím dni se šířily informace o připravené sovětské armádě na hranicích Československa. Tlak na prezidenta Beneše stoupal. Dne 25. února 1948 přijal demise ministrů a kompletně odsouhlasil Gottwaldův návrh řešení. Poté vystoupil Klement Gottwald se svým slavným projevem: „*Právě se vracím z hradu od prezidenta republiky. (...) Mohu vám sdělit, že pan prezident všechny mé návrhy, přesně tak jak byly podány, přijal.*“⁶⁹

Toto datum, 25. února 1948, bylo později v devadesátých letech zvoleno jako počátek rozhodného období pro nápravu křivd.

Po únorových událostech v roce 1948 byla na 114. schůzi Ústavodárného národního shromáždění dne 9. května 1948 přijata takzvaná Ústava 9. května 1948. Ústava výslovně v základním článku č. XII odstavci prvním prohlásila, že hospodářská soustava Československé republiky je mimo jiné založena na *vlastnictví půdy podle zásady „půda patří tomu, kdo na ní pracuje“*. Odstavec druhý obsahoval přání, ať všechno národní hospodářství Československé republiky slouží lidu. Ve druhé větě je toto sloužení lidu prohlášeno za veřejný zájem, v němž stát řídí veškerou činnost jednotným hospodářským plánem. Dále je v Podrobných ustanoveních Ústavy 9. května, Kapitole první – Práva a povinnosti občanů, v § 8 a § 9 zmíněna Svoboda majetková. V § 8 bylo deklarováno právo každého občana v mezích právních předpisů nabývat na kterémkoli místě Československé republiky nemovitosti i jiný majetek a vykonávat tam výdělečnou činnost. § 9 obsahuje prohlášení,

⁶⁸ komunisté 40,17%, národní socialisté 23,66%, lidovci 20,23%, sociální demokrati 15,59%

⁶⁹ Únor 1948. TOTALITA.cz [online]. [cit. 2019-11-06]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/1948/1948.php>

že soukromé vlastnictví⁷⁰ lze omezit jen zákonem, vyvlastnění je možné pouze na základě zákona a za náhradu, není-li nebo nebude-li zákonem stanoveno, že se náhrada dávat nemá a nakonec, že nikdo nesmí zneužívat vlastnického práva ke škodě celku. Dalším, pro tuto práci relevantním ustanovením, je § 159, který stanovuje nejvyšší přípustnou výměru půdy, která smí být v soukromém vlastnictví jednotlivce nebo spoluvlastníků nebo společně hospodařící rodiny, a tou je výše 50 hektarů. V druhém odstavci je zaručeno soukromé vlastnictví u zemědělců, kteří na ni sami pracují, do výměry 50 hektarů, což je projevem zásady deklarované v článku XII.: „*půda patří těm, kdo na ni pracují*“.⁷¹

Snahy o omezení osobního vlastnictví do maximální výše 50 hektarů na jednotlivce či spoluvlastníky měly kořeny již v Hradeckém programu⁷², který byl vyhlášen dne 4. dubna 1947 ministrem zemědělství na schůzi okresního sdružení Jednotného svazu českých zemědělců⁷³. Heslem tohoto programu, následně v Ústavě 9. května v článku XII. prosazené, bylo: „*půda patří těm, kdo na ni pracují*“. Jedněmi ze stěžejních požadavků byly: „*vykoupit za náhradu půdu nad 50 ha ve vlastnictví jedné rodiny a urychleně ji přidělit rolníkům do vlastnictví; vykoupit za náhradu půdu i pod 50 ha osob, které na ní nepracují, nejsou na ní existenčně závislí a kterou nabyli s tzv. „spekulačním úmyslem“*“.⁷⁴ Hradecký program měl mimo jiné za úkol provést revizi první pozemkové reformy z roku 1919 a připravit podklady pro další pozemkovou reformu.

⁷⁰ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6, s. 551

⁷¹ Ústavní zákon ze dne 9. 5. 1948: Ústava Československé republiky. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html

KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6., s. 117, 119-120

⁷² ĎURIŠ, Julius. Hradecký program. Praha: Ministerstvo zemědělství, 1947. Knihovna ministerstva zemědělství.

⁷³ Hradecký program. TOTALITA.cz [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/vysvetlivky/prg_hrdec.php

⁷⁴ Hradecký program. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hradeck%C3%BD_program

Program nové pozemkové reformy byl představen 21. března 1948 Klementem Gottwaldem na schůzi Ústavodárného Národního shromáždění a stanovil nejvyšší možnou výměru půdy v soukromém vlastnictví⁷⁵ jednotlivce nebo společně hospodařící rodiny na 50 hektarů.⁷⁶

Dále přijímané zákony postupně ztěžovaly možnost převodu zemědělských pozemků, omezovaly okruh osob, jež mohou vlastnit zemědělskou půdu a také omezovaly rozsah výměry, který mohly mít osoby ve vlastnictví. Například šlo o odnětí majetku bez náhrady podle zákona č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, nebo podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě (zákon o trvalé úpravě vlastnictví k zemědělské a lesní půdě), Zákon o nové pozemkové reformě mimo jiné zakotvil již zmíněnou zásadu Hradeckého programu: „*půda patří těm, kdož na ní pracují*“. Zároveň obsahoval omezení vlastnictví půdy jednotlivce na 50 hektarů.⁷⁷ Oba tyto zákony jsou vyjmenované v důvodech pro zmírňování křivd v § 6 odst. 1 písm. b zákoně o půdě, na základě kterého je prováděna restituce majetku.

Dalšími důvody pro zmírňování křivd je odnětí bez náhrady postupem podle zákona SNR č. 81/1949 Sb., o úpravě právních poměrů pastvinářského majetku bývalých urbáriátníků, komposesorátů a podobných právních útvarů, jak je uvedeno v § 6 odst. 1 písm. d zákon o půdě. Dále příkazání do užívání právnické osoby na základě zákona č. 55/1947 Sb., o pomoci rolníkům při uskutečňování zemědělského výrobního plánu, nebo vládního nařízení č. 50/1955 Sb., o některých opatřeních k zajištění zemědělské výroby, jak je uvedeno v § 6 odst. 1 písm. t zákon o půdě.

Stranické a vládní orgány pokračovaly na začátku padesátých let v přípravě omezování vlastnických práv k půdě mimo jiné i rozšiřováním okruhu postižených subjektů, kterými byly „*třídní nepřátelé na vesnici*“ neboli „*vesničtí boháči*“.⁷⁸ Omezení se týkala převodu, přechodu

⁷⁵ viz poznámka pod čarou č. 70

⁷⁶KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6, s. 196

⁷⁷ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6, s. 196-197

⁷⁸ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6, s. 208, 209

i pronájmu půdy, a to i na manžele, sourozence a děti a spočívala v udělování souhlasu jednotlivých národních výborů s takovýmto jednáním, a to na základě zákona č. 65/1951 Sb. z 11. 7. 1951 o převodech nemovitostí a o pronájmech zemědělské a lesní půdy⁷⁹. Samotná důvodová zpráva k zákonu č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník, účinný od 1. ledna 1951, nepokrytě deklarovala, že podstata nové právní úpravy vlastnického práva spočívá v jeho omezení⁸⁰. To dále představovalo podřízení osobních zájmů zájmům společnosti, což bylo prezentováno jako přednost⁸¹.

V duchu bránění individuálnímu obohacování se a prosazování hospodářského plánování zněla i preambule⁸² zákona č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, účinného od 1. dubna 1964.⁸³

⁷⁹ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 209

⁸⁰ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6, s. 534

⁸¹ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6., s. 535

⁸² Preambule OZ 1964:

„Rozvoj plánovitě řízené socialistické výroby, důsledné uplatňování zásad demokratického centralismu v řízení výroby a účinné prosazování zájmů celé společnosti v hospodářské činnosti socialistických organizací vyžadují novou úpravu, kterou obsahuje hospodářský zákoník navazující na dosavadní vývoj zákonodárství na tomto úseku.

Hospodářská soustava socialistické společnosti je založena na socialistickém společenském vlastnictví výrobních prostředků. Míra uspokojování hmotných i kulturních potřeb občanů je ve svém souhrnu závislá na rozvoji socialistického hospodářství a u každého občana především na jeho pracovním podílu na tomto rozvoji.

Občanský zákoník vychází z jednoty socialistické ekonomiky a ze souladu zájmů společnosti a občanů. Vymezuje osobní vlastnictví jako odvozené od vlastnictví společenského a chrání je jako jeden z důležitých prostředků uspokojování osobních potřeb občanů.

(...)

Zásady občanskoprávních vztahů

Článek II

Zdrojem uspokojování osobních potřeb občanů je neustále se rozvíjející společenská výroba založená na socialistickém společenském vlastnictví; každý je povinen toto vlastnictví všestranně rozvíjet, upevňovat a chránit.“

⁸³ viz poznámka pod čarou č. 81

Konkrétně § 453a⁸⁴ tohoto občanského zákoníku je přejat v zákoně o půdě do výčtů důvodů k zmírnování křivd. Občanský zákoník z roku 1964 v § 453a stanovil připadnutí věci do vlastnictví státu, dopustil-li se vlastník protiprávního jednání, jímž se zbavil možnosti věc užívat, je-li v zájmu společnosti, aby s věcí vlastník dále nenakládal. Občanský zákoník z roku 1964 platil až do 1. ledna 2014. Velkou novelizací prošel v roce 1991 zákonem č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník.

Šedesátá léta byla ve znamení uvolňování poměrů⁸⁵. Nová Ústava Československé socialistické republiky⁸⁶ z roku 1960 měla být ústavou socialistického státu, který dosáhl socialismu⁸⁷. Ústava prohlásila, že hlavním vlastnictvím, je vlastnictví socialistické a celá se nesla v duchu stavění zájmů společnosti nad práva a zájmy jednotlivce⁸⁸. Systém naplánovaný touto ústavou nefungoval, kritizována byla neměnnost režimu. Společnost, mimo jiné za přispění větší informovanosti občanů o situaci na Západě, jelikož vzrůstal počet lidí, kteří mohli do kapitalistických států vycestovat⁸⁹, se postupně liberalizovala.⁹⁰ Tento vývoj

⁸⁴ § 453a, Občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., Odpovědnost za neoprávněný majetkový prospěch:

„(1) Dopustil-li se vlastník věci takového protiprávního jednání, jímž se trvale zbavil možnosti věc trvalým způsobem užívat, připadá věc do vlastnictví státu, pokud je v rozporu se zájmem společnosti, aby vlastník s věcí dále nakládal. Obdobně přecházejí na stát i jiná majetková práva občana, s výjimkou práva dědického, práva z odpovědnosti za škodu na zdraví nebo jiného práva omezeného jen na jeho osobu. Státu však nepřipadá ten majetek, jehož je nezbytně třeba k uspokojení životních potřeb osob, o jejichž výživu nebo výchovu je vlastník věci, nebo ten, jemuž svědčí majetkové právo, povinen pečovat, a dále majetek, který jiný nabyl od vlastníka v dobré víře.

(2) Připadnutím majetku státu zaniká bezpodílové spoluvlastnictví manželů.

⁸⁵ 60. léta v Československu, Pražské jaro 1968. In: Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>

⁸⁶ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 324

⁸⁷ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 323

⁸⁸ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 325

⁸⁹ viz poznámka pod čarou č. 85

⁹⁰ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 328

vyvrcholil tzv. „*obrodným procesem*“ Pražského jara roku 1968,⁹¹ jako reforma probíhající „zevnitř“ pod kontrolou KSČ s cílem vybudovat „*socialismus s lidskou tvář*“.⁹²

Východní státy v čele se Sovětským svazem činně pozorovaly vývoj v Československu. V květnu 1968 se zformovala skupina pěti států (SSSR NDR Polsko Maďarsko Bulharsko) a následně se jejich představitelé ve Varšavě dohodli na schválení otevřeného dopisu⁹³ Komunistické straně Československa. Požadavky, které byly v dopisu kladeny, měly zastavit reformní proces v Československu. Zároveň byly zahájeny přípravy na vojenskou intervenci do Československa.⁹⁴ Snahy odvrátit intervenci byly marné a v srpnu 1968 k ní došlo⁹⁵.

Vývoj po srpnu 1968 je často nazýván obdobím normalizace a jeho znakem je postupný návrat k prosovětskému totalitnímu režimu za přítomnosti sovětských vojsk na území Československa⁹⁶. Nespokojenost s tímto stavem se postupně měnila v rezignaci. Následovaly prověrky v celé členské základně KSČ, ve společenských i uměleckých svazech⁹⁷. Další perzekuce, jejichž následky často nesli i rodinní příslušníci, měly podobu vylučování ze zaměstnání, přerazování na podřadné pracovní pozice, přestěhování do menšího bytu aj.⁹⁸ Politické perzekuce⁹⁹ a postupy porušující obecně uznávaná lidská práva a svobody¹⁰⁰ jsou

⁹¹ viz poznámka pod čarou č. 90

⁹² KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 333

⁹³ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 338

⁹⁴ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 339

⁹⁵ viz poznámka pod čarou č. 85 a č. 94

⁹⁶ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 344

⁹⁷ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 345

⁹⁸ Normalizace v Československu (70. léta). Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/normalizace-v-ceskoslovensku-70-leta/>

⁹⁹ Politickou perzekucí se rozumí postižení osob, které vzniklo v přímé souvislosti s jejich demokraticky motivovaným politickým a společenským jednáním a občanskými postoji, nebo jako důsledek jejich příslušnosti

jedním z důvodů pro zmírňování křivd uvedených v § 6 odst. 1 písm. r) zákon o půdě. Následkem byl velký vzestup počtu emigrujících osob (tzv. osmašedesátníků, kteří do podzimu 1969 opustili Československo, bylo více než 80 000)¹⁰¹. Opuštění republiky zakládalo neplatnost smluv o převodu majetku na jiného, která byla stvrzována soudními rozhodnutími, které jsou v zákoně o půdě (§ 6 odst. 1 písm. j) zákon o půdě) včleněny jako jeden z důvodů zmírňování křivd.

V osmdesátých letech, v období tzv. přestavby¹⁰², byla již diskutována řada reforem. Na březnovém sjezdu KSČ v roce 1986 se objevily názory, že nastal čas pro novou ústavu. Měla právně zakotvit výsledky přestavby při zachování federativního konceptu a socialistického charakteru státu. Stále ještě na základě socialistického vlastnictví a plánování do ní měly být promítnuty hospodářské reformy¹⁰³. Na konci osmdesátých let se postupně rozpadal východní blok¹⁰⁴ a s ním i komunistický režim v Československu. V listopadu 1989 bylo vytvořeno Občanské fórum a byl zrušen čtvrtý článek ústavy o vedoucí úloze KSČ. Tím de iure skončila více než čtyřicetiletá vláda jedné komunistické strany¹⁰⁵.

Před vlastním nastolením demokracie bylo třeba se vypořádat s pozůstatky minulosti, a tak 1. února 1990 byla zrušena Státní bezpečnost (StB), krátce nato byla též zrušena

k určité sociální, náboženské, majetkové nebo jiné skupině či vrstvě dle § 2 odst. 2 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

¹⁰⁰ Postupem porušujícím obecně uznávaná lidská práva a svobody se rozumí takové jednání, které je v rozporu se zásadami demokratické společnosti, respektující práva občanů vyjádřená Chartou Organizace spojených národů, Všeobecnou deklarací lidských práv a navazujícími mezinárodními paktů o občanských, politických, hospodářských, sociálních a kulturních právech, dle § 2 odst. 3 a § 1 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích.

¹⁰¹ viz poznámka pod čarou č. 98

¹⁰² KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6. s. 352

¹⁰³ KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6., s. 353

¹⁰⁴ 80. léta, Sametová revoluce. Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/>

¹⁰⁵ Počátky demokracie, Rozdělení Československa. Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/pocatky-demokracie-rozdeleni-ceskoslovenska/>

Národní fronta, o měsíc později byli rehabilitováni pronásledovaní komunistickým režimem a byly rovněž přijaty restituční zákony, zahájeny přípravy na privatizaci státního majetku (kupónová privatizace) a byl zrušen trest smrti¹⁰⁶.

2.3. Evidence nemovitých věcí a práv a povinností s nimi spojených¹⁰⁷

V devadesátých letech dvacátého století, tj. v době rozmachu restitučních předpisů, byla Česká a Slovenská Federativní Republika jedna z mála zemí, která měla stabilní a přesnou evidenci nemovitých věcí. Díky této evidenci mohla přistoupit k restituci majetku. Jedinou další zemí, která přistoupila ke zmírňování křivd způsobené bývalým režimem, bylo Maďarsko¹⁰⁸. Slovensko po rozdělení v roce 1993 od restitucí upustilo až do roku 2005, kdy se rozhodlo pouze pro symbolické finanční vyrovnání. Německo a Polsko přistoupily pouze k restitucím církevním. Česká republika je jediným státem, který se rozhodl přistoupit k restituci majetku v rozsahu, který nikde jinde nemá obdoby, a tudíž nebyl a není v dispozici jiný restituční režim, se kterým by se dal porovnávat.

Již od 19. století byl zaveden operát stabilního katastru a jeho systematické udržování. Pozemkový katastr, založený zákonem č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení, vycházel z tohoto stabilního katastru. Původní účel evidence nemovitostí se rozšiřoval

¹⁰⁶ viz poznámka pod čarou č. 105

Sametová revoluce. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revoluce

Pithart: Nebyla to revoluce, ale předání moci: ROZHOVOR /AUDIO/ - Petr Pithart Interview pro regionální Deníky. Deník.cz [online]. VLTAVA LABE MEDIA, 2019, 19. 10. 2009 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/samet-rozhovory/pithart-nebyla-to-revoluce-ale-predani-moci.html>

¹⁰⁷ Vše v této kapitole vychází z: Stručná historie pozemkových evidencí. Státní správa zeměměřictví a katastru [online]. Praha 8, 1. 8. 2017 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Historie-pozemkovych-evidenci.aspx>

NOVOTNÝ, František, NEDVÍDEK, Lumír, ed. NAUKA O RAKOUSKEM KATASTRU A O KNIHÁCH POZEMKOVÝCH SE ZVLÁŠTNÍM ZŘEATELEM NA KRÁL. ČESKÉ [online]. 1897. Alois Wiesner, knihtiskárna [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/CUZK/media/knihy/Novotny%20F%20Nauka%20o%20rakouskem%20katastru/00_obs.htm

¹⁰⁸ Restituce 1991-2018: opravdu tečka?!. Wwv.pravniprostor.cz [online]. 1. 8. 2017 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/restituce-1991-2018-opravdu-tecka>

a stal se nepostradatelnou součástí všech právních jednání týkající se nemovitostí. Byla stanovena zákonná pravidla, podle kterých se pozemkový katastr udržoval v souladu se skutečným stavem. Spolehlivost katastru se snížila v roce 1938. Poválečné konfiskace a přidělová řízení, *revize tzv. první pozemkové reformy a vyhlášení tzv. druhé pozemkové reformy* uvedly evidenci do rozporu se skutečným stavem. *Dne 8. května 1947 byl přijat zákon č. 90/1947 Sb., o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek.*

Po roce 1956 se přestal Pozemkový katastr, a tím i soukromá práva k nemovitostem, udržovat a byla založena Jednotná evidence půdy (JEP). JEP evidovala užívání půdy bez ohledu na vztahy vlastnické a neměla základ v obecně závazném právním předpisu, nýbrž jen v usnesení vlády č. 192 z 25. ledna 1956.

S uvolněním poměrů v 60. letech a s účinností Občanského zákoníku z roku 1964, nabyly účinnosti další dva zákony podstatné pro evidenci nemovitostí, zákon o evidenci nemovitostí (zákon č. 22/1964 Sb.) a notářský řád (zákon č. 95/1963 Sb.). Bylo nutné obnovit systematickou evidenci právních vztahů k nemovitostem, která se po desetiletí nevedla. Na obnovení evidence bylo zapotřebí skoro čtvrt století (1964 – 1988).

Po obnově demokratických politických poměrů po roce 1989 byl umožněn návrat k přerušnému záměru přehledné evidence nemovitostí, práv a povinností k nim prostřednictvím vzniku katastru nemovitostí. Spolu se zákonem č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí ČR, vznikl i zákon č. 264/1992 Sb., kterým se mění občanský zákoník, zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, a zákon č. 359/1992 Sb. o zeměměřických a katastrálních orgánech.

2.4. Zákon o půdě a jeho analýza - smysl, účel a cíl

Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, jako jeden z restitučních předpisů ze dne 21. května 1991, nabyl zároveň účinnosti a platnosti dne 24. května 1991. Preambule zákona o půdě zůstala dodnes i přes velký počet novelizací nezměněna a zní:

„Federální shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky ve snaze zmírnit následky některých majetkových křivd, k nimž došlo vůči vlastníkům zemědělského a lesního majetku

v období let 1948 až 1989, dosáhnout zlepšení péče o zemědělskou a lesní půdu obnovením původních vlastnických vztahů k půdě a upravit vlastnické vztahy k půdě v souladu se zájmy hospodářského rozvoje venkova i v souladu s požadavky na tvorbu krajiny a životního prostředí, se usneslo na tomto zákoně:“

Restituční předpisy byly vydávány s hlavním cílem zmírnit následky některých majetkových křivd, jichž se dopustil československý stát protiprávním odnětím vlastnického práva¹⁰⁹, k němuž došlo vůči vlastníkům v zákoně specifikovaného zemědělského a lesního majetku v rozhodném období¹¹⁰.

2.4.1. Majetková křivda

Majetkovou křivdu je možné nazývat též příkořím či nespravedlností v majetkové sféře. Je nutné tento pojem odlišit od pojmu „škoda“¹¹¹. Škoda je újma na majetku nebo na penězi ocenitelných majetkových právech v důsledku protiprávního jednání jiné osoby¹¹² vyjádřitelná v penězích.

Účelem zákona o půdě je v obecné rovině zmírnění majetkových křivd¹¹³. Zákonodárce si byl vědom, že odstranění¹¹⁴ absolutně všech křivd, jež se udály, je vyloučené. Snažil se prosadit alespoň jejich zmírnění prostředky uvedenými v zákoně¹¹⁵. V preambuli zní důležité slovo: „některé“ v sousloví: „*ve snaze zmírnit následky některých majetkových křivd*“, čímž je tento záměr dán najevo¹¹⁶. Za pomoci vymezení rozhodného období a oprávněných osob je

¹⁰⁹ Nález ÚS z 6. 5. 2008, sp. zn. IV. ÚS 158/08, č. ÚS 1172/2008

¹¹⁰ Nález ÚS z 18. 1. 1996, sp. zn. I. ÚS 154/95, č. 7/1996 USn

¹¹¹ Stanovisko občanskoprávního kolegia NS ČR z 15. 7. 1993, sp. zn. Cpjn 50/9, uveřejněném pod č. 34/1993 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

¹¹² Část IV Relativní majetková práva, Hlava III Závazky z deliktů, Díl 1 Náhrada majetkové a nemajetkové újmy § 2894 - § 2971, zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník

¹¹³ Nález ÚS z 6. 11. 1996, sp. zn. I. ÚS 289/95, č. 117/1996 USn.

¹¹⁴ Nález ÚS z 24. 5. 2000, sp. zn. II. ÚS 571/99, č. 74/2000 USn.

¹¹⁵ viz poznámka pod čarou č. 114

¹¹⁶ Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích z 15. 11. 1996, sp. zn. 7 Co 2258/96, č. SR 1/1997

definován rozsah křivd, jež mají být zmírňovány, a to v takové míře v jaké to zákonodárce považoval při sestavování zákona o půdě za žádoucí a možné.¹¹⁷

2.4.2. Oprávněná osoba

Oprávněnou osobou jsou podle preambule vlastníci zemědělského a lesního majetku, vůči kterým byly páhány křivdy. Podrobněji o oprávněných osobách pojednává bod 2.4.7. Jednotlivá ustanovení zákona o půdě, v rámci rozboru jednotlivých ustanovení zákona o půdě.

2.4.3. Rozhodné období

Československý stát po listopadu 1989 musel vybrat způsob, jakým budou některé křivdy minulého období odčiněny. Zvolen byl takový způsob, který nerušil právní předpisy, na jejichž základě došlo ke ztrátě vlastnictví, nýbrž stanovil podmínky, jež se zjišťují v rámci zvláštního řízení. Jednou z těchto podmínek je přechod věcí na stát v rozhodném období. Počátkem rozhodného období je shodně ve všech restitučních předpisech stanoven den 25. února 1948 jako nepřekročitelný mezník¹¹⁸. Důvodem pro nutnost trvání zákonodárce na přesném vymezení počátku rozhodného období, bylo nebezpečí dalšího řetězení odškodnění až do 30. let 20. století či ještě dál. S tím souvisí vymezení účelu zákona o půdě, jímž je zmírnění následku některých majetkových křivd, neboť provést úplnou restituci není možné. Zákonodárce nepovažoval dobu před 25. únorem 1948 za režim zcela respektující principy právního státu, ovšem datum 25. února 1948 považoval za nástup režimu, *který již zcela vědomě, programově a trvale porušoval principy právního státu*. Nástup režimu a jeho trvání je detailně popsáno v kapitole 2.2. Historický základ vzniku možnosti vydávání restitučních náhrad. Usnesení se na tomto datu bylo vyjádřením politické shody, jež bylo nutné dosáhnout¹¹⁹.

¹¹⁷ viz poznámka pod čarou č. 109

¹¹⁸ Usnesení z 13. 5. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 43/96

¹¹⁹ Nález Pl. ÚS z 25. 3. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 45/97, č. 79/1998 Sb., N 41/10 SbNU 277, Publikováno 41/1998 USn. Sbírká nálezů a usnesení ÚS, 10/1998

2.4.4. Způsoby naplňování cíle zákona o půdě

Ve svém souhrnu uvádí zákon o půdě tři způsoby, jakými může být primární účel, kterým je zmírnění některých majetkových křivd, naplňován. Preferován je první způsob, kterým je navrácení původního pozemku¹²⁰, pokud o to restituenti usilují a pokud to zákon nevylučuje¹²¹. Druhým způsobem, první alternativou, je vydání pozemku náhradního, a to jen za předpokladu, že jsou splněny zákonné požadavky a nelze vydat pozemek původní¹²². Teprve druhou alternativou je vydání peněžní náhrady¹²³.

2.4.5. Dílčí účel zákona o půdě

Dílčím účelem je dle preambule: „dosáhnout zlepšení péče o zemědělskou a lesní půdu obnovením původních vlastnických vztahů k půdě a upravit vlastnické vztahy k půdě v souladu se zájmy hospodářského rozvoje venkova i v souladu s požadavky na tvorbu krajiny a životního prostředí.“ Jde o zajištění lesního či zemědělského využití pozemku¹²⁴, tj. zachování zemědělského půdního fondu jako zdroje pro další hospodaření s půdou¹²⁵.

Dílčí účel zákona o půdě nelze užít samostatně. Argumentuje-li se účelem zákona o půdě při použití dílčího účelu, je zapotřebí takto činit vždy v kombinaci s účelem hlavním, kterým je

¹²⁰ Nález ÚS z 23. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 754/01, č. N 123/31 SbNU 113,

Usnesení NS z 1. 7. 2008, sp. zn. NS 28 Cdo 781/2008, č. NS 2599/2008

¹²¹ Usnesení NS z 1. 7. 2008, sp. zn. NS 28 Cdo 781/2008, č. NS 2599/2008

¹²² Nález ÚS z 23. 10. 2003, sp. zn. I. ÚS 754/01, č. N 123/31 SbNU 113

¹²³ viz poznámka pod čarou č. 121

to vše dále judikováno zde:

Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka Liberec z 29. 2. 2000; sp. zn. 35 Co 4/2000, č. SR 4/2001 s. 118

Rozsudek Okresního soudu v Pelhřimově, z 27. 6. 1995, sp. zn. 3 C 325/93, č. SR 3/1996 s. 52

Rozsudek NS z 26. 2. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1209/96, č. R 51/1999 civ.

Stanovisko občanskoprávního kolegia NS ČR z 19. 12. 1995; sp. zn. Cpjn 36/95, č. R 16/1996 civ.

Rozsudek NS z 27. 11. 1996, sp. zn. 3 Cdon 1117/96, č. R 10/1998 civ.

¹²⁴ Nález ÚS z 28. 5. 2002; sp. zn. II. ÚS 747/2000; N 63/26 SbNU 163

¹²⁵ Rozsudek NS z 11. 5. 2011; sp. zn. 28 Cdo 1395/2011, č. C 9823

zmírňování křivd¹²⁶. Dílčí cíl, kterým je zlepšení péče o půdu, je podřazen hlavnímu cíli tím, že je podmíněn obnovením původních vlastnických vztahů k půdě¹²⁷.

2.4.6. Další principy

Jak bylo v úvodu této části řečeno, zákon o půdě, kromě svého hlavního a dílčího účelu, je protkán principy, jež jsou vlastní demokratickému právnímu státu. Jedním z těchto principů je zásada legality¹²⁸. Rozsah a podmínky aplikace procesu zmírňování křivd jsou stanoveny pouze zákonem či na jeho základě a pouze v jeho rámci realizovány¹²⁹.

Dalšími principy uplatňovanými v restitučních předpisech jsou specialita a priorita restituce před jinými formami privatizace.¹³⁰ Vzhledem k historickým předpokladům, je třeba zákon o půdě jako restituční předpis chápat jako lex specialis¹³¹ ve světle zásady lex specialis derogat generali¹³². Společnou vlastností všech restitučních předpisů je vlastnost bránit aplikaci obecné právní úpravy¹³³, je-li možné uplatnit nárok podle restitučních předpisů¹³⁴. Tímto je stanovena překážka užití obecných právních předpisů¹³⁵ v případě, že zákon o půdě stanoví podmínky a postup při uplatnění nároku, a to i kdyby jiný předpis stanovil některé podmínky odlišně¹³⁶. Ústavní soud několikrát vyslovil názor, že restituce mají před privatizací přednost. Konkrétně tvrdí, že byl-li uplatněn restituční nárok na dotčený majetek a dosud

¹²⁶ viz poznámka pod čarou č. 124

¹²⁷ viz poznámka pod čarou č. 122 a č. 124

¹²⁸ Usnesení ÚS z 31. 3. 2003; sp. zn. II. ÚS 341/99, č. 7/2003 USn.

¹²⁹ Usnesení ÚS z 31. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 479/99; viz poznámka pod čarou č. 109

¹³⁰ ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4 s. 49, 50, 51

¹³¹ Nález ÚS ze 7. 10. 1998; sp. zn. I. ÚS 141/98, č. 116/1998 USn.

viz poznámka pod čarou č. 110

¹³² Usnesení NS z 3. 8. 2016, sp. zn. NS 28 Cdo 3181/2014, č. NS 5155/2016; Rozsudek velkého senátu občanskoprávního kolegia NS z 11. 9. 2003, sp. zn. 31 Cdo 1222/2001

¹³³ viz poznámka pod čarou č. 109

¹³⁴ Nález ÚS z 8. 6. 2005 sp. zn. II. ÚS 504/04, č. 118/2005 USn.

¹³⁵ viz poznámka pod čarou č. 109

¹³⁶ viz poznámka pod čarou č. 132

o něm nebylo pravomocně rozhodnuto či nebyl zamítnut, nelze tento majetek zahrnout do privatizace, natož jej převést do vlastnictví jiných osob. Takový převod by byl neplatný, neboť by byl v rozporu s ustanovením § 3 odst. 2 zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby.¹³⁷

Ke způsobu výkladu restitučních předpisů lze dodat, že zásada smluvní volnosti je redukována účelem a smyslem zákona o půdě (respektive restitučními předpisy obecně). Obecně je smluvní volnost mezi povinnými a oprávněnými osobami vyloučena (§ 28 zákon o půdě). K tomu Ústavní soud ve svém nálezu podotýká, že by určité dohody podle zákona o půdě být uzavírány mohly, a to za předpokladu, že budou ctít smysl a účel restituční, „*jímž je především zájem restituenta na v současné době uskutečnitelné nápravě křivd; ostatní orgány veřejné moci jsou potom povinny aplikovat tomuto principu přiměřený a vstřícný výklad*“.¹³⁸

K uzavření části o účelu, smyslu a cíli zákona o půdě považuji za důležité zmínit názor Ústavního soudu o potřebě vstřícné interpretace restitučních zákonů ve vztahu k oprávněným osobám¹³⁹ a v poslední řadě požadavek zvláště citlivého přístupu k restitučním nárokům, aby řešení procesu zmírňování křivd z minulých období neplodila křivdy další¹⁴⁰. Při interpretaci zákona o půdě je podstatné mít vždy na paměti jeho primární cíl při konkrétním vymezení pojmů, jako jsou: majetková křivda, některé křivdy, oprávněné osoby, rozhodné období, preference a pořadí vypořádávání nároků; teprve poté se přihlíží k podřazenému druhotnému cíli, kterým je zlepšení péče o půdu a obnova venkova.

2.4.7. Jednotlivá ustanovení zákona o půdě

Podle zákona o půdě má fyzická osoba nárok na restituci pozemku dle tohoto zákona, je-li oprávněnou osobou (§ 4 zákon o půdě), je-li pozemek v držení povinné osoby (§ 5 zákon o půdě), byl-li v rozhodném období odňat způsobem uvedeným v zákoně o půdě (§ 6 zákon o půdě) a zároveň neexistuje-li zákonný důvod pro nevydání původního pozemku

¹³⁷ viz poznámka pod čarou č. 114

Nález ÚS z 18. 10. 2001; sp. zn. III. ÚS 17/01, č. 152/2001 USn.

¹³⁸ viz poznámka pod čarou č. 63

¹³⁹ viz poznámka pod čarou č. 63

¹⁴⁰ viz poznámka pod čarou č. 113

(§ 11 odst. 1 zákon o půdě). Existuje-li důvod pro nevydání pozemku (§ 11 odst. 1 zákon o půdě), je oprávněné osobě k dispozici první ze dvou alternativ, kterou je bezúplatný převod náhradního pozemku (§ 11 odst. 2 zákon o půdě). Druhou alternativou je nárok na peněžní náhradu (§ 16 odst. 1 a § 18a zákon o půdě)¹⁴¹.

V původním znění zákona o půdě byl oprávněnou osobou podle § 4 zákon o půdě státní občan České a Slovenské Federativní Republiky, který měl trvalý pobyt na území republiky a jehož zemědělský majetek přešel na stát nebo jiné právnické osoby v rozhodném období, a to způsoby uvedenými v § 6 zákon o půdě. Vymezení pojmu oprávněná osoba se zásadně proměnilo po vydání nálezu Ústavního soudu dne 13. prosince 1995 č. 29/1996 Sb. s účinností 9. února 1996¹⁴², kterým byla zrušena podmínka trvalého pobytu, a tím rozšířen okruh oprávněných osob. Opět nutno připomenout smysl zákona o půdě, kterým je zmírnění následků některých majetkových křivd, nikoli zmírnění následků pro některé vlastníky zemědělského majetku¹⁴³. Původní vymezení okruhu oprávněných osob bylo vyjádřením legitimní politické vůle, na základě výše zmíněného smyslu zákona. Toto vyjádření politické vůle v rozsahu podmínky trvalého pobytu shledal Ústavní soud v roce 1995 za neústavní. Oprávněná osoba pro úspěšnost tvrzeného nároku musí kumulativně splňovat podmínku státního občanství ČR, doložit existenci původního vlastnictví majetku, který si nárokuje, k čemuž slouží evidence nemovitého majetku v katastru nemovitostí. Dále musí doložit důvod přechodu majetku na stát nebo na jinou právnickou osobu způsobem uvedeným v § 6 odst. 1 zákon o půdě, nastal-li tento přechod v rozhodném období (25. únor 1948 – 31. prosinec 1989)¹⁴⁴.

Ustanovení § 5 zákon o půdě vymezuje osoby povinné k vydání restitučních náhrad oprávněným osobám. Povinnými osobami jsou stát nebo právnické osoby, které ke dni účinnosti zákona o půdě nemovitost drží. Výjimka z tohoto pravidla je stanovena pro cizí státy a podniky se zahraniční majetkovou účastí a obchodní společnosti, jejichž společníci či účastníci jsou výhradně fyzické osoby.

¹⁴¹ Nález ÚS z 13. 12. 2005; sp. zn. Pl.ÚS 6/05, č. 531/2005 SB., N 226/39 SBNU 389,

¹⁴² Nález ÚS z 10. 4. 1996; sp. zn. I. ÚS 78/95, č. N 29/5 SbNU 241;

Nález ÚS z 13. 12. 1995, č. 29/1996 Sb.

¹⁴³ Nález ÚS z 10. 4. 1996; sp. zn. I. ÚS 78/95, č. 29/1996 Usn.; II. B, důvod číslo 2.

¹⁴⁴ Usnesení NS z 14. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4915/2009, č. NS 4780/2010

Zákonné podmínky restituce zemědělského majetku jsou obsaženy v § 6 zákon o půdě a prošly během let řadou úprav. Novelizací provedenou zákonem č. 93/1992 Sb., účinným od 28. února 1992, se rozšířil výčet způsobů, na základě kterých nemovitě věci, jež mají být vydány oprávněným osobám, přešly na stát nebo jinou právnickou osobu, o dva další na současný finální počet dvaceti způsobů. O konkretizaci jednotlivých způsobů se postaraly soudy Nejvyšší a Ústavní. Pro potřeby této práce není potřebné popisovat každý jednotlivý způsob. V kapitole 2. 2. Historický základ vzniku možnosti vydávání restitučních náhrad je představeno pár konkrétních důvodů.

V § 11 odstavci prvním je obsažen výčet případů, za jakých nelze vydat původní pozemek. Ve druhém odstavci § 11 je upraven postup bezúplatného převodu náhradního pozemku, a to původně za předpokladu, že s tím oprávněná osoba souhlasí, následně, pokud si oprávněná osoba o převod náhradního pozemku požádá.

První odstavec v § 16 se věnuje náhradám za pozemky, které se nevydávají (§ 11 odst. 1 zákon o půdě), a za které nebyl poskytnut náhradní pozemek (§ 11 odst. 2 zákon o půdě). Náhrady poskytoval dle původního znění stát, konkrétně Ministerstvo zemědělství, a výše náhrady byla a je upravena vládním nařízením č. 504/1992 Sb., o výši náhrady v hotovosti poskytované podle zákona o půdě, a to formou hotovosti či v cenných papírech v cenách podle § 28a zákon o půdě. Hotovost se vyplácela pouze původním vlastníkům vydávaných věcí. Novelou z roku 1993 (zákon č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o půdě) bylo stanoveno, že finanční náhrada spočívá ve vyplacení hotovosti a v cenných papírech, které nemají povahu státního dluhopisu.

Zákon č. 178/2006 Sb., o oběhu osiva a sadby účinný od 5. května 2006 významně pozměnil první odstavec § 16, ve kterém stanovil, že za pozemky náleží peněžitá náhrada ve výši odňatého pozemku ke dni 24. června 1991 a poskytuje ji pozemkový fond. Peněžitá náhrada dle ustanovení po novele z roku 2006 se neposkytuje již jen původním vlastníkům, okruh osob byl rozšířen i na dědice oprávněné osoby. Od vzniku Státního pozemkového úřadu neposkytuje peněžitou náhradu za nevydané pozemky pozemkový fond, nýbrž pozemkový úřad.

Finanční náhrada podle § 18a zákon o půdě byla od novely zákona o půdě účinné od 1. července 1993 a je poskytována za ostatní zemědělský majetek, tj. odňatý živý či mrtvý

inventář, zásoby, odstraněné či znehodnocené budovy a stavby a podobně¹⁴⁵. Náhrada dle tohoto paragrafu spočívá mimo jiné v poskytnutí hotovosti ve výši stanovené nařízením vlády č. 504/1992 Sb., o výši náhrady v hotovosti poskytované podle zákona o půdě, popřípadě v cenných papírech. Finanční náhradu podle § 18a poskytoval po celou dobu své existence Pozemkový fond ČR a od vzniku Státního pozemkového úřadu ji poskytuje pozemkový úřad.

Náhrady se podle § 28a zákon o půdě u věcí nemovitých poskytují v cenách podle vyhlášky č. 182/1988 Sb. ministerstva financí, cen a mezd České socialistické republiky o cenách staveb, pozemků, trvalých porostů, úhradách za zřízení práva osobního užívání pozemků a náhradách za dočasné užívání pozemků, ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb.¹⁴⁶, a u věcí movitých v zůstatkových účetních cenách, u věcí movitých s nulovou zůstatkovou cenou ve výši 10 % pořizovací ceny. Podrobněji o způsobu oceňování hovoří část 4. Oceňování restitučních nároků.

¹⁴⁵ Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu z června 2019

¹⁴⁶ Dále v textu je uváděno pouze číslo vyhlášky, tj. č. 182/1988 Sb.

3. Restituční tečka

3.1. První restituční tečka – rok 2005

Po více než desetileté účinnosti zákona o půdě se nepodařilo uspokojit veškeré nároky oprávněných osob ve smyslu tohoto zákona. Za účelem urychlení a zefektivnění procesu zmírňování některých majetkových křivd zejména formou naturální restituce, byl přijat zákon č. 253/2003 Sb., kterým se zákon o půdě novelizoval. Novela doplnila ustanovení § 13 zákon o půdě o odstavce 6 a 7¹⁴⁷, jimiž byla zavedena lhůta pro vydávání zemědělských pozemků restituentům, jejich právním nástupcům i postupníkům.

Vztah mezi oprávněnými osobami a státem založený zákonem o půdě je vztahem věřitele a dlužníka, tj. vztahem soukromoprávním¹⁴⁸. Časové omezení povinnosti státu jako dlužníka ho nepochybně zvýhodnilo bez ohledu na důvod, proč vyrovnávání nároků oprávněných osob zabralo tou dobou již přes jednu dekádu.

Nově vloženými odstavci 6 a 7 by bylo, dle skupiny senátorů a skupiny poslanců, kteří podali k Ústavnímu soudu návrh na zrušení těchto odstavců, odejmuto legitimní očekávání oprávněných osob na vydání majetku a nahrazeno *finančním plněním v cenách k 24. 6. 1991, tedy v cenách, které neodpovídají ani cenám, dle nichž by bylo možno tento majetek*

¹⁴⁷ Ustanovení § 13 odst. 6 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 253/2003 Sb.: „Oprávněná osoba má právo na převod pozemku ve vlastnictví státu do 2 let ode dne právní moci rozhodnutí Pozemkového úřadu. V případě, že o právu na převod pozemku nerozhodne Pozemkový úřad, oprávněná osoba má právo na převod pozemku ve vlastnictví státu do 2 let od doby, kdy mohla nárok na převod uplatnit u Pozemkového fondu poprvé.“

Ustanovení § 13 odstavce 7 zákona č. 229/1991 Sb., ve znění zákona č. 253/2003 Sb.: „Po uplynutí doby uvedené v odstavci 6 právo na převod pozemku ve vlastnictví státu zaniká.“
Přechodné ustanovení: Dle čl. VI zákona č. 253/2003 Sb.: „Pokud rozhodnutí Pozemkového úřadu nabylo právní moci anebo nárok na převod byl uplatněn před účinností tohoto zákona, lhůta pro převod pozemku končí dnem 31. prosince 2005.“

¹⁴⁸ Rozsudek NS z 10. 5. 2000 sp. zn. 24 Cdo 212/2000,

Usnesení zvl. senátu dle zák. č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 24. 11. 2004 sp. zn. Konf. 80/2003;

Kopáč L., Švestka J.: Úvaha nad možností převodu restitučních nároků k zemědělským pozemkům. Právní rozhledy č. 6, 1995, s. 224

vyvlastnit, pročež tedy nejde ani o vyvlastnění za náhradu, ale o odnětí majetku a jeho nahrazení zcela nepřiměřenou finanční náhradou.

Protiústavnost skupina senátorů a poslanců shledala v několika bodech. Za prvé v absenci odůvodněného odlišení mezi půdou, kterou stát, jakožto vlastník a účastník soukromoprávního vztahu, převádí na jiné osoby a půdou, kterou je stát povinen vydat oprávněným osobám na základě restitučních předpisů. Za druhé v nerovnosti mezi skupinou oprávněných osob, jejichž nárok se podaří uspokojit a druhou skupinou, jejíž nárok se uspokojit nepodaří, ať už se tak stane z objektivních či subjektivních důvodů na straně dlužníka či věřitele. Za třetí v nerovnosti mezi cenou náhradního pozemku a výší eventuální finanční náhrady. A v poslední řadě v dotčení principu legitimního očekávání.

Bližší se pozastavím u třetího návrhového bodu a vyjádření názoru Ústavního soudu ve svém nálezu. Původní smysl finanční náhrady nebylo dle zákonodárce ekvivalentní plnění za nevydaný pozemek. Upřednostňována byla naturální restituce oproti peněžní restituci, která měla původně pouze symbolickou funkci. Nutné připomenout, že v době přijímání restitučních předpisů byla pro stát nemyslitelná úplná peněžní restituce, oproti restituci naturální, která se jevila jako možná. To vše i z důvodu naplnění smyslu a účelu zákona, kterým je mimo jiné: *„dosáhnout zlepšení péče o zemědělskou a lesní půdu obnovením původních vlastnických vztahů k půdě a upravit vlastnické vztahy k půdě v souladu se zájmy hospodářského rozvoje venkova i v souladu s požadavky na tvorbu krajiny a životního prostředí“*¹⁴⁹, který by při preferenci uplatňování peněžních náhrad nemohl být zaručen. Ústavní soud v otázce nerovnosti mezi cenou náhradního pozemku a výší eventuální peněžní náhrady protiústavnost neshledal.

Ústavní soud shledal stanovení lhůty pro vydávání zemědělských pozemků svévolí zákonodárce a v rozporu s ústavním principem ochrany oprávněné důvěry občana v právo, jenž je komponentem právního státu a v rozhodném kontextu i v rozporu s principem legitimního očekávání při uplatňování majetkového práva. To vše pouze ve vztahu k původním restituentům a jejich dědicům, nikoli ve vztahu k postupníkům.

¹⁴⁹ Preambule zákona o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. In: Sbirka zákonů. 1991, ročník 1991, 45/1991, číslo 229.

Nedotaženost nálezů je spatřována v hodnocení osoby postupníka Ústavním soudem jako osoby, která nabývá pohledávky na vydávání pozemků pouze za účelem spekulace s pozemky. Vůbec nevzal v potaz, že postupníky mohli být i zemědělci, jež by, v zájmu účelu zákona o půdě, na získaném pozemku hospodařili. Šlo-li o postupníka – spekulanta, musel a měl si být vědom rizikovitosti svého počínání při postoupení takovéto pohledávky, tudíž lhůta určená v napadených odstavcích § 13 zákon o půdě není dle názoru Ústavního soudu v rozporu s důvěrou občana v právo ani s principem legitimního očekávání.

Ohledně rizikovitosti aktivit postupníků a pouze symbolické satisfakční funkce poskytované peněžní náhrady se později se závěry Ústavního soudu¹⁵⁰ ztotožnil i Nejvyšší soud¹⁵¹. Nejvyšší soud ve svém rozsudku¹⁵² potvrdil roli postupníků – spekulantů a vyslovil neplatnost lhůty zavedené zákonem č. 253/2003 Sb. pro postupníky, za předpokladu, že tato osoba neprovozuje rizikové aktivity, tj. není tzv. spekulantem, zároveň za *předpokladu, že uplatnila nárok na převod pozemků před účinností zákona č. 253/2003 Sb. a naplňuje účel zákona o půdě, kterým je veřejný zájem na péči o zemědělskou půdu a na hospodářském rozvoji venkova.*

3.2. Druhá restituční tečka – rok 2018

Zákon č. 185/2016 Sb. ze dne 24. května 2016 s účinností od 1. července 2018, kterým se mění zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu, vešel ve známost jako zákon zakotvující druhou restituční tečku. Tzv. druhou restituční tečku zrušil Ústavní soud svým nálezem Pl. ÚS 35/17 ze dne 19. června 2018, a to ke dni 30. června 2018.

¹⁵⁰ Nález ÚS z 13. 12. 2005; sp. zn. Pl.ÚS 6/05, č. 531/2005 Sb.

Bulletin advokacie 7-8/2008, s. 39] Restituční tečka ve světle přelomového rozsudku Nejvyššího soudu ČR, JUDr. RUDOLF HRUBÝ, Mgr. JIŘÍ PÍSEČKA

¹⁵¹ Nejvyšší soud poukázal na rozsudek ESPL z 29. 11. 1991 ve věci Pine Valley Developments Ltd. a další proti Irsku (č. podání 12742/87), který obdobný postup státu při zbavení jednotlivce majetkového práva ve formě jeho legitimního očekávání připustil. V uvedené věci se ESPL zabýval konformitou rozhodnutí o neplatnosti vydaného stavebního povolení dlouhodobě zapsaného do veřejného rejstříku ve prospěch stěžovatelů, jejichž předmětem podnikání byla činnost spočívající v koupi pozemku za vyhlídkou jeho developmentu zahrnující výrazný prvek rizika a spekulace.

¹⁵² Rozsudek NS z 30. 11. 2007; sp. zn. 28 Cdo 436/2007, č. PR 24/2008 s. 915

Novela měla zrušit možnost první alternativy při nemožnosti vydání původního pozemku, kterou je vydání náhradního pozemku, a tím ponechání pouze jediné možné alternativy ve formě peněžní náhrady. V době před touto novelou musela oprávněná osoba v případě, že by měla zájem o druhou alternativu (peněžní náhradu), o to výslovně požádat¹⁵³. Novela zavedla konečnou lhůtu pro podání této žádosti. Konečný důsledek by byl takový, že v případě, kdy by nebylo možné navrátit odňatý majetek a oprávněná osoba by včas nepožádala o peněžní náhradu, nebylo by jí nahrazeno nic.

Státní pozemkový úřad tvrdil, že nevypořádaných nároků je zanedbatelné procento, a to včetně nároků oprávněných osob, které zatím nikdy neprojevily zájem o jakoukoli nápravu křivd. Považuje ukončení restitučního procesu za nevyhnutelné, neboť restituční nároky oprávněných osob, které neusilují o vypořádání, by navždy zůstaly *dluhem státu bez možnosti ho splnit*. Dalším argumentem pro uzákonění restituční tečky byla tvrzená nízká nominální hodnota až poloviny dosud nevypořádaných restitučních nároků.

Ústavní soud rekapituloval závěry vyslovené ve svém nálezu sp. zn. ÚS 4139/16, jehož stěžejním bodem bylo prohlášení, že finanční náhrada má být přiměřená a rozumná. V tomto nálezu se Ústavní soud zabýval otázkou, zda přiznání finanční náhrady za pozemky oceněných v cenách k roku 1991, s přihlédnutím k uplynutí již téměř třiceti let od započetí restitučních procesů, stále ještě naplňuje smysl zákona o půdě. Novinkou pro výklad ustanovení týkajících se peněžních náhrad po tomto nálezu je, že poskytnutím peněžní náhrady má být, obdobně jako při vydání původního pozemku či náhradního pozemku, dosaženo zmírnění křivd. Původně peněžní náhrada měla pouze symbolickou funkci.

Ústavní soud vyslovil obavu, po zkušenostech s nedokonalými veřejnými nabídkami pozemků, že by ustrnutí výše peněžních náhrad mohlo vést stát k nabízení neadekvátních náhradních pozemků, což by oprávněné osoby vedlo k žádostem o peněžní náhrady ve výši bagatelních částek.

¹⁵³ Dříve se souhlasem oprávněné osoby poté na žádost.

Složitou otázkou zůstává stanovení hodnoty dosud nevypořádaných restitučních nároků. Především z důvodu očekávání toho, jak praxe naloží s nálezem Ústavního soudu, jenž se vyslovil pro zvyšování nominální hodnoty finanční náhrady.

Ústavní soud setrvání na oceňování hodnoty restitučního nároku při vydávání peněžní náhrady k cenám z devadesátých let považuje za neústavní. Překvapivě ve změně výše ocenění restitučních nároků ve vztahu k oprávněným osobám, kterým se již dostalo peněžního vypořádání, neshledává založení nerovnosti.

Ústavní soud shrnul, že lhůty zakládající tzv. druhou restituční tečku zasahují do legitimního očekávání oprávněných osob a zakládají nerovnost v rámci srovnatelné skupiny oprávněných osob bez přesvědčivého a nezpochybnitelného důvodu pro takový postup. Státnímu pozemkovému úřadu se nepodařilo prokázat, že napadená právní úprava sleduje legitimní cíl, obzvláště vzhledem k tomu, že Ústavní soud má za to, že o určité pozemky stát přišel, aniž by musel, vlastním zaviněním.

Nález nelze chápat tak, že by Ústavní soud jednou pro vždy vyloučil restituční tečku. Restituční tečka je dle jeho názoru možná za předpokladu, že bude maximálně šetřit legitimní očekávání oprávněných osob.¹⁵⁴

¹⁵⁴ Nález ÚS z 19. 6. 2018; sp. zn. Pl. ÚS 35/17

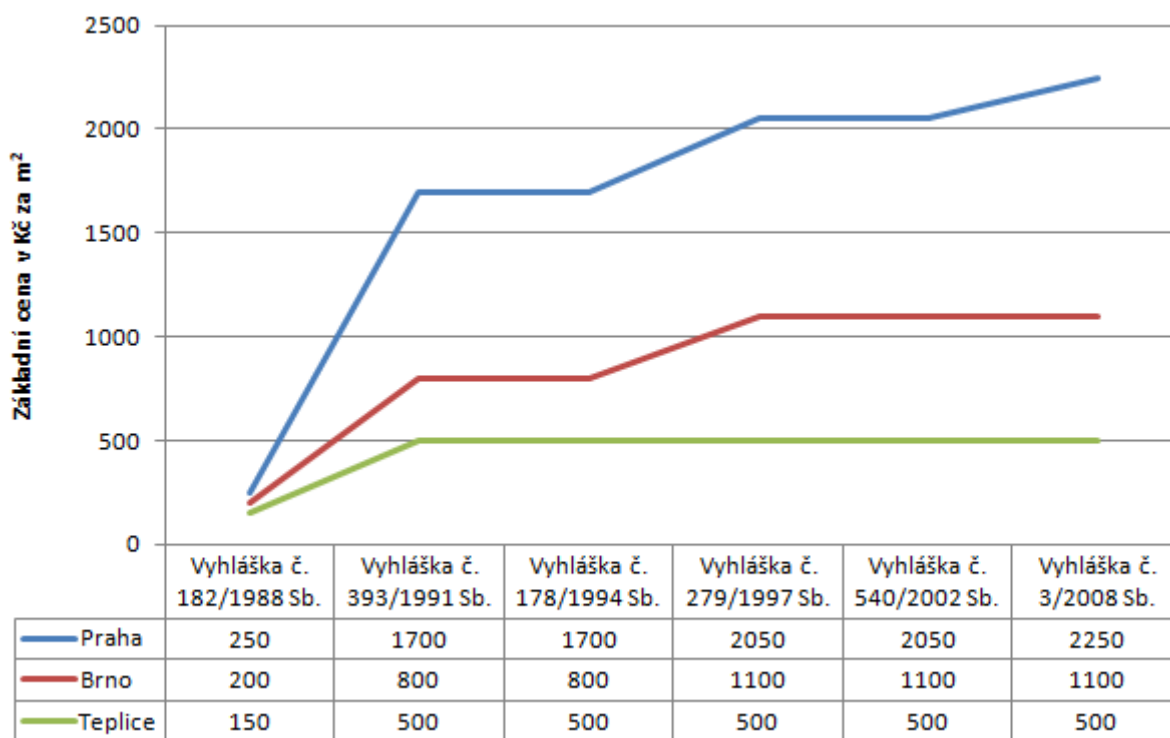
Ústavní soud zrušil tzv. druhou restituční tečku. Ústavní soud: Aktuálně [online]. Brno, 27. 6. 2018 [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zrusil-tzv-druhej-restitucni-tecku/>

4. Oceňování restitučních nároků

Zákon o půdě v § 28a stanovuje, že se náhrady poskytují u věcí nemovitých v cenách platných ke dni 24. června 1991, a to podle vyhlášky č. 182/1988 Sb. Od této doby bylo vyhlášeno dalších šest oceňovacích vyhlášek, jak je vidět v Grafu č. 1 a Grafu č. 2. V rámci analýzy jsem se rozhodla sledovat vývoj náhrad poskytnutých pouze u věcí nemovitých nikoli movitých, protože je celý systém oceňování přehlednější a tudíž lépe vypovídající.

4.1. Stavební pozemky

Graf č. 1 – Cena za m² stavebních pozemků

Zdroj: Oceňovací vyhlášky účinné od 1. 1. 1989 do 1. 1. 2014

V Grafu č. 1 týkající se stavebních pozemků není použita současně účinná oceňovací vyhláška, jelikož zavedla složitější výpočet ceny oproti do této doby účinným oceňovacím vyhláškám a porovnání s ní by mohlo být zkreslující. Vybraná jsou tři města. Praha, jako hlavní město, které významně vybočuje ze standardu výše cen za m² dle oceňovacích vyhlášek, a proto nemůže v porovnání chybět. Vedle extrémní výše cen v hlavním městě dávám do kontrastu Brno. Teplice jsem vybrala, jelikož toto město dobře znám a pravidelně

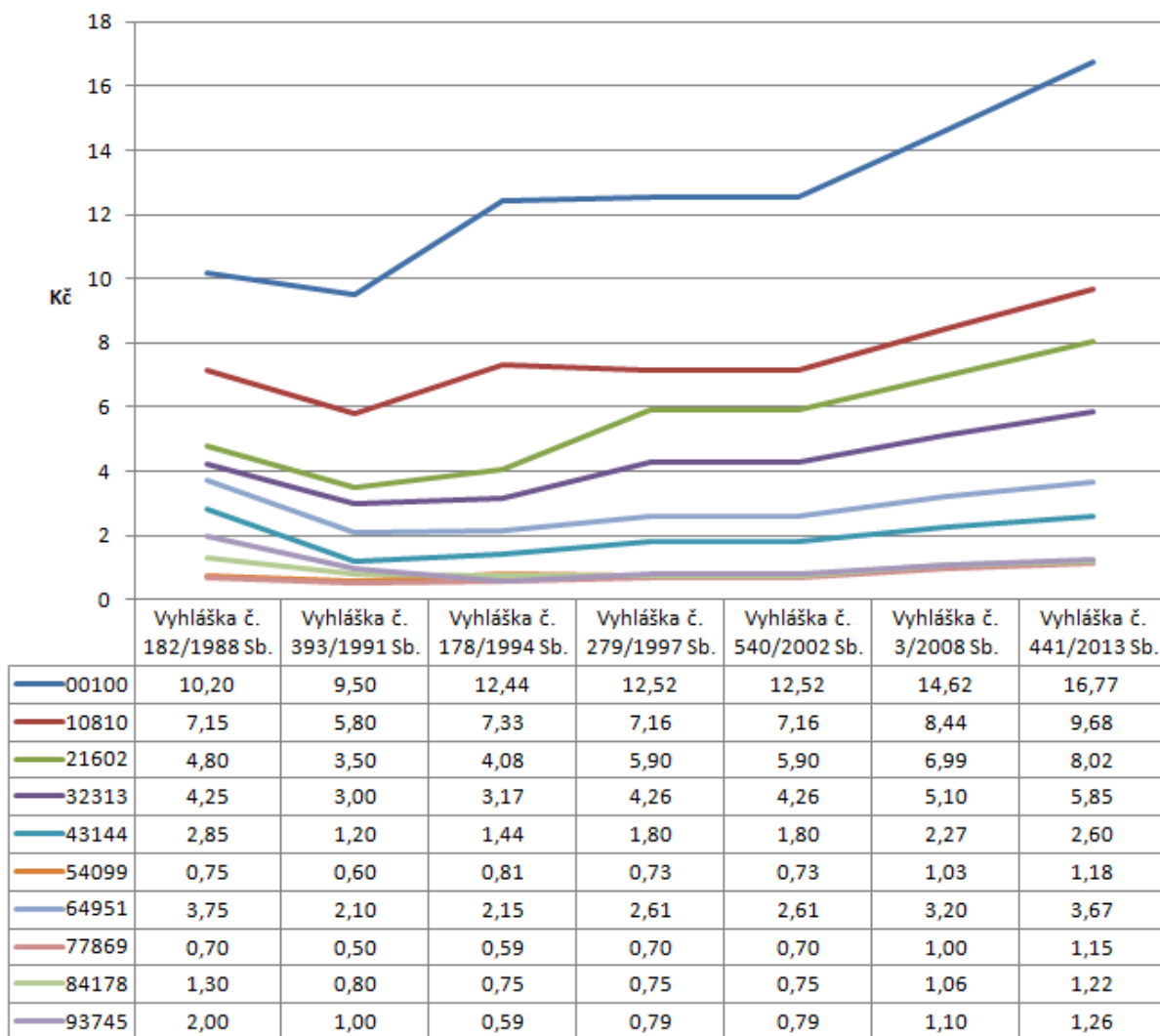
sledují ceny nemovitých věcí. Ceny nemovitostí v Teplicích, oproti dvěma předcházejícím městům, nejsou vysoké a poptávka po nemovitých věcech v této lokalitě je podprůměrná.

Jak lze vyčíst z Grafu č. 1 od data 24. června 1991 za účinnosti vyhlášky č. 182/1988 Sb. do účinnosti oceňovací vyhlášky č. 3/2008 Sb. stouply ceny stavebních pozemků v Praze na devítinásobek, v Brně na pět a půl násobek a v Teplicích již jen na něco málo přes trojnásobek.

4.2. Zemědělská půda

Graf č. 2 ukazuje cenu za m² zemědělské půdy v průběhu účinnosti jednotlivých oceňovacích vyhlášek. Cena zemědělské půdy byla a je zjišťována podle bonitovaných půdně ekologických jednotek, známých jako BPEJ neboli kód BPEJ. Každá z vyhlášek obsahuje přílohu, kde jsou uvedeny ceny za m² zemědělské půdy identifikované kódem BPEJ. Kód BPEJ je kódem pětimístným, kdy každé z čísel udává hodnotu kvality půdy podle různých ukazatelů. Z kódu BPEJ lze vyčíst klimatický region, hlavní půdní jednotku (dvě číslice kódu), sklonitost a expozici a jako poslední skeletovitost a hloubku půdy. První kategorie klimatický region, čtvrtá kategorie sklonitost a expozice a pátá kategorie skeletovitost a hloubka půdy jsou udávány v rozsahu 0 až 9. Kódy BPEJ použité v grafu nejsou vybrány náhodně. Snaha byla o co nejširší možný obraz různých typů půdy, proto jsem vybrala deset různých kódů BPEJ a snažila se, aby čísla na první, čtvrté a páté pozici obsahovala pokud možno celé spektrum čísel od 0 do 9. Druhá a třetí pozice se skládají společně z dvojčíferného čísla od 01 do 78. Po zhlédnutí rozsahu kódů BPEJ a namátkové kontrole jiných kódů jsem došla k závěru, že pro ukázkou je předložených 10 kódů dostačujících.

Graf č. 2 – Cena za m² zemědělské půdy

Zdroj: Oceňovací vyhlášky účinné od 1. 1. 1989 dodnes

Tabulka č. 1 – Přehled cen zemědělské půdy podle BPEJ

BPEJ	Vyhláška č. 182/1988 Sb.	Vyhláška č. 393/1991 Sb.	Vyhláška č. 178/1994 Sb.	Vyhláška č. 279/1997 Sb.	Vyhláška č. 540/2002 Sb.	Vyhláška č. 3/2008 Sb.	Vyhláška č. 441/2013 Sb.	%
00100	10,20	9,50	12,44	12,52	12,52	14,62	16,77	64%
10810	7,15	5,80	7,33	7,16	7,16	8,44	9,68	35%
21602	4,80	3,50	4,08	5,90	5,90	6,99	8,02	67%
32313	4,25	3,00	3,17	4,26	4,26	5,10	5,85	38%
43144	2,85	1,20	1,44	1,80	1,80	2,27	2,60	-9%
54099	0,75	0,60	0,81	0,73	0,73	1,03	1,18	57%
64951	3,75	2,10	2,15	2,61	2,61	3,20	3,67	-2%
77869	0,70	0,50	0,59	0,70	0,70	1,00	1,15	64%
84178	1,30	0,80	0,75	0,75	0,75	1,06	1,22	-6%
93745	2,00	1,00	0,59	0,79	0,79	1,10	1,26	-37%
průměr	3,78	2,80	3,34	3,72	3,72	4,48	5,14	27%
median	3,30	1,65	1,80	2,21	2,21	2,74	3,14	37%

Zdroj: Oceňovací vyhlášky účinné od 1. 1. 1989 dodnes

V případě zemědělské půdy a cen dle oceňovacích vyhlášek již nejde o rapidní nárůst tak, jak tomu bylo u stavebních pozemků. Zde dokonce dochází i k poklesu cen některých druhů půdy. Vyberu-li dva extrémy, v případě kódu BPEJ 21602 jde o nárůst ceny o 67 % a v případě kódu BPEJ 93745 jde o pokles o 37 %.¹⁵⁵

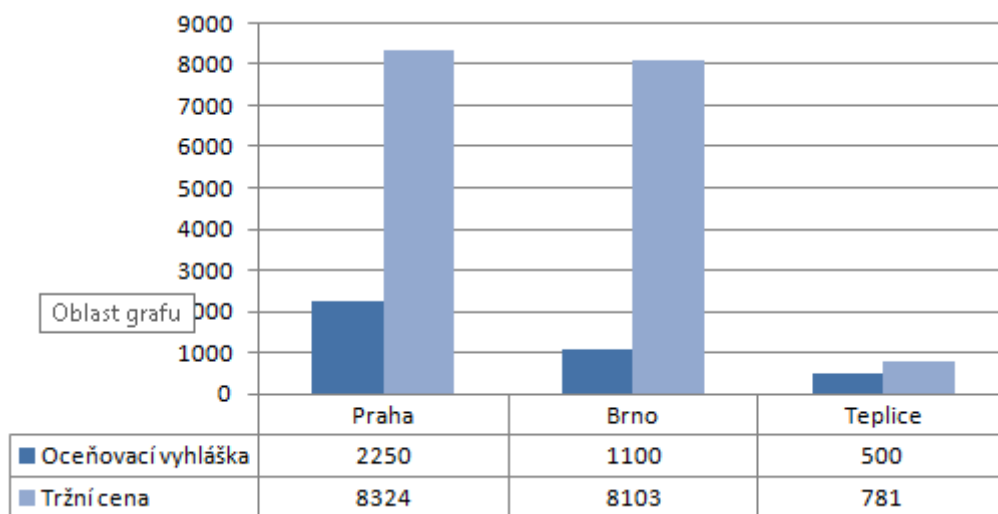
4.3. Tržní cena

Výše tržních cen jsou samo sebou odlišné od toho, s čím počítají oceňovací vyhlášky. Zeman, autor publikací věnujících se privatizačním a restitučním procesům, se přiklání k takové valorizaci restitučních náhrad, aby výsledná poskytnutá peněžní náhrada dosahovala tržních cen. Ústavní soud se ve svém nálezu sp. zn. ÚS 4139/16 vyslovil pro cenu „rozumnou a přiměřenou“, čímž změnil výklad smyslu peněžní náhrady podle zákona o půdě. Doposavad bylo smyslem peněžní náhrady pouze symbolické zadostiučinění. Ústavní soud vyslovil názor, že vypořádávání restitučních nároků trvá již příliš dlouhou dobu a s nemovitými věcmi nenakládal stát dostatečně řádně, aby peněžní náhrada mohla zůstat stále symbolickou, a proto by se její výše měla změnit. Teprve následující praxe ukáže, jak s tímto nálezem obecné soudy naloží, neboť v § 28a zákoně o půdě je stále řečeno, že se náhrady poskytují v cenách platných ke dni 24. června 1991, nestanoví-li zákon o půdě jinak.

¹⁵⁵ Jde o porovnání hodnot za účinnosti vyhlášky č. 182/1988 Sb. a č. 441/2013 Sb.

Následující graf představuje porovnání současných tržních cen nemovitých věcí s cenami dle oceňovací vyhlášky č. 3/2008 Sb. Současnou orientační tržní cenu stavebních pozemků jsem získala výpočtem ze současné nabídky nemovitostí z realitního serveru reality.idnes.cz¹⁵⁶. Ceny stavebních pozemků v Praze, Brně a Teplicích jsem snížila o 15% a zprůměrovala. Snížení o 15% zdůvodňuji nadhodnocováním nemovitostí, jak uvádí Česká národní banka¹⁵⁷. Snížením se částky dostanou na hodnotu, za kterou jsou nemovitosti reálně kupovány.

Graf č. 3 – Porovnání tržní a vyhláškové ceny stavebních pozemků

Zdroj: Oceňovací vyhláška č. 441/2013 Sb.; Přílohy č. 6 – 8

V případě stavebních pozemků v Praze je výše tržní ceny oproti vyhláškové téměř čtyřnásobná. V Brně jde až o sedminásobek, zatímco v Teplicích se výše tržních cen dostanou pouze na jeden a půl násobek vyhláškové ceny.

¹⁵⁶ Přílohy č. 3 – 8

¹⁵⁷ PLAŠIL, Miroslav a Michal ANDRLE. Hodnocení udržitelnosti cen rezidenčních nemovitostí. ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA: Úvod Finanční stabilita Tematické články o finanční stabilitě [online]. 2019, 9. 5. 2019 [cit. 2019-10-30]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/financni-stabilita/tematicke-clanky-o-financni-stabilite/Hodnoceni-udrizitelnosti-cen-rezidencnich-nemovitosti/>

Tabulka č. 2 – Tržní cena zemědělských pozemků

	median	průměr tržních cen
Praha	542,3	713,29
Brno	707,2	
Teplíce	890,38	

Zdroj: Přílohy č. 3 – 5

Průměrná tržní cena zemědělské půdy se v současné době pohybuje okolo 713,29 Kč za m². Dle současné oceňovací vyhlášky č. 441/2013 Sb. je průměr z cen ze všech kódů BPEJ 4,93 Kč za m². Dle oceňovací vyhlášky č. 182/1988 Sb., podle které se oceňují restituční nároky podle zákona o půdě, je průměr z cen za všechny kódy BPEJ 4,00 Kč za m². V současné době je reálná tržní hodnota zemědělské půdy až sto čtyřiceti pěti násobně vyšší než cena zemědělské půdy dle současné oceňovací vyhlášky a sto sedmdesát osm krát vyšší než cena zemědělské půdy dle oceňovací vyhlášky, na kterou odkazuje zákon o půdě, jak je znázorněno v Tabulce č. 3b. Průměrná cena za m² zemědělské půdy je dle současné oceňovací vyhlášky o 23% vyšší než průměrná cena za m² určená k datu 24. června 1991, jak uvádí Tabulka č. 3a.

Tabulka č. 3a – Porovnání tržních cen zemědělské půdy

Vyhláška č. 182/1988 Sb.	Vyhláška č. 441/2013 Sb.	průměr medianových tržních cen
4 Kč za m ²	4,93 Kč za m ²	713,29 Kč za m ²
%	23%	17832%

Zdroj: Přílohy č. 3 – 5

Tabulka č. 3b – Porovnání tržních cen zemědělské půdy

násobky	Vyhláška č. 182/1988 Sb. 4 Kč za m ²	Vyhláška č. 441/2013 Sb. 4,93 Kč za m ²
průměr medianových tržních cen 713,29 Kč za m ²	178,32	144,68

Zdroj: Přílohy č. 3 – 5

Za cenu přiměřenou a rozumnou, jak ji vnímá Ústavní soud, nelze považovat současnou tržní cenu a zároveň pro dnešní dobu nebude vyhovující ani cena určená k datu 24. června 1991, jak předpokládá zákon o půdě, tedy zákon z doby, kdy nikdo nepředpokládal, že vypořádávání restitučních nároků nebude ukončeno po uplynutí tří dekad.

5. Výdaje Pozemkového fondu ČR

Pozemkový fond ČR byl zřízen jako samostatný fond za účelem vypořádání restitučních nároků podle jednotlivých restitučních zákonů, mj. podle zákona o půdě. Vzhledem k administrativní náročnosti počátků procesu navrácení majetku, respektive zmírňování křivd, jsou data ohledně poskytnutých náhrad k dispozici až od roku 1994¹⁵⁸. Tato práce čerpá data ohledně výše skutečně vydaných náhrad Pozemkového fondu ČR za jednotlivé roky z několika zdrojů. Jedním z nich je publikace Zemana, *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva* z roku 2015. Z této publikace jsou čerpána data za léta 1994 až 1999. Za roky 2000 až 2012 jsou data čerpána z výročních zpráv Pozemkového fondu ČR, které jsou dostupné v Archivu na webu Státního pozemkového úřadu¹⁵⁹.

Pozemkový fond ČR po dobu své existence poskytoval náhrady oprávněným osobám několika způsoby: převodem nemovitostí, zápočtem pohledávek, finanční náhradou a od roku 2006 i peněžitou náhradou. Stěžejní pro tuto práci jsou data ohledně výše poskytnutých finančních a peněžitých náhrad.

Před detailnějším rozebráním jednotlivých způsobů náhrad v následujících kapitolách, je nutné vysvětlit rozdíly mezi pojmy peněžní, finanční a peněžité náhrady, jak jsou vnímány v této diplomové práci, Pozemkovým fondem ČR a posléze i Státním pozemkovým úřadem. Pro účely této práce používám pojem peněžní náhrady jako pojem zastřešující pojmy finanční a peněžité náhrady. Finanční náhrady byly poskytovány Pozemkovým fondem ČR a po roce 2012 Státním pozemkovým úřadem podle § 18a zákon o půdě. Tento paragraf se od počátku své existence, tj. 1. července 1993, téměř nezměnil. Podle tohoto paragrafu Pozemkový fond ČR poskytuje náhradu formou naturální či finanční. Finanční forma spočívá v poskytnutí hotovosti či v cenných papírech, jež nemají povahu státních dluhopisů. Tato finanční náhrada se týká ostatního zemědělského majetku.

¹⁵⁸ ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4., s. 68

¹⁵⁹ Archiv dokumentů PF ČR: Výroční zpráva PFČR. Státní pozemkový úřad [online]. 2014 [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/dokumenty-ke-stazeni/archiv-dokumentu-pf-cr/archiv-dokumentu-pf-cr.html>;

Vedle toho byly vydávané finanční náhrady státem, respektive Ministerstvem zemědělství, do roku 2006 za nevydané pozemky podle § 16 zákon o půdě. Od roku 2006 § 16 náhrady za nevydané pozemky zákon o půdě nazývá peněžitými náhradami. Do roku 2012 byly vydávané Pozemkovým fondem ČR.

Výše jak finančních tak peněžitých náhrad se stanovuje podle zvláštních předpisů, kterým je vyhláška o oceňování a Nařízení vlády č. 504/1992 Sb., o výši náhrady v hotovosti poskytované podle zákona o půdě.

5.1. Finanční náhrady

Finanční náhradou za ostatní zemědělský majetek, vydávanou Pozemkovým fondem ČR, se rozumí hotovost a poskytnuté cenné papíry, jež nemají povahu státního dluhopisu. Hotovost byla vydávána podle nařízení vlády č. 504/1992 Sb., o výši náhrady v hotovosti poskytované podle zákona o půdě do výše 10 000 Kč, od roku 1999 do výše 5 000 Kč. O snížení bylo rozhodnuto Výkonným výborem Pozemkového fondu ČR a do praxe se snížení dostalo příkazem předsedy Výkonného výboru Pozemkového fondu ČR¹⁶⁰. Částky do výše 5 000 Kč se řešily hotovostí. Při přesahu částky 5 000 Kč se výše nároku převyšující tuto částku vypořádala formou cenných papírů. Cenné papíry byly vydávány formou akcií Restitučního investičního fondu, a.s., a to do roku 1999. Nahrazeny byly směnkami Fondu národního majetku ČR a od jeho zrušení k 1. lednu 2006 zákonem č. 178/2005 Sb., byly nahrazeny směnkami Ministerstva financí, a tak je tomu dodnes.

5.2. Peněžité náhrady

Peněžitou náhradou, vydávanou Pozemkovým fondem ČR, se rozumí náhrada podle § 16 zákon o půdě ve znění účinném od 5. května 2006. Novelou zákona o půdě přešla povinnost vydávat peněžitou náhradu za nevydané pozemky ze státu, respektive Ministerstva zemědělství, na Pozemkový fond ČR.

¹⁶⁰ Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze dne 14. 6. 2019

5.3. Způsob ocenění nároku

Ocenění nevydaných pozemků probíhalo podle § 28a zákon o půdě, který odkazuje na vyhlášku č. 182/1988 Sb. Ocenění proběhlo vždy, aniž by bylo dopředu zřejmé, jakou formu vypořádání oprávněná osoba zvolí (forma naturální nebo peněžní)¹⁶¹. Ocenění Pozemkový fond ČR neprováděl pouze v případě, kdy již od začátku bylo zřejmé, že oprávněná osoba bude požadovat finanční náhradu za nevydané pozemky, kterou vypořádávalo Ministerstvo zemědělství. V takovém případě ocenění provedlo Ministerstvo zemědělství a Pozemkovému fondu ČR sdělilo výši náhrady, kterou Pozemkový fond ČR vedl ve své evidenci¹⁶². Blíže o způsobu ocenění nároku v části 4. Oceňování restitučních nároků.

5.4. Finanční náhrady poskytované Ministerstvem zemědělství

Vedle Pozemkového fondu ČR, který poskytoval finanční náhrady za ostatní zemědělský majetek, poskytoval i stát prostřednictvím Ministerstva zemědělství finanční náhrady za nevydané pozemky podle § 16 zákon o půdě do data 5. května 2006, kdy tato povinnost přešla na Pozemkový fond ČR jako povinnost poskytnout peněžitou náhradu za nevydané pozemky. Tato práce čerpá jednotlivé výše poskytnutých finančních náhrad státem podle § 16 zákon o půdě z výročních zpráv Pozemkového fondu ČR.

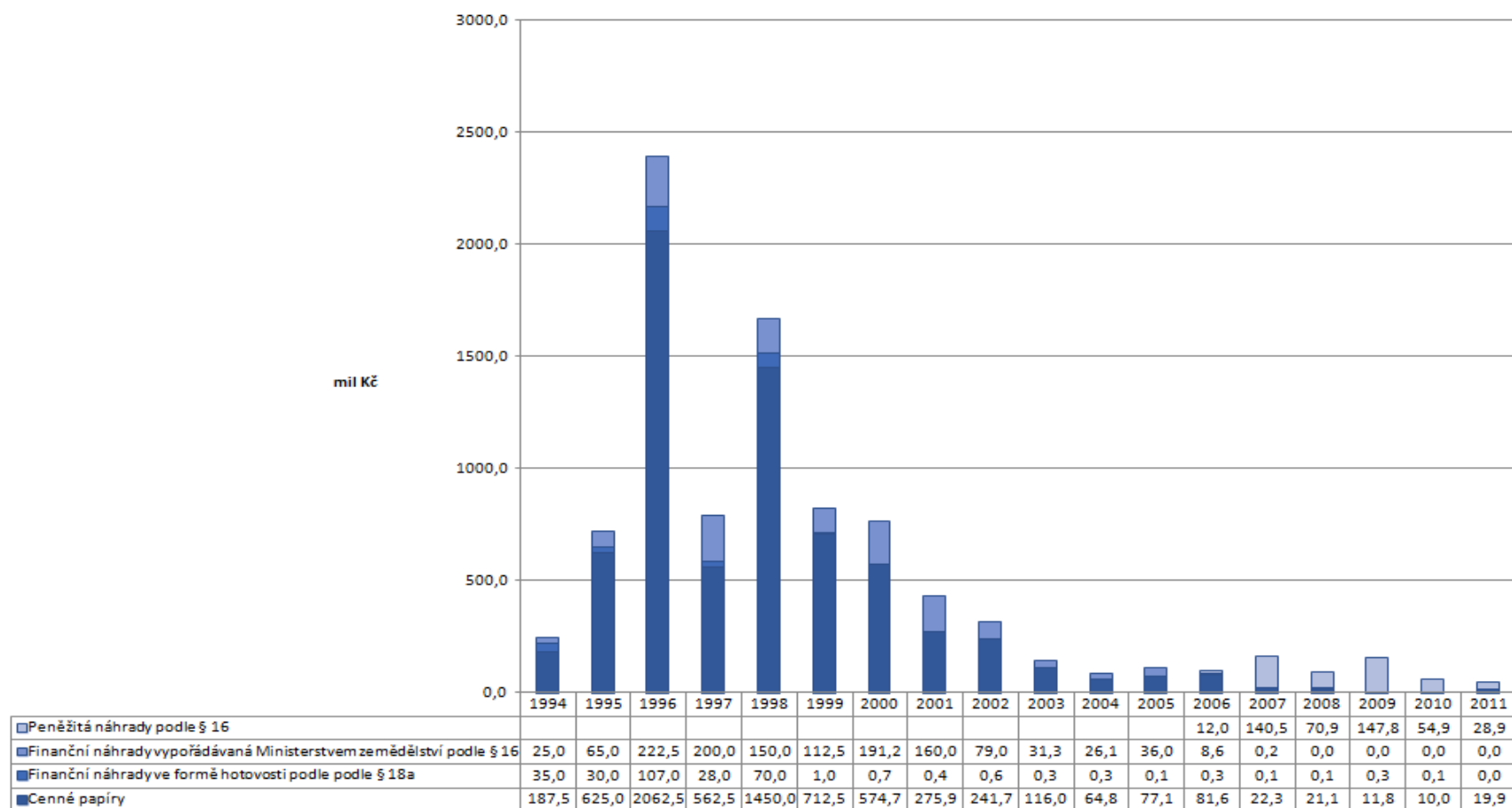
Následující Graf č. 4 a Graf č. 5 znázorňují výši poskytnutých finančních a peněžitých náhrad během existence Pozemkového fondu ČR, a to jak výše za jednotlivé roky, tak i celkem.

¹⁶¹ viz poznámka pod čarou č. 160

¹⁶² Konzultace se zástupcem Státního pozemkového úřadu ze dne 19. 8. 2019 v sídle Státního pozemkového úřadu.

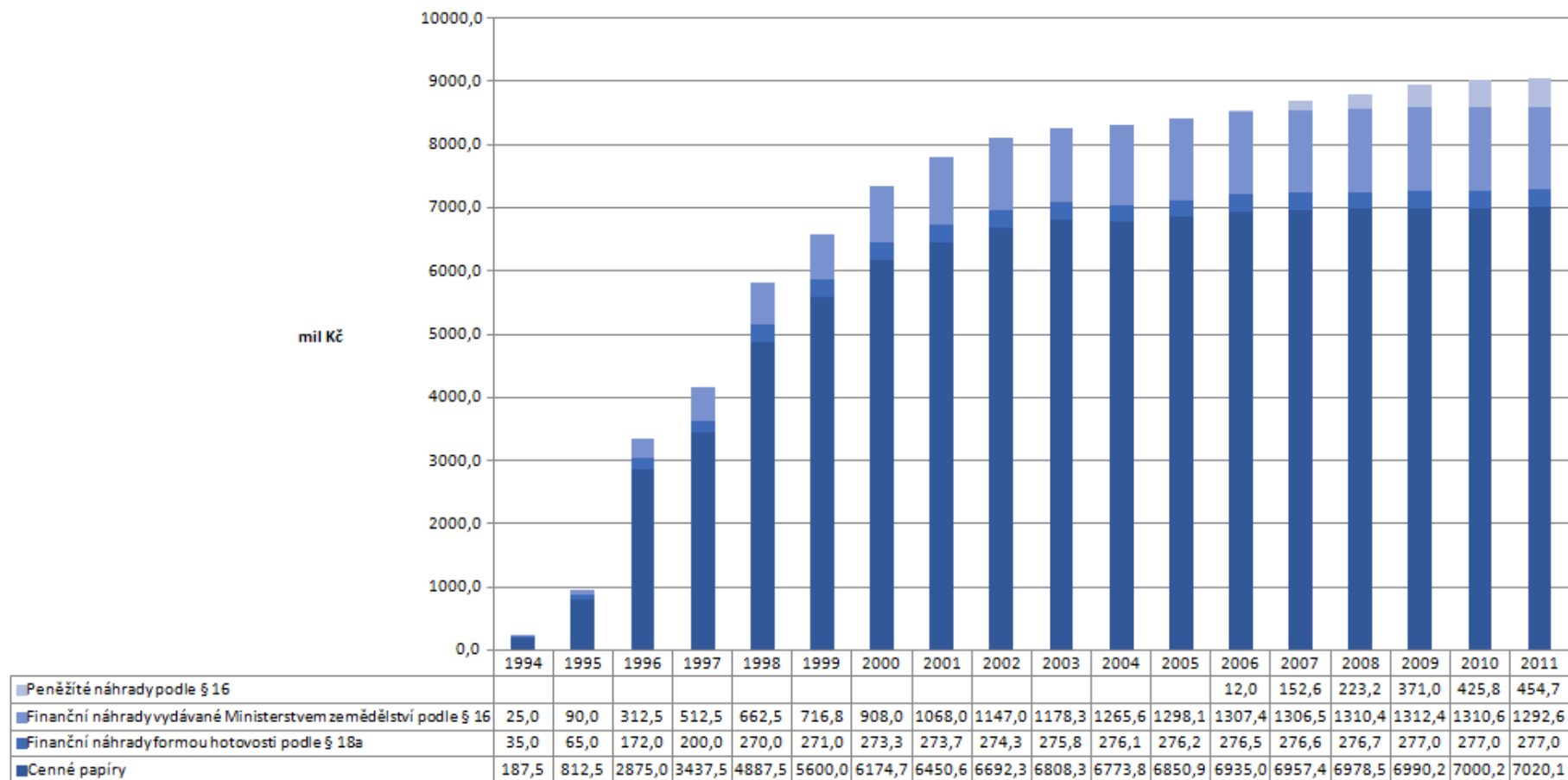
Konzultace s Vrchním ministerským radou z Oddělení právního zastupování a rozkladové komise při Ministerstvu zemědělství ze dne 28. 6. 2019 v sídle Ministerstva zemědělství.

Graf č. 4 - Přehled vydaných finančních a peněžitých náhrad za jednotlivé roky

Zdroj: ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4; Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2001 – 2010); Příloha č. 1

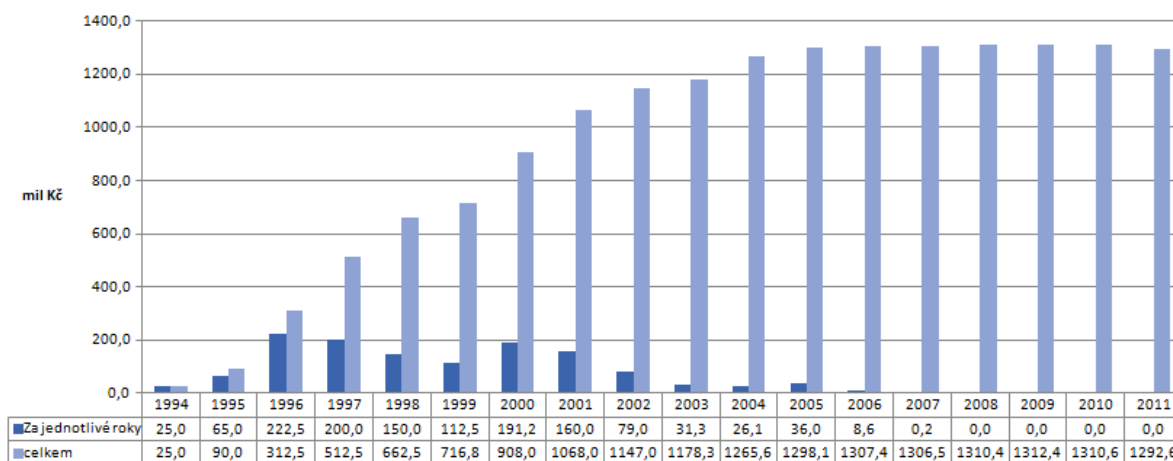
Graf č. 5 - Přehled vydaných finančních a peněžitých náhrad celkem

Zdroj: ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4; Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2001 – 2010); Příloha č. 1

V Grafu č. 4 lze pozorovat silné výkyvy v několika po sobě jdoucích letech hned na počátku celého postupu vydávání peněžních náhrad podle zákona o půdě. Z obou grafů je zřejmý trend postupně se snižující výše vydávaných finančních či peněžitých náhrad za poslední roky fungování Pozemkového fondu ČR. V roce 1996 a následně v roce 1998 je zaznamenán nárůst rozsahu vydávaných peněžních náhrad. Dle vyjádření bývalého zaměstnance Pozemkového fondu ČR z důvodu přípravy a schválení zákona č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby s účinností k 25. květnu 1999¹⁶³.

Graf č. 6 – Finanční náhrady poskytovaná Ministerstvem zemědělství podle § 16 zákon o půdě

Zdroj: ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4; Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2001 – 2010); Příloha č. 1

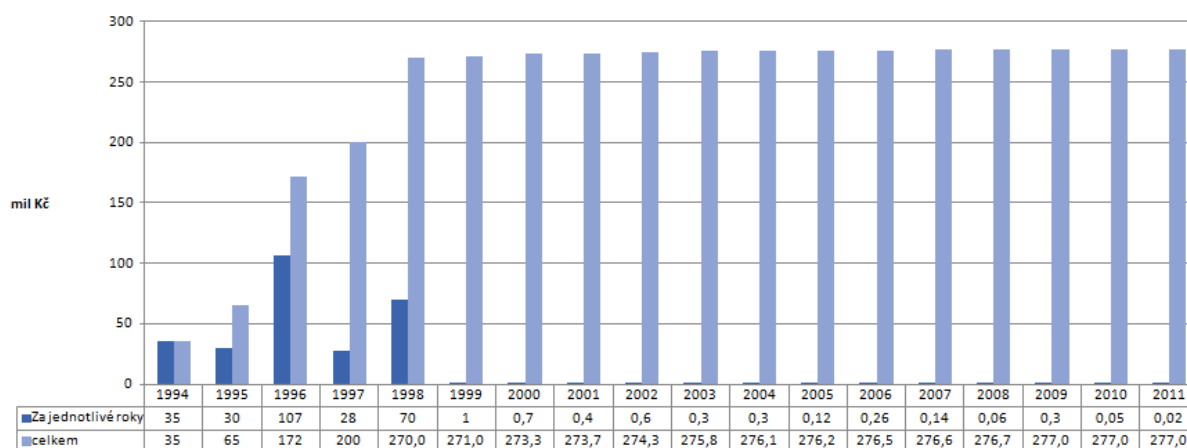
V Grafu č. 6 jsou uvedeny výše poskytnutých finančních náhrad za jednotlivé roky i celkem podle § 16 zákon o půdě v jeho znění do 5. května 2006, které vypořádávalo Ministerstvo zemědělství. Náhlý pokles po roce 2006 poukazuje právě na ukončení této agendy. Po roce 2006 Ministerstvo zemědělství již není ze zákona osobou, která by vypořádávala finanční náhrady podle § 16, ovšem ještě minimálně do konce existence Pozemkového fondu ČR

¹⁶³ Konzultace se zástupcem Státního pozemkového úřadu ze dne 19. 8. 2019 v sídle Státního pozemkového úřadu.

vyřizuje nároky vzniklé před rokem 2006. Důvodem pro snížení celkové hodnoty finanční náhrady vydávané ministerstvem zaznamenané v roce 2011 byla celková revize záznamů, jež mělo ministerstvo k dispozici.¹⁶⁴

Finanční náhrada za ostatní zemědělský majetek podle § 18a zákon o půdě vydávaná Pozemkovým fondem ČR od počátku jeho existence až do převzetí této povinnosti Státním pozemkovým úřadem, byla poskytována formou hotovosti a formou cenných papírů.

Graf č. 7 - Finanční náhrady formou hotovosti podle § 18a zákon o půdě

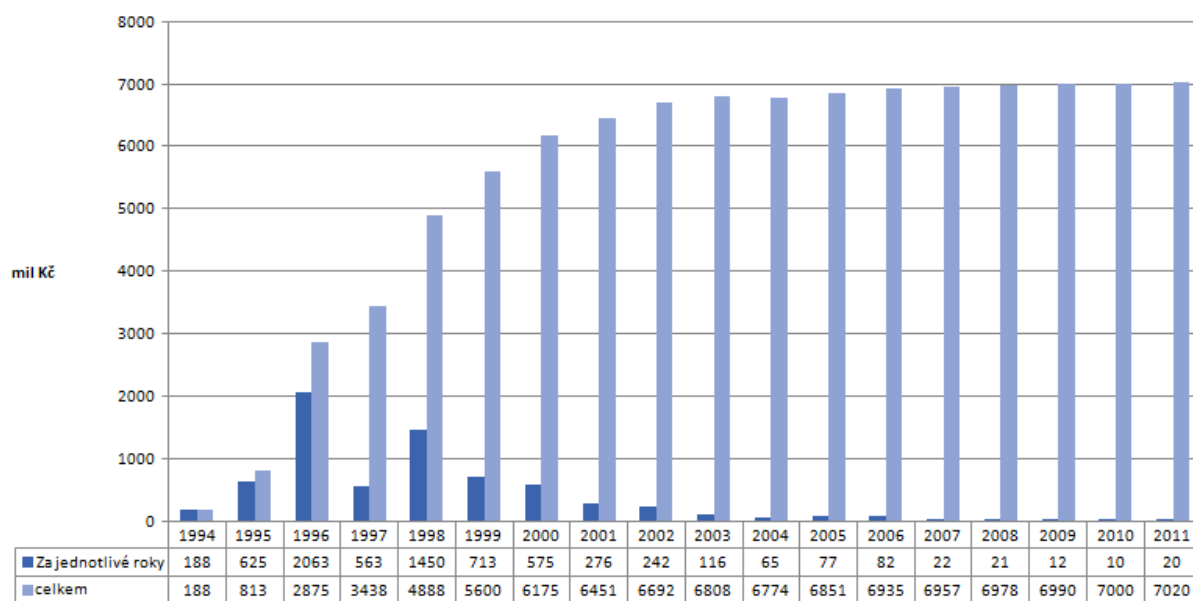

Zdroj: ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4; Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2001 – 2010); Příloha č. 1

Finanční náhrada v hotovosti byla vydávána Pozemkovým fondem ČR v případě, kdy oprávněná osoba požádala o finanční vypořádání za ostatní zemědělský majetek a zároveň výše náhrady nedosahovala výše 10 000 Kč, respektive od roku 1999 5 000 Kč. Byla-li výše právě 10 000 Kč respektive od roku 1999 5 000 Kč, byla finanční náhrada poskytována formou cenných papírů v rozsahu, v jakém tyto částky převyšovala.

¹⁶⁴ Konzultace se zástupcem Státního pozemkového úřadu ze dne 19. 8. 2019 v sídle Státního pozemkového úřadu.

Graf č. 8 – Finanční náhrady formou cenných papírů podle § 18a zákon o půdě

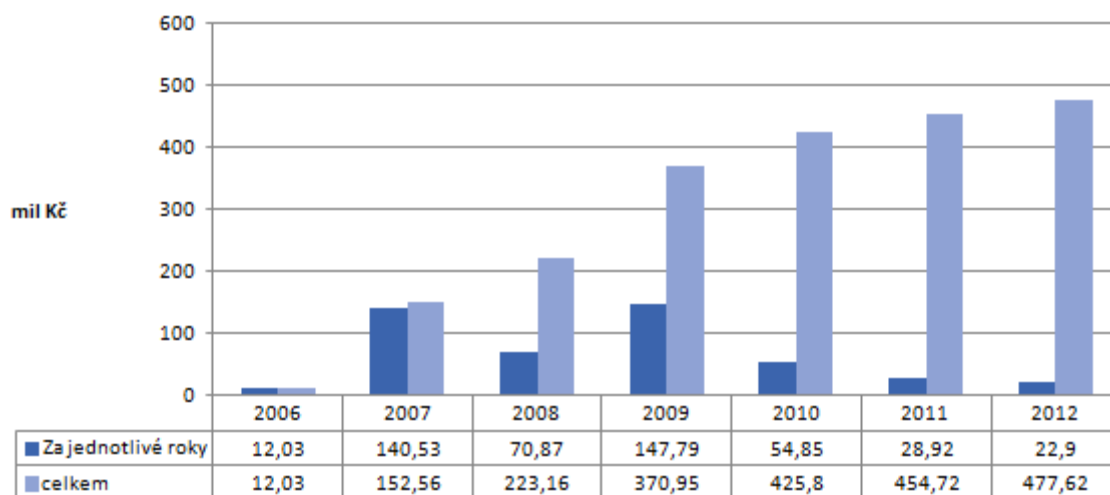
Zdroj: ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4; *Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2001 – 2010); Příloha č. 1*

Cenné papíry měly podobu akcií a směnek. Od roku 1993¹⁶⁵ do 1998 byly vydávány akcie Restitučního investičního fondu, a.s., které byly v roce 1998 zcela vyčerpány. Akcie byly nahrazeny směnkami Fondu národního majetku ČR na základě smlouvy „*O spolupráci ve věcech vypořádání restitučních nároků oprávněných osob podle § 18a zákon o půdě*“¹⁶⁶. Podle této dohody mohl Pozemkový fond ČR předat Fondu národního majetku ČR příkazy k úhradě restitučních nároků směnkou. Fond národního majetku ČR byl zrušen zákonem č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku ČR. Jeho působnost podle tohoto zákona přešla na Ministerstvo financí s účinností od 1. ledna 2006. Od této chvíle byly finanční nároky přesahující výši 5 000 Kč vypořádávány směnkami Ministerstva financí.

¹⁶⁵ Od tohoto roku byla vydávána finanční náhrada podle § 18a zákona o půdě.

¹⁶⁶ ZEMAN, Karel. *Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4, s. 73 poznámka pod čarou č. 2

Graf č. 9 - Peněžité náhrada podle § 16 zákon o půdě

Zdroj: Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2006 – 2010); Přílohy č. 1 a 2

Pozemkový fond ČR vydával peněžité náhrady po účinnosti novely č. 178/2006 Sb., s účinností k 5. květnu 2006. Peněžité náhrady vydával Pozemkový fond ČR za nevydané pozemky.

6. Výdaje Státního pozemkového úřadu

Státní pozemkový úřad je správním úřadem s celostátní působností, je organizační složkou státu, na základě § 1b odst. 2 zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví a dostupných informací z informačního portálu Ministerstva financí by měl být malou účetní jednotkou¹⁶⁷ a je podřízen Ministerstvu zemědělství (§ 1 odst. 4 zákon o Státním pozemkovém úřadu). Hospodaří s prostředky státního rozpočtu, které jí stanoví správce kapitoly v rámci rozpočtu kapitoly. Její příjmy jsou příjmy státního rozpočtu a výdaje jsou výdaji státního rozpočtu.

Jako malá účetní jednotka je podle § 1 odst. 2 písm. c) a § 1b odst. 2 zákon o účetnictví povinna vést účetnictví ode dne svého vzniku až do dne svého zániku (§ 4 odst. 1 zákon o účetnictví). Povinnosti týkající se vedení účetnictví jí ukládá zákon o účetnictví.

Státní pozemkový úřad vykonává působnost podle zákona č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu, zákona o půdě, zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech, zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, zákona č. 428/2012 Sb., zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi.

„Státní pozemkový úřad je příslušný hospodařit s nemovitostmi, které byly ve správě Pozemkového fondu ČR. Realizuje převody zemědělských pozemků, vypořádává restituční nároky a další převody nemovitostí dle zákona o půdě a privatizuje majetek, se kterým je oprávněn hospodařit“¹⁶⁸.

¹⁶⁷ O jakou účetní jednotku jde, záleží na třech indikátorech: roční úhrn čistého obratu, aktiva a počet zaměstnanců. Roční úhrn čistého obratu lze vyčíst z informačního portálu Ministerstva financí, Monitoru, z položky „výnosy z činnosti“; za rok 2018 jde o částku 939 705 982 Kč; v případě aktiv celkem za rok 2018, běžné období, brutto jde o částku 24 523 305 036 Kč. Co do počtu zaměstnanců lze z organizační struktury Státního pozemkového úřadu usuzovat, že počet bude vyšší než 50, dále lze přihlídnout k informaci dostupné na Wikipedii, které uvádí, že v roce 2016 měl úřad 1415 zaměstnanců (Státní pozemkový úřad: In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_pozemkov%C3%BD_%C3%BA%C5%99ad).

¹⁶⁸ O úřadu. Státní pozemkový úřad [online]. [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/statni-pozemkovy-urad/o-uradu>

Přebírání agendy zrušeného Ústředního pozemkového úřadu, pozemkových úřadů a Pozemkového fondu ČR bylo bezesporu náročné a v mnoha ohledech hektické. Přesto je za první rok existence Státního pozemkového úřadu evidována nejvyšší částka vynaložená na peněžní restituční náhrady za působení úřadu.

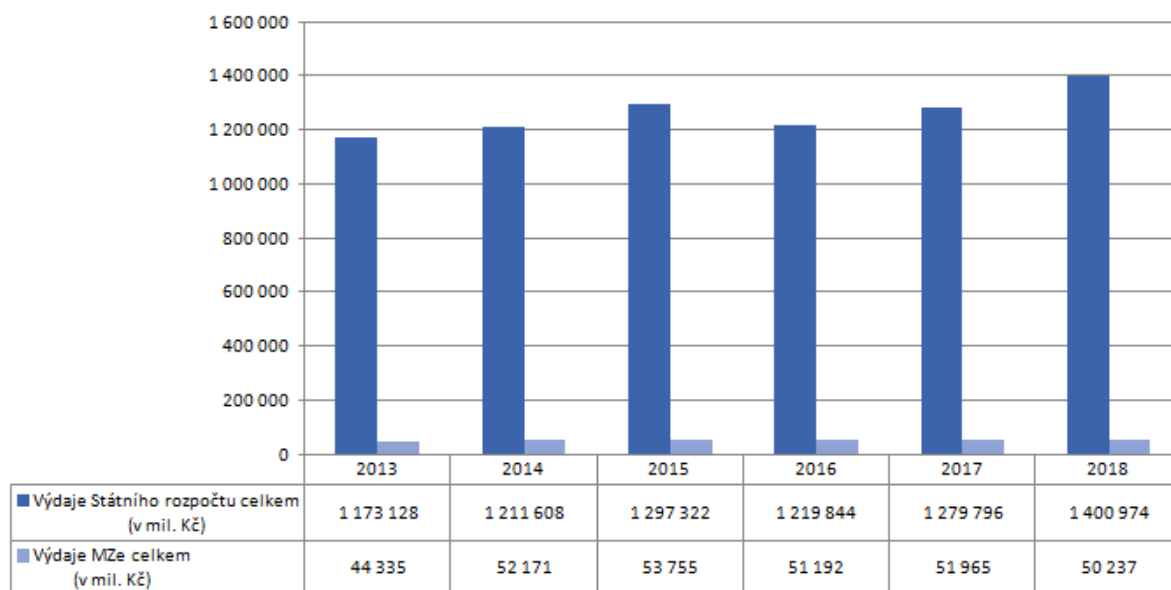
Státní pozemkový úřad, obdobně jako Pozemkový fond ČR před ním, poskytuje náhrady oprávněným osobám několika způsoby: převodem nemovitostí, finanční náhradou a peněžitou náhradou. Stěžejní pro tuto práci jsou data ohledně výše poskytnutých finančních a peněžitých náhrad.

Peněžitá náhrada podle § 16 zákon o půdě je vydávána za nevydané pozemky pozemkovým úřadem. Finanční náhrada podle § 18a zákon o půdě je vydávána za ostatní zemědělský majetek pozemkovým úřadem, a to buď ve formě hotovosti, nebo ve formě cenných papírů.

6.1. Přehled výdajů v letech 2013 – 2018

Pro úplnost údajů a dat potřebných k celkové analýze výdajové stránky Státního pozemkového úřadu jako organizační složky státu jsem se rozhodla věnovat se širšímu kontextu, a proto zde předkládám nejen data týkající se samotného Státního pozemkového úřadu, nýbrž i rozpočtu Ministerstva zemědělství a státního rozpočtu.

Graf č. 10 - Podíl výdajů kapitoly Ministerstva zemědělství na státním rozpočtu

Zdroj: Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18].

Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>

V Grafu č. 10 je znázorněno, jakou částí objemu výdajů se podílí Ministerstvo zemědělství na výdajové stránce státního rozpočtu za jednotlivé roky existence Státního pozemkového úřadu.

Tabulka č. 4 – Podíl výdajů kapitoly Ministerstva zemědělství na státním rozpočtu

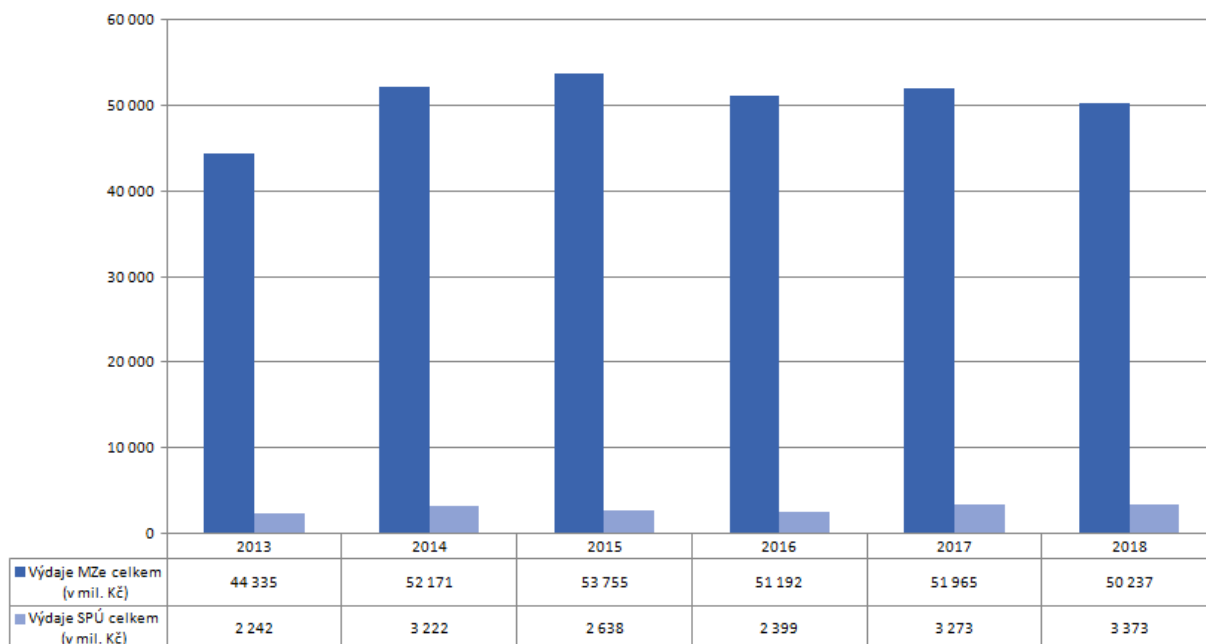
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výdaje Státního rozpočtu celkem (v mil. Kč)	1 173 128	1 211 608	1 297 322	1 219 844	1 279 796	1 400 974
Výdaje MZe celkem (v mil. Kč)	44 335	52 171	53 755	51 192	51 965	50 237
procentuální vyjádření (%)	3,78	4,31	4,14	4,20	4,06	3,59

Zdroj: Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18].

Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>

Tabulka č. 4 je doplněním Grafu č. 10, ze které vyplývá, že se Ministerstvo zemědělství svými výdaji podílí na celkových výdajích státního rozpočtu průměrně 4% ročně.

Graf č. 11 - Podíl výdajů Státního pozemkového úřadu na rozpočtu kapitoly Ministerstva zemědělství

Zdroj: Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18].

Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>

V Grafu č. 11 je vyobrazeno, jakou částí svých výdajů se podílí Státní pozemkový úřad na celkovém rozsahu výdajů Ministerstva zemědělství.

Tabulka č. 5 – Podíl výdajů Státního pozemkového úřadu na rozpočtu kapitoly Ministerstva zemědělství

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výdaje MZe celkem (v mil. Kč)	44 335	52 171	53 755	51 192	51 965	50 237
Výdaje SPÚ celkem (v mil. Kč)	2 242	3 222	2 638	2 399	3 273	3 373
procentuální vyjádření (%)	5,06	6,18	4,91	4,69	6,30	6,72

Zdroj: Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18].

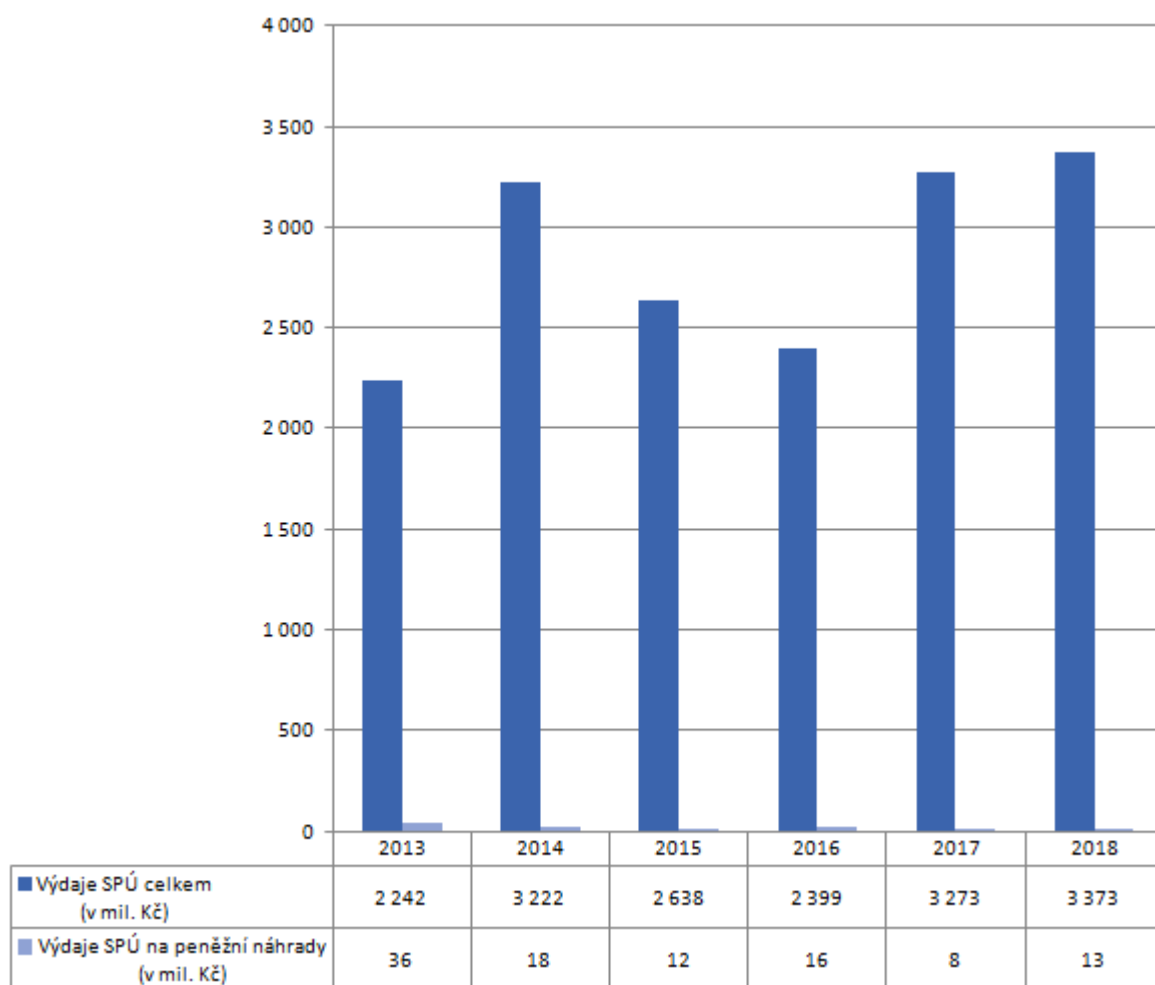
Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>

Výdaje Státního pozemkového úřadu tvoří průměrně 5,64 % celkových výdajů Ministerstva zemědělství.

6.1.1. Výdaje na peněžní náhrady

Data používaná v tomto bodu nejsou vyčtena ze závěrečných účtů či jiných dostupných dokumentů Státního pozemkového úřadu. Státní pozemkový úřad ve svých závěrečných účtech uvádí pouze částku udávající úhrnnou výši vypořádaných nároků za ostatní zemědělský majetek podle § 18a zákon o půdě, tj. finanční náhrady. Nerozděluje jednotlivé formy finanční náhrady a neuvádí výši vypořádaných nároků za nevydané pozemky ve formě peněžité náhrady. Tyto údaje byly poskytnuty ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu na základě prosté žádosti. Bohužel poskytnutá data obsahují pouze čísla a ani zaměstnanci nebyli schopni konkrétně podložit všechny výkyvy v grafech, proto se jedná spíše o domněnky a vydedukované závěry.

Graf č. 12 - Přehled výdajů Státního pozemkového úřadu

Zdroj: Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18].

Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>; Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

Tabulka č. 6 – Přehled výdajů Státního pozemkového úřadu

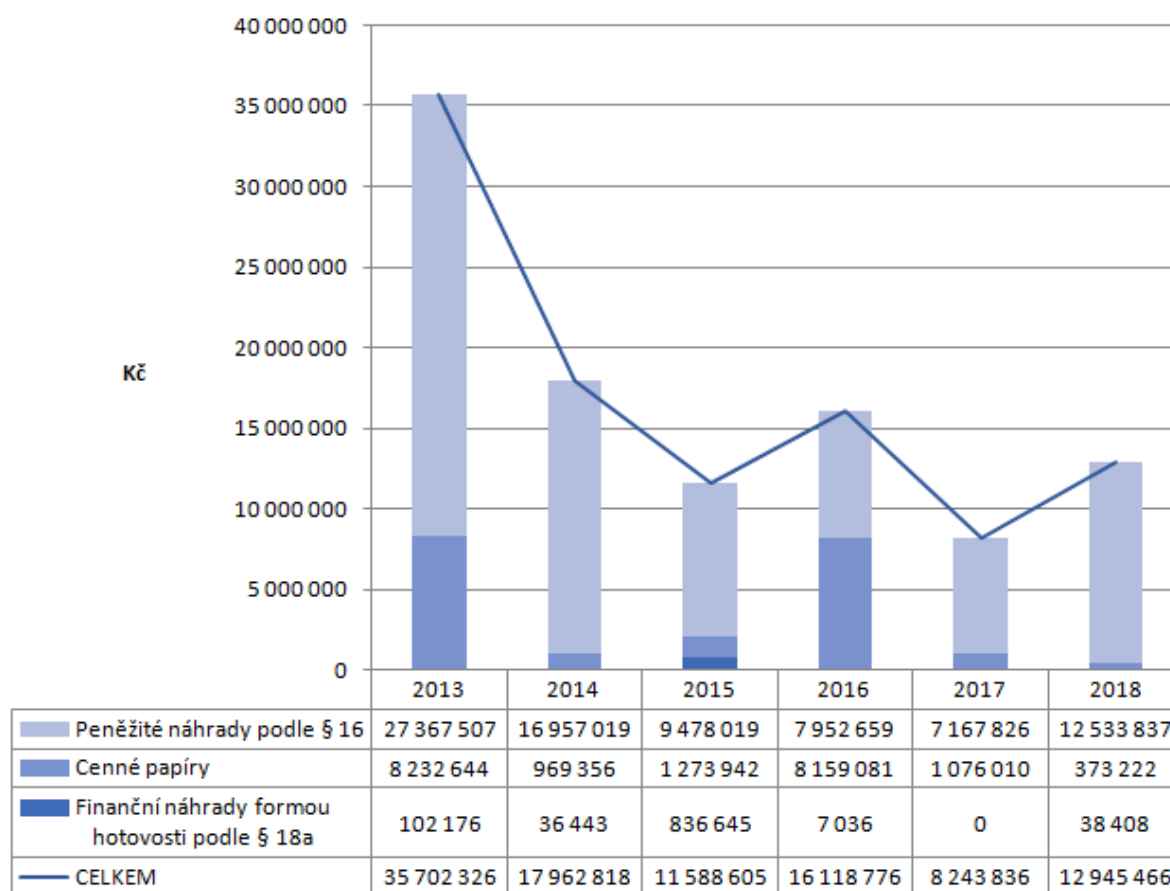
	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Výdaje SPÚ celkem (v mil. Kč)	2 242	3 222	2 638	2 399	3 273	3 373
Výdaje SPÚ na peněžní náhrady (v mil. Kč)	36	18	12	16	8	13
procentuální vyjádření (%)	1,59	0,56	0,44	0,67	0,25	0,38

Zdroj: Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18].
Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>; Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

V Grafu č. 12 a Tabulce č. 6 jsou uvedeny hodnoty, jež odrážejí podíl vydaných peněžních náhrad Státním pozemkovým úřadem na veškeré výdaje úřadu. Jde o zanedbatelná procenta, průměrně 0,64 % ročně.

Samosebou se musí brát v úvahu, že jde o absolutní čísla, je nutné mít na paměti, že výše výdajů státního rozpočtu, rozpočtu Ministerstva zemědělství a rozpočtu Státního pozemkového úřadu není každý rok stejná, tudíž někdy nižší procento vydaných peněžních náhrad vůči celkovým výdajům úřadu nemusí nutně znamenat nižší nominální částku vydaných peněžních náhrad oproti předchozímu roku. Ovšem pro účely a závěry z této práce plynoucí, toto znázornění postačuje.

Graf č. 13 – Přehled vydaných peněžních náhrad

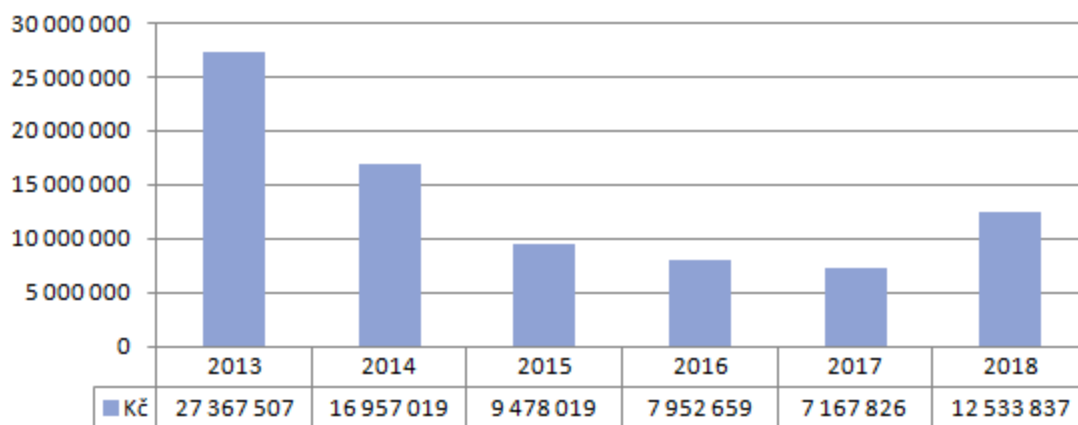
Zdroj: Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

Graf č. 13 je znázorněním jednotlivých forem peněžních náhrad a jejich celkové výše. Za rok 2013 lze pozorovat nejvyšší dosažená čísla. Agenda Pozemkového fondu ČR přešla na Státní pozemkový úřad s účinností od 1. ledna 2013, celý tento proces byl delší dobu připravován. Od roku 2010 docházelo k útlumu vyřizování restitučních nároků z důvodu chystané transformace a plánované restituční tečky, které následně vyřídil nově vzniklý Státní pozemkový úřad ve svém prvním roce působení. Od té doby až do roku 2015 je zaznamenán pokles. V roce 2015 začala být opět aktuální debata ohledně uzákonění tzv. druhé restituční tečky, s čímž byl opět spojen nárůst objemu vydávaných náhrad¹⁶⁹. K připravované novele zákona o Státním pozemkovém úřadu, které měla zavést tzv. druhou restituční tečku, byla

¹⁶⁹ Konzultace se zástupcem Státního pozemkového úřadu ze dne 19. 8. 2019 v sídle Státního pozemkového úřadu.

provedena revize dosavadních nevypořádaných nároků. Zákon, který ji měl zavést, vešel v platnost v 13. června 2016 a účinnosti měl nabýt 1. července 2018. První vlna nejistoty ohledně toho, co přijde se zaváděnou restituční tečkou, případně zda k ní skutečně dojde, přišla hned v roce 2016 a druhá v první polovině roku 2018. Nejistota panovala až do 19. června 2018, kdy Ústavní soud rozhodl o zrušení tzv. druhé restituční tečky.

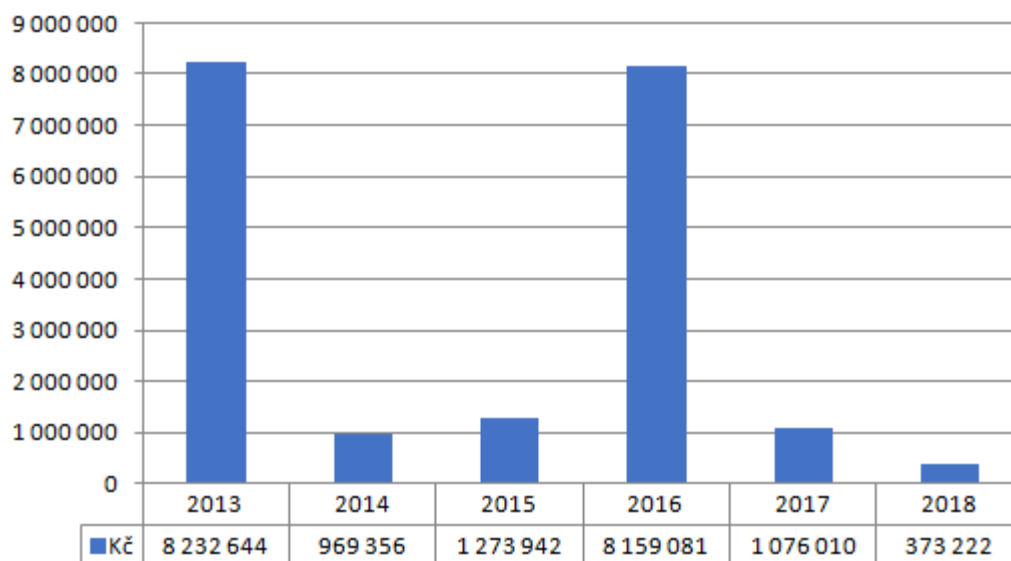
Graf č. 14 – Peněžité náhrady podle § 16 zákon o půdě

Zdroj: Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

Klesající tendence vydávaných peněžitých náhrad za nevydané pozemky by mohla kopírovat postupný pokles rozsahu dosud nevydaných nároků na náhrady za nevydané pozemky. V tomto případě jde pouze o nepodloženou domněnku. Vysoká čísla za rok 2013 a navýšení v roce 2018 oproti předcházejícímu roku kopíruje důvod, který je uvedený výše u Grafu 13.

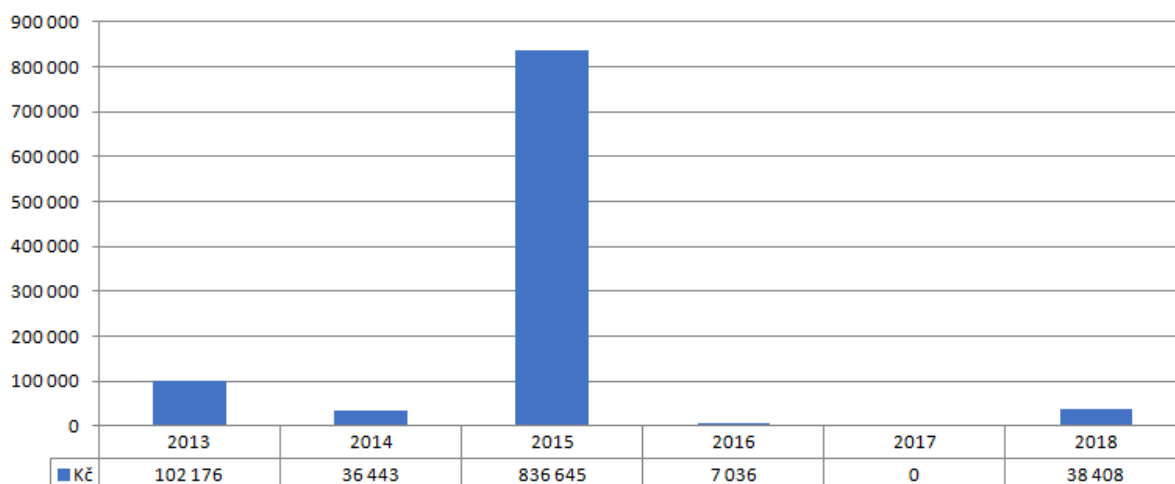
Graf č. 15 – Finanční náhrady formou cenných papírů podle § 18a zákon o půdě

Zdroj: Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

Výše finančních náhrad za ostatní zemědělský majetek vydávaných ve formě cenných papírů, kromě roku 2013, zaznamenala velký skok v roce 2016, který snad mohl být způsoben rozruchem okolo plánované restituční tečky.

Graf č. 16 – Finanční náhada formou hotovosti podle § 18a zákon o půdě

Zdroj: Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

Výše vydané hotovosti v roce 2015 by měla souviset s plánovanou restituční tečkou. Vzrostl zájem tzv. tisícových nároků, tedy takových, jejichž výše dosahuje maximálně jednotek tisíc.

Takový nárok se vypořádá formou hotovosti a až v případě, že výše nárokované částky se rovná či převyšuje částku 5 000 Kč, vypořádá se hodnota nároku, která tuto částku převyšuje formou cenných papírů.

7. Bilance vzniklých a vypořádaných restitučních nároků

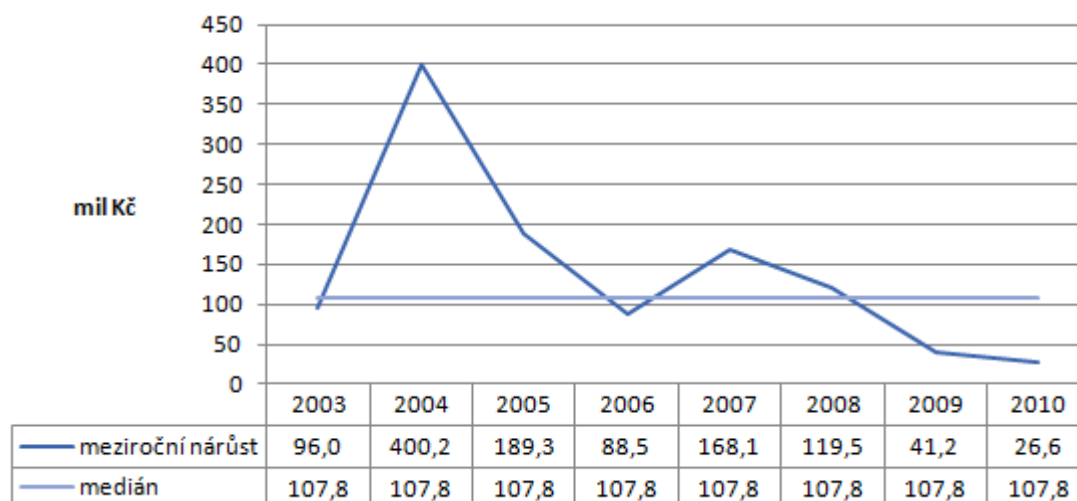
Tabulka č. 7 – Bilance restitučních nároků k vypořádání v letech 2002 – 2010

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Zbývá vypořádat nároků oprávněných osob (mil Kč)	3 020,00	2 660,60	2 340,00	1 340,00	1 320,00	1 262,94	1 200,08	931,63	803,61
%	44,9	39	32,4	18,08	17,6	16,47	15,41	11,9	10,23
Dosud vzniklé nároky oprávněných osob (mil Kč)	6 726,06	6 822,05	7 222,22	7 411,50	7 500,00	7 668,12	7 787,67	7 828,82	7 855,43

Zdroj: Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2002 – 2010)

Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR od roku 2002 do roku 2010 uvádějí sumy, jež by měly udávat výši zbývajících nároků oprávněných osob současně s procentuálním vyčíslením zbývajících nevypořádaných nároků oproti všem nárokům. Po deseti letech existence Pozemkového fondu ČR, v roce 2002, měla být vypořádána více než polovina nároků oprávněných osob. V roce 2010 již mělo zbývat pouhých 10 %. Poslední řádek tabulky udává celkovou výši dosud vzniklých nároků oprávněných osob. Hodnoty v tomto řádku tabulky jsou vypočteny z hodnot, jež uvádí výroční zprávy. Výše dosud vzniklých nároků oprávněných osob se postupem času stále zvyšuje. V Grafu č. 17 je znázorněn meziroční nárůst spolu s mediánem těchto hodnot.

Graf č. 17 – Roční zvýšení rozsahu dosud vzniklých nároků

Zdroj: Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2002 – 2010)

Tabulka č. 8 – Celková bilance restitučních nároků k září 2019

2019 září	za nevydanou půdu	na náhrady za ostatní zemědělský majetek	celkem
dosud vzniklé nároky	8 420,94	11 246,58	19 667,52
nevypořádaný zůstatek	444,25	84,15	528,40
procentuální vyjádření	5,28	0,75	6,03

Zdroj: Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019

Data z Tabulky č. 8 byly poskytnuty na prostou žádost ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu. K září 2019 zbývá vypořádat 528,4 milionů Kč restitučních nároků dle současného způsobu ocenění, což je dle vyjádření Státního pozemkového úřadu 6,03%.

V Grafu č. 17 je vidět, jak se rozsah dosud vzniklých nároků v jednotlivých letech od 2003 do 2010 zvyšoval. Za osm let tohoto období se rozsah dosud vzniklých nároků zvýšil o částku 1 129 milionů Kč. Za dalších devět let se rozsah dosud vzniklých nároků zvýšil o 565,51 milionů Kč¹⁷⁰. To platí za předpokladu, že data uvedená ve výročních zprávách Pozemkového fondu ČR jsou uváděna pouze za nevydané pozemky a nikoli současně i za ostatní zemědělský majetek, což se zdá být pravděpodobnější. Byl-li by v datech Pozemkového fondu ČR zahrnut i ostatní zemědělský majetek, stoupl by rozsah dosud vzniklých nároků až o 11 812 milionů Kč¹⁷¹. Z výročních zpráv Pozemkového fondu ČR konkrétně neplyne, zda jsou hodnoty uváděny pouze za nevydané pozemky či i za ostatní zemědělský majetek. Dle vyjádření zástupce Státního pozemkového úřadu by se mělo jednat pouze o hodnoty náhrad za nevydané pozemky.

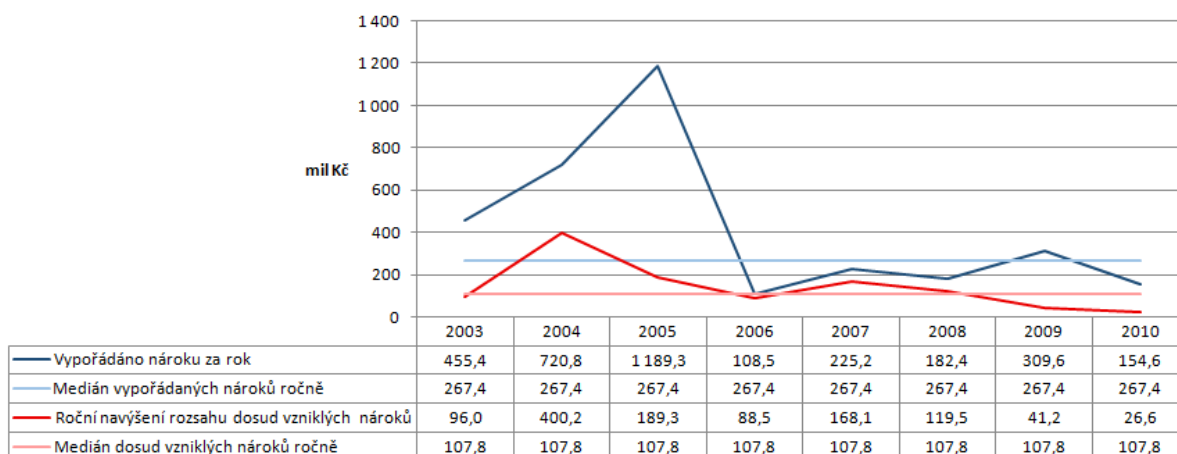
Z dat Pozemkového fondu ČR, jak je uvedeno v Tabulce č. 7 vyplývá, že se rozsah dosud vzniklých nároků každoročně nepravidelně zvyšoval, a zároveň se vždy snižoval rozsah

¹⁷⁰ Data za roky 2011 až 2018 včetně nejsou k dispozici. Výsledná hodnota je rozdílem částky dosud vzniklých nároků k září 2019, která činí 8 420,94 Kč (Tabulka č. 8) a částky dosud vzniklých nároků evidovaných v roce 2010, která činí 7 855,43 Kč (Tabulka č. 7).

¹⁷¹ Informace, zda jde o výši nároků za nevydanou půdu nebo i za ostatní zemědělský majetek, již nejsou k dispozici, chybí pamětníci, kteří by vysvětlili znění výročních zpráv Pozemkového fondu ČR.

nároků, které zbývá vypořádat. Z toho plyne, že ani jednou nedošlo k meziročnímu zvýšení nároků oprávněných osob, které zbývá vypořádat. Vždy bylo vypořádáno víc nároků oprávněných osob, než o kolik se zvýšil počet dosud vzniklých nároků. K názornosti tohoto jevu slouží Graf č. 18, který kromě rozsahu vzniklých nároků za jednotlivé roky a rozsahu vypořádaných nároků za rok obsahuje i mediánové hodnoty. Medián jsem vybrala jak do Tabulky č. 7, tak i do Grafu č. 17 z důvodu, že hodnota mediánu oproti hodnotě průměru ignoruje extrémní hodnoty, a tudíž přehlídí výkyvy způsobené legislativními změnami a jinými externími, těžko zaznamenanatelnými vlivy. Prognóza budoucího vývoje bude vytvářena za předpokladu neexistence externích vlivů, které způsobují výkyvy. Teoreticky naplánovaný vývoj bude sledovat nejpomalejší možnou variantu vývoje vypořádání restitučních procesů do jejich konce.

Graf č. 18 – Rozsah dosud vzniklých a vypořádaných nároků¹⁷²

Zdroj: Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR (2002 – 2010)

Není známo, do jaké konkrétní výše mohou dosud vzniklé nároky stoupat. Dle zjištěných informací se hodnoty vypořádaných nároků, respektive zájem oprávněných osob o vypořádání restitučních nároků formou peněžních náhrad, zvyšoval v očekávání restituční tečky. Z uvedených dat vyplývá, že nepřijde-li ze strany státu konkrétní impulz, který by vyvolal vyšší potřebu oprávněných osob domáhat se svých nároků, je pravděpodobné, že se dál bude

¹⁷² Data jsou k dispozici od roku 2002. Roční navýšení lze sledovat až od roku následujícího. Z tohoto důvodu Graf č. 18 začíná rokem 2003.

snižovat rozsah vypořádaných nároků za jeden rok. Tím by se prodlužoval celý proces vypořádávání restitučních nároků. Většina odborné veřejnosti se proto shoduje na potřebě nějakého zásahu, na jeho konkrétní podobě již nikoli.

Dle vyjádření Státního pozemkového úřadu z roku 2018¹⁷³ je dosud nevypořádaných nároků zanedbatelné procento (dle dostupných dat ze září 2019 o 6,03 %), a to včetně restitučních nároků oprávněných osob, které zatím nikdy neprojevily zájem o jakoukoli formu nápravy křivd. Dále je tvrzeno, že většina zbývajících nároků je tzv. tisícová, tj. nároky mají jen minimální nominální hodnotu, v čemž je spatřován mimo jiné důvod nečinnosti oprávněných osob.

¹⁷³ Plyne z nálezu ÚS, sp. zn. Pl. ÚS 35/17, o zrušení druhé restituční tečky a z Konzultace s Vrečním ministerským radou z Oddělení právního zastupování a rozkladové komise při Ministerstvu zemědělství ze dne 28. 6. 2019 v sídle Ministerstva zemědělství.

8. Shrnutí poznatků

Hlavním cílem zákona o půdě je zmírnění některých majetkových křivd, dílčím cílem je obnova venkova a péče o zemědělskou půdu. Naturální restituce jsou stále upřednostňovány. Na počátku restitučních procesů nebylo možno zabezpečit peněžní náhradu v takové výši, aby bylo možné jejím prostřednictvím napravovat křivdy. Peněžní náhrada měla pouze symbolický charakter.

Zákonodárce při vytváření zákona o půdě neměl a nemohl mít konkrétní představu o rozsahu majetkových křivd spáchaných v rozhodném období, tudíž ani jasnou představu o délce trvání celého procesu napravování křivd. Při stále nekončícím vypořádávání restitučních nároků se stát snaží proces korigovat a urychlovat. Veškeré korekce a snahy o zásahy do pomalého procesu se dějí legislativními změnami nebo alespoň očekáváním legislativních změn a přípravou na ně.

Při první restituční tečce v roce 2005 měla být zákonem stanovena lhůta pro uplatnění nároku na vydání pozemku. Uplynutím dvouleté lhůty by přišla oprávněná osoba o možnost získat naturální restituci a musela by se spokojit s peněžní náhradou v symbolické výši. Ústavní soud v zájmu smyslu zákona o půdě (zmírňování některých majetkových křivd, jež byly páčány na vlastnicích zemědělských a lesních pozemků) připomněl, že naturální restituce měla a má mít přednost před peněžní formou náhrady, a to ve vztahu k těm, kterých se křivdy přímo dotkly či jejich dědicům. Ke stanovené lhůtě se Ústavní soud vyjádřil tak, že je v rozporu s důvěrou občana v právo a principem legitimního očekávání.

Druhou restituční tečkou měla být zrušena první alternativa vypořádání restitučního nároku. Měla zrušit možnost vydání náhradního pozemku a zároveň stanovit lhůtu pro podání žádosti o peněžní náhradu. V případě, že by oprávněná osoba nepožádala o symbolickou peněžní náhradu včas, dluh státu vůči této osobě by uplynutím lhůty zanikl. Ústavní soud zrušil i tuto restituční tečku s odůvodněním, že je opět zasahováno do legitimního očekávání oprávněných osob. Ústavní soud neshledal důvod k zastavení vydávání náhradních pozemků, nesouhlasil s názorem Státního pozemkového úřadu, že zbývá již jen málo pozemků ve vlastnictví státu, a že není radno vyčerpat veškeré zásoby.

Po platnosti zákona zavádějícího druhou restituční tečku a rok před jeho účinností vydal Ústavní soud nález, ve kterém se vyslovil pro valorizaci peněžní náhrady. Tento nález podstatně pozměnil charakter jednotlivých forem náhrad podle zákona o půdě. Doposud byla upřednostňována naturální restituce a peněžní náhrada byla pouze symbolickou náhradou. K naplnění dílčího účelu zákona o půdě, jímž je obnova venkova, ani nebylo možné, aby v devadesátých letech tento účel dokázala splnit peněžní náhrada. Postavení naturální restituce bylo umocněno tím, že v devadesátých letech měl stát k dispozici spíše nemovité věci, které byly oprávněným osobám odebrány v rozhodném období, oproti výši finančních prostředků, která tehdy nemohla být způsobila zabezpečit zmírnění křivd. Po dvaceti pěti letech probíhajících restitucí vydal Ústavní soud nález, ve kterém stanovil, že peněžní náhrada ve výši dle vyhlášky č. 182/1988 Sb. je již nedostatečná. Ústavní soud vyjádřil názor, že i vydáním peněžní náhrady má být dosaženo zmírnění křiv ve smyslu zákona o půdě. Tím byla popřena její symbolická funkce.

V současné době je tomu dvacet osm let od počátku restituce majetku podle zákona o půdě. Dle dostupných dat Státního pozemkového úřadu zbývá vypořádat 6,03% z dosud vzniklých nároků, což činí 528,4 milionů Kč.

Za období od počátku do roku 2002, za jedenáct let, bylo vypořádáno 6 726,06 milionů Kč. Za období od roku 2003 do roku 2010, za osm let, bylo vypořádáno 3 345,8 milionů nároků. Za období od roku 2011 do září 2019, za osm a tři čtvrtě roku, bylo vypořádáno 565,94 milionů Kč. Každoročně se zvyšuje hodnota dosud vzniklých nároků. Do budoucna se předpokládá, že výše dosud vzniklých nároků již nebude stoupat tolik jako doposud, přes to stoupat bude. Jestliže se za posledních osm let vypořádalo 564,94 milionů nároků a zbývá vypořádat 528,4 milionů Kč, lze vyvodit¹⁷⁴, že restituční procesy budou trvat minimálně dalších osm let, pokud ze strany státu nebude zakročeno. Zákrok bude muset mít legislativní podobu, jelikož pouze technická změna by nemohla být dostatečně efektivní.

S rostoucími cenami nemovitých věcí během dlouhé doby, za kterou se nepodařilo ukončit proces zmírňování křivd způsobem, jaký byl zvolen v devadesátých letech, roste nerovnost

¹⁷⁴ Za předpokladu, že se nebude snižovat rychlost vypořádávání restitučních nároků, jak tomu bylo v předcházejících letech.

mezi naturální a peněžní formou vypořádání oprávněných osob. Získá-li oprávněná osoba naturální náhradu, získá hodnotu ve výši tržní ceny. Získá-li oprávněná osoba peněžní náhradu, získá hodnotu stonásobně nižší.

Peněžní náhrada měla být pouze symbolická, proto byl zvolen způsob určení výše peněžních náhrad podle vyhlášky č. 182/1988 Sb., tedy k cenám dle této vyhlášky k datu 24. června 1991. Pokud Ústavní soud doporučuje valorizovat peněžní náhradu na náhradu schopnou dosáhnout zmírnění křivd, měla by být ekvivalentní k reálné hodnotě naturální restituice. Smyslem zákona o půdě je napravení a zmírnění křiv spáchaných v rozhodném období a oprávněných osobám by nemělo být ke škodě, že stát, jako dlužník, nedokáže dostát svým závazkům z důvodů vzniklých na jeho straně.

Současně považuji za nutné připomenout, že smyslem nebylo a není úplná a kompletní náprava všech křivd, nýbrž mělo a má jít pouze o zmírnění. Stejně jako Ústavní soud se domnívám, že by se výše peněžní náhrady měla zvýšit, ale současně by neměla dosahovat současných tržních cen.

V případě valorizace peněžní náhrady na tržní ceny, by se ocenění stavebních pozemků v Praze zvýšilo z 250 Kč za m² na 8324 Kč za m² tedy na 33,3 násobek. V Brně by šlo o 40,5 násobek a v Teplicích 5,2 násobek.¹⁷⁵ Cena zemědělských pozemků by se z průměrné ceny 4 Kč za m², dostala na 178 násobek, na průměrných 713,29 Kč za m².¹⁷⁶ Zbývá-li k vypořádání 528,4 milionů Kč, při předpokladu, že vše bude hodnoceno jako zemědělská půda, výdajem státního rozpočtu při valorizaci na současnou tržní cenu, by byla částka 94 055,2 milionů Kč. Tato částka činí dvacet sedm krát výdaje Státního pozemkového úřadu za rok 2018, téměř dvakrát celkové výdaje Ministerstva zemědělství za rok 2018 a 7,14% celkových výdajů Státního rozpočtu za rok 2018 ze současných 0,000093%. K tomu nutno dodat, že valorizace pro všechny v budoucnu vypořádané nároky by dozajista působila nerovnost mezi vypořádáním oprávněných osob před a po valorizaci. Pokud by měly být oprávněné osoby, kterým v minulosti byla vydána peněžní náhrada, odškodněny zpětně a již

¹⁷⁵ viz Graf č. 3

¹⁷⁶ viz Tabulka č. 2, Tabulka č. 3b

jednou vydaná peněžní náhrada by se valorizovaná dodatečně nahrazovala, zasáhlo by to státní rozpočet v mnohem větší míře, než jak je výše nastíněno.

Při navrhování řešení je nutné dbát názorů Ústavního soudu vyslovených při rušení restitučních teček. Je nutné dbát na důvěru občana v právo a zohledňovat legitimní očekávání. Naturální restituce musí mít přednost před peněžní náhradou, aby byl dodržen smysl a účel zákona o půdě. Restituční zákony musí být interpretovány vstřícně vůči oprávněným osobám, aby nebyly plozeny další křivdy. Lhůty, které byly zavedeny restitučními tečkami, byly Ústavním soudem vždy odmítnuty jako nelegitimní a neústavní. Smysl lhůt v předchozích legislativních návrzích restitučních teček byl shledán v zahlazení dluhu státu pro případ, kdy oprávněná osoba nebude činná. Taková lhůta by byla dle mého názoru legitimní, byla-li by zavedena již od počátku účinnosti zákona o půdě, nelegitimní je ji prosazovat jako opravu nedotažené právní úpravy. Ústavní soud připomíná, že pro zavedení podobné lhůty by musel být přesvědčivý a nezpochybnitelný důvod.

8.1. Navrhované řešení

Při současném zachování možnosti naturální restituce, tedy restituce konkrétně odňatého pozemku či alternativního pozemku, je třeba nově vymezit peněžní náhradu. Ačkoli Ústavní soud neshledal ve svém rozhodnutí v roce 2005 nerovnost mezi cenou náhradního pozemku a peněžní náhradou, musí být v novém řešení vzhledem k uplynutí dalších čtrnácti let postupováno opatrně. V souladu s dosavadním vývojem judikatury je potřeba valorizovat peněžní náhrady nejen do budoucna, ale i zpětně. Díky propracovanému systému evidence restitucí je možný přepočítání peněžních náhrad již vypořádaných. Se lpěním na dikci preambule zákona o půdě, mají-li být jen některé křivdy zmírňovány, nikoli nahrazovány v plném rozsahu, přikláním se k řešení formou postupné valorizace peněžních náhrad podle postupně účinných oceňovacích vyhlášek.

Peněžní náhrady by byly valorizovány postupně s vývojem cen podle oceňovacích vyhlášek. Za jednotlivá období účinnosti dané oceňovací vyhlášky by byla výše peněžité náhrady různá. V případě, že by byla nově vypočtená peněžní náhrada nižší, než peněžní náhrada v minulosti vyplacená, považovala by se za platně vyplacenou. Pokud by peněžní náhrada v minulosti vyplacená byla nižší, než kolik by činilo nové ocenění, měla by oprávněná osoba nárok na doplatek v adekvátní výši dle nového ocenění peněžní náhrady.

I toto řešení by zavedlo lhůtu. Lhůta by byla určena pro oprávněné osoby, které již v minulosti byly vypořádány peněžní náhradou a žádají o nové ocenění dle valorizace k datu, ke kterému jim byla peněžní náhrada vyplacena. Smyslem přecenění již jednou vydaných peněžních náhrad je zamezení vzniku nerovnosti mezi oprávněnými osobami, které dostaly peněžní náhradu a oprávněnými osobami, které na vypořádání ve formě peněžní náhrady teprve čekají. Šlo by o vstřícnou interpretaci legislativní změny ve prospěch oprávněných osob. Důvodem pro tuto lhůtu by bylo zamezení opětovnému hromadění dluhu státu, který by bez součinnosti oprávněných osob nemohl nikdy zaniknout. Lhůta by byla stanovena k nově vznikajícímu nároku na doplatek, nikoli k restitučním nárokům jako takovým dle současného znění zákona o půdě, a tudíž by nezakládala nerovnost mezi oprávněnými osobami a nenarušovala by legitimní očekávání v neprospěch oprávněných osob.

Z databáze Restituce, kterou vede Státní pozemkový úřad, by se na základě žádosti oprávněné osoby zjistilo, zda skutečně byla vydána peněžní náhrada a zda má oprávněná osoba nárok (valorizovaná částka by byla vyšší, než suma, která byla v minulosti vyplacena) na doplacení.

Nároky na peněžní náhrady, které dosud nebyly vypořádány, by se hodnotily již podle oceňovací vyhlášky účinné v době vypořádání restitučního nároku. Nastala-li by situace, kdy by nové ocenění bylo nižší, než původní dle zákona o půdě dle současného znění, platilo by původní znění zákona a tedy vyšší hodnota ocenění nároku, čímž by se předešlo narušení důvěry občana v právo.

Ke zjištění, jaký konkrétní dopad na státní rozpočet bude mít tato forma postupné valorizace, bude zapotřebí hlubší analýzy konkrétních restitučních nároků, neboť z dostupných dat není patrné, zda se jedná o nároky, které lze vypořádat i naturální formou či jen peněžní náhradou. Současně lze pouze nastínit efekt, který by tato změna mohla mít na státní rozpočet. V současné chvíli zbývá vypořádat 528,4 miliónů Kč, což je částka odpovídající ocenění dle zákona o půdě. Cena zemědělské půdy stoupla průměrně o 23 % oproti ceně určené podle zákona o půdě, u ceny stavebních pozemků se hodnota dostala až na devítinásobek. Známe tedy nejnížší a nejvyšší možný násobek valorizace. Za předpokladu, že se nezvýší rozsah dosud vzniklých nároků, dopad na státní rozpočet bude v rozmezí 649,93 miliónů Kč až 4 755,6 miliónů Kč.

Legislativní změna by nemusela být složitá, jelikož § 28a zákon o půdě zní: „*Pokud tento zákon nestanoví jinak, poskytují se náhrady podle tohoto zákona v cenách platných ke dni 24. června 1991*“. Stačilo by přidat paragraf, který by vymezil valorizování peněžní náhrady a přechodné ustanovení řešící situaci, kdy nové ocenění bude nižší než původní.

8.2. Výhody navrhovaného řešení

Vyšší hodnota peněžní náhrady by mohla motivovat oprávněné osoby s restitučním nárokem nejen s nízkou nominální hodnotou k aktivitě, a tím by se opět snižovala hodnota dosud nevypořádaných nároků.

Většina legislativních změn týkající se restitucí ještě před tím, než je zruší Ústavní soud, ztroskotává na politickém vyjednávání. Valorizace již údajně byla navrhována, ale nikdy se nedostala ani na papír, jelikož bylo zhodnoceno, že na čtyřnásobnou valorizaci není dostatek prostředků a valorizace v jednom a půl násobku je výsměchem oprávněným osobám. Nutno podotknout, že to měla být valorizace při zrušení možnosti naturální restituce. Mám za to, že varianta zachování naturální náhrady a valorizování peněžní náhrady do budoucna i do minulosti nikoli jednou hodnotou, nýbrž dle systému postupně účinných oceňovacích vyhlášek, by mohla být průchozí.

Další výhodou je samotná evidence, kterou vede Státní pozemkový úřad. Touto změnou nepředpokládám nepřiměřeně zvýšenou pracovní zátěž na pozemkových úřadech.

Výhodou, nebo spíše impulsem ke změně je i názor Ústavního soudu o potřebě valorizace peněžních náhrad. Samotnou legislativní změnu pokládám za nutnou, neboť Ústavní soud není pozitivním zákonodárcem. Obecné soudy se nemohou beze změny platné právní úpravy (§ 28a zákon o půdě) odvolávat pouze na názor Ústavního soudu ohledně valorizace peněžních náhrad. Bez aktivního legislativního zásahu se bude proces vyřizování restitučních nároků stále prodlužovat.

8.3. Nevýhody navrhovaného řešení

Nevýhodou postupného valorizování dle účinných oceňovacích vyhlášek spatřuji v tom, že v některých případech bude minimální či žádná. Přesto se může stát, že pozemkové úřady

budou zavaleny žádostmi o dodatečně přecenění již jednou vydané peněžní náhrady, které nebudou oprávněné.

Takto navrhovanou legislativní změnu rozhodně nelze považovat za restituční tečku, neboť se nesnaží o ukončení restitučních procesů, nýbrž pouze koriguje zdlouhavý proces. Nevýhodou navrhovaného řešení je, že to není řešení konečné, maximálně ho lze vnímat pouze jako dílčí krok.

Řešení nezohledňuje ušlý zisk, vzniklou škodu ani případné úroky. V původním záměru se s nahrazováním ušlého zisku nepočítalo a ani navrhované řešení s tím nepočítá. S ohledem na zásadu *vigilantibus iura scripta sunt*, tedy zásadu bdělosti a aktivního přístupu k ochraně svých práv bude na oprávněných osobách, aby se těchto práv domáhaly samy dle svého uvážení.

Závěr

Diplomová práce nazvaná: „Analýza právní úpravy vydávání peněžních náhrad z rozpočtu Státního pozemkového úřadu“ mapuje výši vypořádaných peněžních náhrad podle zákona o půdě od počátku jeho účinnosti. Vlivy, jež zapříčiňují výkyvy v hodnotách vydaných peněžních náhrad, jsou především legislativní povahy. V očekávání změn ve způsobu zmírňování křivd podle zákona o půdě se chování oprávněných osob a jejich aktivita, ve snaze dosáhnout vypořádání, mění.

K pochopení celé problematiky bylo nutné zabývat se historickými událostmi, které vedly zákonodárce k vydání restitučních předpisů a samotným smyslem zákona o půdě. Smysl zákona o půdě se po celou dobu účinnosti nezměnil, změnilo se chápání účelu peněžní náhrady, na což je nutné reagovat legislativní změnou.

Byla provedena analýza způsobu oceňování restitučních nároků vypořádaných formou peněžní náhrady a jednotlivých rozpočtů institucí, jež měly a mají na starost vypořádání restitučních nároků. Pro kompletní obraz situace byl analyzován celkový přehled dosud vzniklých a dosud vypořádaných restitučních nároků.

Z celé analýzy vyplynulo, že nezasáhne-li do vypořádání restitučních nároků vnější okolnost, restituční nároky bude stát vypořádat minimálně dalších osm let, což je nejoptimističtější výhled, neboť tento odhad nepočítá s nárůstem dosud vzniklých nároků a tempem vypořádání nároků, jež se rok od roku zásadně zpomaluje. Potřeba změny s ohledem na současné znění zákona o půdě byla prokázána. Technická změna pouhým metodickým pokynem Státního pozemkového úřadu by nemohla být dostačující vzhledem ke znění § 28a zákon o půdě, který svěřuje pravomoc určit datum, ke kterému se nároky oceňují, pouze zákonu o půdě.

V samotném závěru práce bylo představeno legislativní řešení, které počítá s jedním novým paragrafem zákona o půdě a přechodným ustanovením. Nové ustanovení by ve smyslu § 28a zákon o půdě stanovilo jiná časová období než konkrétní datum 24. června 1991, ke kterým by se oceňovaly restituční nároky vypořádané formou peněžní náhrady. Peněžní náhrady by se již neoceňovaly pouze podle vyhlášky č. 182/1988 Sb., nýbrž podle každé další pozdější oceňovací vyhlášky. Ocenění peněžní náhrady by probíhalo podle oceňovací

vyhlášky účinné v době rozhodování o vydání peněžní náhrady. K zamezení vzniku nerovností mezi již vypořádanými restitučními nároky formou peněžní náhrady a restitučními nároky v budoucnu vypořádanými by existovala možnost žádosti oprávněné osoby o přecenění již jednou vypořádaného restitučního nároku formou peněžní náhrady. Z analýzy cen zemědělské půdy, podle postupně účinných oceňovacích vyhlášek vyplývá, že jsou i oblasti, ve kterých současná cena zemědělské půdy oproti ceně podle oceňovací vyhlášky č. 182/1988 Sb. klesla. Taková situace by byla vyřešena přechodným ustanovením, které by stanovilo, že takové nároky jsou považovány za řádně vypořádané. Oprávněná osoba by neměla nárok na vypořádání v záporných hodnotách, nedostala by povinnost „vracet“ přeplatek státu, neboť by to porušilo princip důvěry občana v právo a právní jistotu. Navrhované řešení zpracovává judikaturu Ústavního soudu především s apelem na vstřícnou interpretaci restitučních zákonů ve vztahu k oprávněným osobám a současné zachování možnosti naturální restituce.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- 1) MARKOVÁ, Hana a Radim BOHÁČ. Rozpočtové právo. Praha: Beck, 2007. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 978-80-7179-598-8
- 2) ZEMAN, Karel. Analýza restitučních procesů v České republice: restituce a ostatní procesy transformující vlastnická práva. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Nakladatelství Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2954-4
- 3) BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ a Petr NOVOTNÝ. Finanční právo. 5. uprav. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-801-6
- 4) KUKLÍK, Jan. Vývoj československého práva 1945-1989. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-741-6
- 5) ZEMAN, Karel. Analýza privatizace a restitucí v ČR: transformace národního hospodářství, zejména liberalizace vlastnických práv: privatizace, restituce a ostatní systémové změny. Praha: Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-3796-9
- 6) BENDA, Josef. Restituce majetku bývalých šlechtických rodů po roce 1989. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. Studie (Národohospodářský ústav Josefa Hlávky). ISBN 978-808-6729-619
- 7) KARFÍKOVÁ, Marie. Teorie finančního práva a finanční vědy. Praha: Wolters Kluwer, 2017. Právní monografie. ISBN 978-80-7552-935-0.

Seznam použitých zdrojů z Wikipedie:

- 1) Sametová revoluce. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Sametov%C3%A1_revoluce
- 2) Hradecký program. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Hradeck%C3%BD_program
- 3) Pozemkový fond České republiky: Převody pozemků. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Pozemkov%C3%BD_fond_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky
- 4) Státní pozemkový úřad: In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2019 [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/St%C3%A1tn%C3%AD_pozemkov%C3%BD_%C3%BA%C5%99ad
- 5) Únor 1948. In: Wikipedia: the free encyclopedia [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/%C3%A9Anor_1948

Seznam použitých internetových zdrojů

- 1) Restituce 1991-2018: opravdu tečka?!. Wwww.pravniprostor.cz [online]. 1. 8.2017 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/restituce-1991-2018-opravdu-tecka>
- 2) Pozemkové právo: Vývoj evidence nemovitostí na území ČR. Moodle: Univerzita Karlova, Právnická fakulta [online]. 12. 8. 2015 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://moodle.prf.cuni.cz/mod/page/view.php?id=1302>
- 3) Stručná historie pozemkových evidencí. Státní správa zeměměřictví a katastru [online]. Praha 8, 1. 8. 2017 [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Historie-pozemkovych-evidenci.aspx>
- 4) NOVOTNÝ, František, NEDVÍDEK, Lumír, ed. Nauka o rakouském katastru a o knihách pozemkových se zvláštním zřetelem na král. české [online]. 1897. Alois Wiesner, knihtiskárna [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/CUZK/media/knihy/Novotny%20F%20Nauka%20o%20rakouskem%20katastru/00_obs.htm
- 5) 60. léta v Československu, Pražské jaro 1968. In: Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/60-leta-v-ceskoslovensku-prazske-jaro-1968/>
- 6) Normalizace v Československu (70. léta). Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/normalizace-v-ceskoslovensku-70-leta/>
- 7) 80. léta, Sametová revoluce. Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/>
- 8) Počátky demokracie, Rozdělení Československa. Dějepis [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.dejepis.com/ucebnice/pocatky-demokracie-rozdeleni-ceskoslovenska/>
- 9) Pithart: Nebyla to revoluce, ale předání moci: Rozhovor /audio/ - Petr Pithart Interview pro regionální Deníky. Deník.cz [online]. VLTAVA LABE MEDIA, 2019, 19. 10. 2009

- [cit. 2019-10-16]. Dostupné z: <https://www.denik.cz/samet-rozhovory/pithart-nebyla-to-revoluce-ale-predani-moci.html>
- 10) Státní pozemkový úřad [online]. Praha [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/>
 - 11) O úřadu. Státní pozemkový úřad [online]. [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/statni-pozemkovy-urad/o-uradu>
 - 12) Monitor: informační portál Ministerstva financí. MONITOR: Státní pokladna [online]. [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz>
 - 13) Ústavní soud zrušil tzv. druhou restituční tečku. Ústavní soud: Aktuálně [online]. Brno, 27. 6. 2018 [cit. 2019-10-19]. Dostupné z: <https://www.usoud.cz/aktualne/ustavni-soud-zrusil-tzv-druhou-restitucni-tecku/>
 - 14) Ústavní zákon ze dne 9. 5. 1948: Ústava Československé republiky. POSLANECKÁ SNĚMOVNA PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: https://www.psp.cz/docs/texts/constitution_1948.html
 - 15) Úplný výpis z obchodního rejstříku: Restituční investiční fond České republiky, a.s., B 1353 vedená u Městského soudu v Praze. Veřejný rejstřík a Sbírka listin [online]. Údaje platné ke dni 23. 10. 2019 [cit. 2019-10-23]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-firma.vysledky?subjektId=416197&typ=UPLNY>
 - 16) Únor 1948. TOTALITA.cz [online]. [cit. 2019-11-06]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/1948/1948.php>

Seznam použitých právních předpisů

- 1) Zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku; částka 45/1991, platný a účinný od 24. 6. 1991

Novelizace zákona o půdě:

- a) Zákon č. 93/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku; částka 23/1992, platný a účinný od 28. února 1992
- b) Zákon č. 183/1993 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění zákona č. 42/1992 Sb., zákona č. 93/1992 Sb. a zákona České národní rady č. 39/1993 Sb.; částka 46/1993, platný od 29. 6. 1993, účinný od 1. 7. 1993
- c) Zákon 30/1996 Sb. znění účinné od 9. 2. 1996 upravující otázky spojené se zrušením podmínky trvalého pobytu.
- d) Zákon č. 253/2003 Sb., kterým se mění zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitostí, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 253/2001 Sb., a některé další zákony; částka 86/2004, platný a účinný od 6. 8. 2003
- e) Zákon č. 178/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 219/2003 Sb., o uvádění do oběhu osiva a sadby pěstovaných rostlin a o změně některých zákonů (zákon o oběhu osiva a sadby), ve znění zákona č. 444/2005 Sb., a některé další zákony; částka 61/2006, platný a účinný od 5. 5. 2006

Nářízení vlády:

- f) Nářízení vlády č. 504/1992 Sb., o výši náhrady v hotovosti poskytované podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému

majetku, ve znění zákona č. 93/1992 Sb.; částka 101/1992, platné od 30. 10. 1992, účinné od 1. 1. 1993

Vyhláška MF:

- g) Vyhláška Ministerstva financí, cen a mezd České socialistické republiky č. 182/1988 Sb., o cenách staveb, pozemků, trvalých porostů, úhradách za zřízení práva osobního užívání pozemků a náhradách za dočasné užívání pozemků ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb.; částka 39/1988, platný od 2. 12. 1988, účinný od 1. 1. 1989, zrušeno k 1. 11. 1991.
- h) Vyhláška ministerstva financí České republiky č. 393/1991 Sb., o cenách staveb, pozemků, trvalých porostů, úhradách za zřízení práva osobního užívání pozemků a náhradách za dočasné užívání pozemků; částka 75/1991, platnost od 10. 10. 1991, účinnost od 1. 11. 1991, zrušeno k 1. 11. 1994
- i) Vyhláška Ministerstva financí o oceňování staveb, pozemků a trvalých porostů č. 178/1994 Sb., částka 57/1994, platnost 28. 9. 1994, účinnost 1. 11. 1994, zrušeno k 1. 1. 1998
- j) Vyhláška Ministerstva financí, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku) č. 279/1997 Sb., částka 92/1997, platnost 25. 11. 1997, účinnost 1. 1. 1998, zrušeno k 1. 1. 2003
- k) Vyhláška, kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů (zákon o oceňování majetku) č. 540/2002 Sb., částka 187/2002, platnost 1. 1. 2003, účinnost 1. 1. 2003, zrušeno k 1. 2. 2008
- l) Vyhláška o provedení některých ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, (oceňovací vyhláška) č. 3/2008 Sb., částka 2/2008, platnost 21. 1. 2008, účinnost 1. 2. 2008, zrušeno k 1. 1. 2014
- m) Vyhláška k provedení zákona o oceňování majetku (oceňovací vyhláška) č. 441/2013 Sb., částka 173/2013, platnost 31. 12. 2013, účinnost 1. 1. 2014

- 2) Zákon č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky; částka 109/1991, platnost od 31. 12. 1991, účinný od 1. 1. 1992, zrušen k 1. 1. 2013
- 3) Zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu; částka 188/2012, platný od 31. 12. 2012, účinný od 1. 1. 2013
 - a) Zákon č. 185/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 503/2012 Sb., o Státním pozemkovém úřadu a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony; částka 70/2016, ze dne 24. května 2016, platný od 13. 6. 2016, účinný od 1. 8. 2016
- 4) Zákon č. 178/2005 Sb., o zrušení Fondu národního majetku České republiky a o působnosti Ministerstva financí při privatizaci majetku České republiky (zákon o zrušení Fondu národního majetku); částka 65/2005, platný od 30. 4. 2005, účinný od 1. 1. 2006
- 5) O soudech a soudcích
 - a) Zákon č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích; částka 65/1991, platný od 27. 8. 1991, účinný od 1. 9. 1991, zrušen k 1. 4. 2002
 - b) Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích); částka 4/2002, platný od 11. 1. 2002, účinný od 1. 4. 2002
- 6) O pozemkových úpravách
 - a) Zákon č. 284/1991 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech; částka 51/1991, platný a účinný od 15. 7. 1991, zrušen k 1. 1. 2003
 - b) Zákon č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úřadech a o změně zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, ve znění pozdějších předpisů; částka 57/2002, platný od 15. 4. 2002, účinný od 1. 1. 2003
- 7) O převodu majetku

- a) Zákon č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby; částka 20/1991, platnost od 22. 3. 1991, účinný od 1. 4. 1991
- b) Zákon č. 95/1999 Sb., o podmínkách převodu zemědělských a lesních pozemků z vlastnictví státu na jiné osoby a o změně zákona č. 569/1991 Sb., o Pozemkovém fondu České republiky; částka 36/1999, platný a účinný od 25. 5. 1999, zrušen k 1. 1. 2013
- 8) Zákon č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi); částka 155/2012, platný od 5. 12. 2012, účinný od 1. 1. 2013
- 9) Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla); částka 65/2000, platný od 21. 7. 2000, účinný od 1. 1. 2001
 - a) Vyhláška Ministerstva financí o rozpočtové skladbě č. 323/2002 Sb.; částka 118/2002, platná a účinná od 19. 7. 2002
- 10) Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví; částka 107/1991, platný od 31. 12. 1991, účinný od 1. 1. 1992
- 11) Občanské zákoníky
 - a) Zákon č. 141/1950 Sb., Občanský zákoník; částka 60/1950, platný od 23. 11. 1950, účinný od 1. 1. 1951, zrušen k 1. 1. 1992
 - b) Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník; částka 19/1964, platný od 5. 3. 1964, účinný od 1. 4. 1964, zrušen k 1. 1. 2014
 - i) Zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník; částka 97/1991, platný od 18. 12. 1991, účinný od 1. 1. 1992, zrušen k 1. 1. 2014
 - ii) Zákon č. 264/1992 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský zákoník, zrušuje zákon o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád) a mění

a doplňují některé další zákony; částka 56/1992, platnost 10. 6. 1992, účinnost 1. 1. 1993

c) Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník; částka 33/2012, platný od 22. 3. 2012, účinný od 1. 1. 2014

12) Katastrální zákony:

a) Zákon č. 177/1927 Sb., o pozemkovém katastru a jeho vedení (katastrální zákon), znění účinné od 30. 12. 1927 do 31. 8. 1971

b) Zákon č. 90/1947 Sb., o provedení knihovního pořádku stran konfiskovaného nepřátelského majetku a o úpravě některých právních poměrů vztahujících se na přidělený majetek; částka 43/1947, platný a účinný od 10. 6. 1947

c) Zákon č. 46/1971 Sb., o geodézii a kartografii; částka 14/1971, platný od 6. 7. 1971, účinný od 1. 9. 1971, zrušen k 1. 1. 1995

d) Zákon č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, částka 56/1992, platnost 10. 6. 1992, účinnost 1. 1. 1993, zrušeno k 1. 1. 2014

e) Zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon), částka 72/1992, platnost 30. 6. 1992, účinnost 1. 1. 1993, zrušeno k 1. 1. 2014

f) Zákon č. 359/1992 Sb., o zeměměřičských a katastrálních orgánech, částka 73/1992, platnost 7. 7. 1992, účinnost 1. 1. 1993

g) Zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), částka 99/2013, platný od 23. 8. 2013, účinný od 1. 1. 2014

13) Zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky; částka 1/1969, platný a účinný od 8. 1. 1969

14) Zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích; částka 65/2000, platný od 21. 7. 2000, účinný od 1. 1. 2001

- 15) Zákon č. 142/1947 Sb., o revizi první pozemkové reformy, nebo podle zákona č. 46/1948 Sb., o nové pozemkové reformě,
- 16) Zákon č. 81/1949 Sb., o úpravě právních poměrů pastvinářského majetku bývalých urbáriátníků, komposesorátů a podobných právních útvarů, jak je uvedeno v § 6 odst. 1 písm. d zákona o půdě.
- 17) Zákon č. 55/1947 Sb., o pomoci rolníkům při uskutečňování zemědělského výrobního plánu
- 18) Vládní nařízení č. 50/1955 Sb., o některých opatřeních k zajištění zemědělské výroby,
- 19) Zákon č. 65/1951 Sb. z 11. 7. 1951 o převodech nemovitostí a o pronájmech zemědělské a lesní půdy
- 20) Zákon o mimosoudních rehabilitacích č. 87/1991 Sb., částka 19/1991, platnost 21. 3. 1991, účinnost 1. 4. 1991
- 21) Zákon o evidenci nemovitostí č. 22/1964 Sb., částka 11/1964, platnost 10. 2. 1964, účinnost 1. 4. 1964, zrušeno k 1. 1. 1993
- 22) Zákon o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád) č. 95/1963 Sb., částka 54/1963, platnost 14. 12. 1963, účinnost 1. 4. 1964, zrušeno k 1. 1. 1993

Seznam použité judikatury

- 1) Nález ÚS z 10. 12. 2008, sp. zn. I. ÚS 755/06, č. 219/2008 USn.;
- 2) Nález ÚS z 1. 7. 2014, sp. zn. I. ÚS 581/14, č. 134/2014 USn.;
- 3) Nález ÚS z 31. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 479/99;
- 4) Nález ÚS z 6. 5. 2008, sp. zn. IV. ÚS 158/08, č. ÚS 1172/2008;
- 5) Stanovisko občanskoprávního kolegia NS ČR z 15. 7. 1993, sp. zn. Cpjn 50/9, uveřejněném pod č. 34/1993 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek;
- 6) Nález ÚS z 6. 11. 1996; sp. zn. I. ÚS 289/95, č. 117/1996 USn.;
- 7) Nález ÚS z 24. 5. 2000; sp. zn. II. ÚS 571/99, č. 74/2000 USn.;
- 8) Rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích z 15. 11. 1996, sp. zn. 7 Co 2258/96, č. SR 1/1997 str. 3;
- 9) Usnesení z 13. 5. 1997; Náprava majetkových křivd, sp. zn. Pl.ÚS 43/96;
- 10) Nález Pl. ÚS z 25. 3. 1998, sp. zn. Pl. ÚS 45/97, č. 79/1998 Sb., N 41/10 SbNU 277, Publikováno 41/1998 USn. Sbírka nálezů a usnesení ÚS;
- 11) Nález ÚS z 23. 10. 2003; sp. zn. I. ÚS 754/01, č. N 123/31 SbNU 113;
- 12) Usnesení NS z 1. 7. 2008, sp. zn. NS 28 Cdo 781/2008, č. NS 2599/2008;
- 13) Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka Liberec z 29. 2. 2000; sp. zn. 35 Co 4/2000, č. SR 4/2001 s. 118;
- 14) Rozsudek Okresního soudu v Pelhřimově, z 27. 6. 1995; sp. zn. 3 C 325/93, č. SR 3/1996 s. 52;
- 15) Rozsudek NS z 26. 2. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1209/96, č. R 51/1999 civ.;
- 16) Stanovisko občanskoprávního kolegia NS ČR z 19. 12. 1995; sp. zn. Cpjn 36/95, č. R 16/1996 civ.;

- 17) Rozsudek NS z 27. 11. 1996, sp. zn. 3 Cdon 1117/96, č. R 10/1998 civ.;
- 18) Nález ÚS z 28. 5. 2002; sp. zn. II. ÚS 747/2000; N 63/26 SbNU 163;
- 19) Rozsudek NS z 11. 5. 2011; sp. zn. 28 Cdo 1395/2011, č. C 9823;
- 20) Usnesení ÚS z 31. 3. 2003; sp. zn. II. ÚS 341/99, č. 7/2003 USn.;
- 21) Usnesení ÚS z 31. 10. 2000, sp. zn. I. ÚS 479/99;
- 22) Rozhodnutí ÚS z 6. 5. 2008, sp. zn. IV. ÚS 158/08, č. ÚS 1172/2008;
- 23) Nález ÚS ze 7. 10. 1998; sp. zn. I. ÚS 141/98, č. 116/1998 USn.;
- 24) Nález ÚS z 18. 1. 1996; sp. zn. I. ÚS 154/95, č. 7/1996 USn.;
- 25) Usnesení NS z 3. 8. 2016, sp. zn. NS 28 Cdo 3181/2014, č. NS 5155/2016;
- 26) Rozsudek velkého senátu občanskoprávního kolegia NS z 11. 9. 2003, sp. zn. 31 Cdo 1222/2001;
- 27) Nález ÚS z 8. 6. 2005 sp. zn. II. ÚS 504/04, č. 118/2005 USn.;
- 28) Nález ÚS z 18. 10. 2001; sp. zn. III. ÚS 17/01, č. 152/2001 USn.;
- 29) Nález ÚS z 13. 12. 2005; sp. zn. Pl. ÚS 6/05, č. 531/2005 SB., N 226/39 SBNU 389;
- 30) Nález ÚS z 10. 4. 1996; sp. zn. I. ÚS 78/95, č. 29/1996 Usn.;
- 31) Usnesení NS z 14. 12. 2010, sp. zn. 28 Cdo 4915/2009, č. NS 4780/2010;
- 32) Rozsudek NS ze dne 10. 5. 2000 sp. zn. 24 Cdo 212/2000;
- 33) Rozsudek NS z 30. 11. 2007; sp. zn. 28 Cdo 436/2007, č. PR 24/2008 s. 915;
- 34) Nález ÚS z 19. 6. 2018; sp. zn. Pl. ÚS 35/17.

Seznam ostatních zdrojů

- 1) Letní semestr: Rozpočtové právo: Přednáška 1. Radim Boháč [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.radimbohac.cz/letni-semester-2019/rozpoctove-pravo>
- 2) Letní semestr: Přednášky Finanční právo I, Radim Boháč [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <http://www.radimbohac.cz/letni-semester-2019/prednasky-financni-pravo-i>
- 3) Archiv dokumentů PF ČR: Výroční zpráva Pozemkového fondu České republiky za rok 2009. Státní pozemkový řád [online]. Praha, 28. 4. 2014 [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/dokumenty-ke-stazeni/archiv-dokumentu-pf-cr/archiv-dokumentu-pf-cr.html>
- 4) Archiv dokumentů PF ČR: Výroční zpráva PFČR. Státní pozemkový úřad [online]. 2014 [cit. 2019-10-18]. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/dokumenty-ke-stazeni/archiv-dokumentu-pf-cr/archiv-dokumentu-pf-cr.html>
- 5) Konzultace se zástupcem Státního pozemkového úřadu ze dne 19. 8. 2019 v sídle Státního pozemkového úřadu.
- 6) Konzultace s Vrchním ministerským radou z Oddělení právního zastupování a rozkladové komise při Ministerstvu zemědělství ze dne 28. 6. 2019 v sídle Ministerstva zemědělství.
- 7) Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu z června 2019
- 8) Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze dne 14. 6. 2019
- 9) Emailová korespondence s ředitelem sekce majetku státu Státního pozemkového úřadu ze září 2019
- 10) Kopáč L., Švestka J.: Úvaha nad možností převodu restitučních nároků k zemědělským pozemkům. Právní rozhledy č. 6, 1995

- 11) Bulletin advokacie 7-8/2008, s. 39; Restituční tečka ve světle přelomového rozsudku Nejvyššího soudu ČR, JUDr. RUDOLF HRUBÝ, Mgr. JIŘÍ PÍSEČKA

Seznam příloh

Příloha č. 1. Část Výroční zprávy Pozemkového fondu ČR z roku 2011, „Vlastní materiál“

Příloha č. 2. Roční účetní závěrka Pozemkového fondu České republiky za rok 2012

Příloha č. 3. Reality.iDnes.cz – Orná půda, pole, zahrady, louky Brno ze dne 30. 10. 2019

Příloha č. 4. Reality.iDnes.cz – Orná půda, pole, zahrady, louky Praha ze dne 30. 10. 2019

Příloha č. 5. Reality.iDnes.cz – Orná půda, pole, zahrady, louky Teplice ze dne 30. 10. 2019

Příloha č. 6. Reality.iDnes.cz – Stavební pozemky Brno ze dne 30. 10. 2019

Příloha č. 7. Reality.iDnes.cz – Stavební pozemky Praha ze dne 30. 10. 2019

Příloha č. 8. Reality.iDnes.cz – Stavební pozemky Teplice ze dne 30. 10. 2019

Příloha č. 1

Vlastní materiál

Vlastní materiál je členěn do těchto částí :

A. Vypořádání nároků oprávněných osob na náhrady. Jedná se o nároky podle §§ 14 až 16

a § 20, vypořádávané PF ČR podle § 18a nebo podle § 17 odst. 3 písm. a/ zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o půdě):

- a) převody nemovitostí podle zákona o půdě
- b) finanční náhrady
- c) zápočty pohledávek
- d) celkové vypořádání nároků na náhrady

B. Vypořádání nároků oprávněných osob za nevydané pozemky. Jedná se o nároky podle § 11 a § 12 a o nároky za nevydané pozemky, které byly ke dni 24. 6. 1991 ve vlastnictví fyzických osob, vypořádávané podle § 11a (před novelou zákona o půdě, provedenou s účinností od 14. 4. 2006 zákonem č. 131/2006 Sb., dle ustanovení § 11 odst. 2 nebo § 17 odst. 3, písm. a/) zákona o půdě:

- a) převody pozemků podle zákona o půdě
- b) finanční a peněžité náhrady a převody na Lesy ČR, s.p. a Vojenské lesy a statky, s.p. (dále jen „podniky lesů“)
- c) zápočty pohledávek při prodeji půdy
- d) celkové vypořádání nároků za nevydané pozemky

C. Přehled o vypořádání nároků oprávněných osob na úrovni jednotlivých odloučených pracovišť /viz tabulka č. 1a), č. 1b) / a rozsah vypořádání celkem (viz tabulka č. 2).

Nemovitosti, které se původním vlastníkům nevydávají (k nimž nebylo oprávněným osobám obnoveno vlastnické právo) nebo které byly znehodnoceny, se pro účely stanovení výše restitučního nároku oceňují podle cenového předpisu, platného ke dni 24. 6. 1991 (vyhláška Ministerstva financí č. 182/1988 Sb., ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb.).

Pozemky a stavby, poskytované podle zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů (zákon o půdě), držitelům restitučních nároků, se oceňují rovněž podle vyhlášky Ministerstva financí č. 182/1988 Sb., ve znění vyhlášky č. 316/1990 Sb. Nároky lze započítat na úhradu kupní ceny pozemků (zákon č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů – zákon o prodeji půdy), stanovené podle cenové vyhlášky, platné k poslednímu dni kalendářního roku předcházejícího uzavření kupní smlouvy, případně na úhradu kupní ceny jiné nemovitosti. Výše nároku na náhradu za movitý zemědělský majetek se stanoví na základě dokladů o jeho odnětí či vnesení do zemědělského družstva, a to podle účetní ceny stejného druhu majetku, kterou příslušná povinná osoba evidovala ke dni 24. 6. 1991. V případě, že odnětí či vnesení majetku do družstva nelze prokázat nebo nelze-li zjistit jeho současnou hodnotu, určí se nárok ve smyslu nařízení vlády č. 20/1992 Sb., ve znění nařízení č. 57/1993 Sb., podle příslušných normativů.

A. Vypořádání nároků oprávněných osob na náhrady

Pozemkový fond ČR poskytuje náhrady oprávněným osobám smluvním převodem vlastnických práv k nemovitostem ve vlastnictví státu a správě PF ČR, kdy podle § 18a nebo podle § 17 odst. 3 písm. a/ zákona o půdě jsou smlouvami převáděny do vlastnictví oprávněných osob nemovitosti (budovy, stavby a pozemky jimi zastavěné, případně pozemky nezbytné k provozování těchto budov a staveb). Podle § 18a jsou mimo výše uvedené smlouvami převáděny i pozemky nesouvisející s budovami či stavbami, které byly marně nabídnuty v rámci veřejné obchodní soutěže dle § 8 zákona o prodeji půdy, a poskytovány finanční náhrady (do roku 1999 v hotovosti do 10.000 Kč a v akciích RIF a.s., od roku 1999 v hotovosti do 5.000 Kč a ve směnkách FNM ČR a od roku 2006 ve směnkách MF ČR). Další formou poskytování náhrad jsou vzájemné zápočty pohledávek mezi oprávněnými osobami a PF ČR (např. při úhradě kupní ceny privatizovaného majetku, při úhradě kupní ceny pozemků podle zákona o prodeji půdy, na nájemné apod.).

a) převody nemovitostí podle zákona o půdě

V období od roku 1993 do 31. 12. 2011 byly podle zákona o půdě smlouvami převedeny nemovitosti jako náhrady (budovy, stavby, pozemky) v hodnotě 7.606,16 mil. Kč, z toho hodnota smlouvami převedených budov a staveb představovala 6.644,71 mil. Kč a pozemků 961,44 mil. Kč, čemuž odpovídá 10.969,26 ha smlouvami převedených pozemků.

Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 byly podle zákona o půdě smlouvami převedeny nemovitosti jako náhrady v hodnotě 12,84 mil. Kč, z toho budovy a stavby v hodnotě 1,87 mil. Kč a pozemky v hodnotě 10,97 mil. Kč, což představuje 116,00 ha smlouvami převedených pozemků.

V období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 proběhla 4 kola veřejné nabídky budov, staveb a celků (zveřejněna byla dne 15. 2., 3. 5., 26. 7. a 1. 11.), kdy do těchto kol bylo zařazeno celkem 39 nemovitostí včetně celků v hodnotě 3.201,56 tis. Kč. Oprávněné osoby se přihlásily o 26 budov, staveb či celků v hodnotě 1.409,78 tis. Kč (úspěšnost na úrovni počtu nemovitostí je cca 66,67 %, úspěšnost na úrovni hodnoty nemovitostí je 44,03 %).

b) finanční náhrady

Hodnota akcií RIF, a.s. a od roku 1999 směnek FNM ČR a MF ČR (s odpočtem nerealizovaných příkazů akcií RIF a směnek) byla k 31. 12. 2011 celkem 7.020,08 mil. Kč v počtu 34.323 příkazů. Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 sekce restitucí předala na MF ČR 42 příkazů k úhradě směnkou v hodnotě 19,86 mil. Kč.

Finanční náhrady v hotovosti byly v letech 1993 až 1999 poskytovány do 10.000 Kč, od roku 1999 jsou poskytovány do 5.000 Kč. Tímto způsobem bylo od roku 1993 do 31. 12. 2011 poskytnuto 277,04 mil. Kč náhrad v hotovosti, z toho od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 bylo poskytnuto 0,02 mil. Kč náhrad v hotovosti.

c) zápočty pohledávek

V období od roku 1993 do 31. 12. 2011 byly započteny nároky na náhrady podle § 18a v objemu 1.341,25 mil. Kč. Z toho bylo od účinnosti zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o prodeji půdy) na úhradu kupní ceny pozemků

převáděných podle zákona o prodeji půdy započteno 30,79 mil. Kč, což představuje 618,66 ha smlouvami převedených pozemků.

Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 byly započteny nároky na náhrady podle § 18a v objemu 0,67 mil. Kč. Z toho bylo na úhradu kupní ceny pozemků převáděných podle zákona o prodeji půdy započteno 0,66 mil. Kč, což představuje 4,05 ha prodaných pozemků.

d) celkové vypořádání nároků na náhrady

Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 Pozemkový fond ČR i nadále přebíral nevypořádané závazky státních podniků, jejichž zakladatelem je MZe ČR, a dále závazky za obce a od 1. 1. 2003

za krajské (dříve okresní) úřady vůči oprávněným osobám na poskytnutí náhrad dle § 18a zákona

o půdě. K 31. 12. 2011 činil objem nároků vůči PF ČR (dle §18a) 11.179,12 mil. Kč, z toho bylo vypořádáno (bez vlivu koeficientu 1,7) 11.024,30 mil. Kč. Odhad objemu nároků, které by měl PF ČR ještě převzít, je přibližně 0,2 mld. Kč. K 31. 12. 2011 zbývalo vypořádat 1,38 % dosud převzatých nároků, tj. 154,82 mil. Kč. Postupem dle § 17 odst. 3 písm. a/ zákona o půdě

PF ČR k 31. 12. 2011 vypořádal smluvním převodem nemovitostí nároky oprávněných osob na náhrady ve výši 4,4 mld. Kč.

V období od roku 1993 do 31. 12. 2011 PF ČR celkem vypořádal nároky na náhrady smluvním převodem pozemků (včetně zápočtů pohledávek uplatněných při prodeji půdy) v hodnotě 992,23 mil. Kč, což představuje 11.587,92 ha smlouvami převedených pozemků, z toho od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 v hodnotě 11,64 mil. Kč a ve výměře 120,04 ha.

8.1. B. Vypořádání nároků oprávněných osob za nevydané pozemky

Nároky oprávněných osob za nevydané pozemky jsou vypořádávány formou smluvního bezúplatného převodu pozemků ve vlastnictví státu a správě PF ČR postupem dle § 11a (dříve §11 odst. 2 nebo §17 odst. 3, písm. a/ zákona o půdě), poskytnutím peněžité náhrady (do 5. 5. 2006 finanční náhrady), zápočtem těchto nároků na kupní cenu pozemků prodávaných podle zákona o prodeji půdy, dále od roku 2001 poskytnutím náhrady Lesy ČR, s.p. a od 2. 9. 2003 Vojenskými lesy a statky, s.p. (dále jen „podniky lesů“) za nároky za nevydané lesní pozemky.

a) převody pozemků podle zákona o půdě

V období od roku 1993 do 31. 12. 2011 uzavřel PF ČR s oprávněnými osobami smlouvy o převodu pozemků ve výměře 65.330,08 ha a v ceně 3.918,60 mil. Kč.

Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 PF ČR uzavřel s oprávněnými osobami smlouvy o převodu pozemků ve výměře 452,57 ha a v ceně 23,37 mil. Kč.

V období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 proběhlo dle metodického pokynu „Souběžná realizace zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů“, 5 kol veřejné nabídky pozemků pro oprávněné osoby (zveřejněná

dne

21. 1., 18. 3., 13. 6., 5. 9. a 21. 10. 2011). Celkem bylo nabízeno 5.869 pozemků o výměře 1.646,87 ha. Oprávněné osoby se přihlásily o 848 pozemků o výměře 421,71 ha (úspěšnost na úrovni počtu pozemků je cca 14,45 %, úspěšnost na úrovni výměry pozemků je cca 25,61 %).

b) finanční a peněžité náhrady a převody na Lesy ČR, s.p. a Vojenské lesy a statky, s.p.

Vedle naturální formy vypořádání nároků oprávněných osob za nevydané pozemky poskytovalo do 5. 5. 2006 oprávněným osobám také MZe ČR v součinnosti s PF ČR finanční náhradu v hotovosti do 10.000 Kč a ve směnkách FNM ČR a MF ČR. K 5. 5. 2006 MZe vypořádalo nároky, které na něj byly převedeny od PF ČR, ve výši 1.292,57 mil. Kč. Zákonem č. 178/2006 Sb., který nabyl účinnost 5. 5. 2006, a který novelizuje zákon o půdě, přešla povinnost poskytnout peněžitou náhradu za nevydané pozemky na Pozemkový fond ČR.

Od účinnosti zákona č. 178/2006 Sb. vypořádává PF ČR nároky na peněžitou náhradu dle

§ 16 odst. 1 zákona o půdě v hotovosti, zápočtem při privatizaci, na úhradu kupní ceny nemovitostí, na úhradu nájemného a jiných dluhů, které má vyzyvatel vůči PF ČR. Od 1. 12. 2006 do 31. 12. 2011 vypořádal PF ČR 611,92 mil. Kč těchto nároků. Hodnota poskytnutých peněžitých náhrad, která odpovídá těmto vypořádaným nárokům, činí 454,72 mil. Kč. Tato hodnota zohledňuje případy, kdy za pozemky, které stát poskytoval přidělem, náleží dle ust. § 14 odst. 9 náhrada do výše uhrazené přidělové ceny.

Celkem vypořádal PF ČR od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 tyto nároky ve výši 51,51 mil. Kč, převodem na účet nebo poštovní poukázkou bylo vyplaceno 28,92 mil. Kč.

Od roku 2001 do 31. 12. 2011 převedl PF ČR nároky oprávněných osob za nevydané lesní pozemky k plnění na uvedené podniky lesů ve výši 18,22 mil. Kč. V období od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 nebyly tímto způsobem vypořádány žádné nároky.

c) zápočty pohledávek při prodeji půdy

Od účinnosti zákona o prodeji půdy do 31. 12. 2011 byly na úhradu kupní ceny pozemků smlouvami prodávaných podle zákona o prodeji půdy započteny nároky za nevydané pozemky v objemu 1.296,45 mil. Kč.

Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 byly na úhradu kupní ceny pozemků prodávaných podle zákona o prodeji půdy započteny nároky za nevydané pozemky v objemu 16,54 mil. Kč.

Dne 6. 8. 2003 nabyl účinnosti zákon č. 253/2003 Sb., který novelizoval zákon o prodeji půdy. Dle této novely, která upravila znění §7, odst. 5, vzniká přednostní právo k prodeji oprávněným osobám, které minimálně 70 % vyhlášené ceny pozemku, veřejně nabízeného dle §7, uhradí nárokem na náhradní pozemky, který vznikl nevydáním původních pozemků v téže obci, ve které se nachází pozemek nabízený, nebo v katastrálních územích, které sousedí s katastrálním územím, ve kterém se nachází pozemek nabízený.

Od účinnosti zákona č. 253/2003 Sb. do 31. 12. 2011 bylo oprávněným osobám, které uplatnily toto přednostní právo, prodáno 18.641 pozemků v celkové výměře 15.375,65 ha a ceně 465,16 mil. Kč. Na úhradu této kupní ceny bylo započteno 392,80 mil. Kč nároků na náhradní pozemky.

Od 1. 1. do 31. 12. 2011 bylo tímto způsobem prodáno 100 pozemků v celkové výměře 82,23 ha a ceně 4,27 mil. Kč. Na úhradu této kupní ceny bylo započteno 3,33 mil. Kč

nároků
na náhradní pozemky.

d) celkové vypořádání nároků za nevydané pozemky

Pozemkové úřady (dále jen PÚ) vydaly k 31. 12. 2011 rozhodnutí o nevydání pozemků oprávněným osobám v hodnotě 7.982,86 mil. Kč. Bilance celkového vypořádání nároků na pozemky dle § 11a zákona o půdě (dříve §11 odst. 2 nebo §17 odst. 3, písm. a/) dosáhla

k 31. 12. 2011 hodnoty 7.140,40 mil. Kč. Z toho bylo naturální formou (včetně zápočtu pohledávek na prodej půdy) vypořádáno 5.215,05 mil. Kč, což představuje celkem 99,538,06 ha smlouvami převedených pozemků. Finanční formou bylo vypořádáno 1.292,57 mil. Kč, peněžitou náhradou (včetně zápočtů peněžité náhrady) bylo vypořádáno 611,92 mil. Kč a na podniky lesů byly převedeny k vypořádání nároky oprávněných osob ve výši 18,22 mil. Kč. K rozsahu dosud rozhodnutých nároků PÚ v hodnotě 7.982,86 mil. Kč představuje plnění 89,45 %. Po 31. 12. 2011 evidujeme nevypořádaný zůstatek 842,47 mil. Kč nároků za nevydané pozemky, tj. 10,55 %. Z tohoto objemu lze převodem pozemků vypořádat nároky v hodnotě 618,08 mil. Kč, poskytnutím peněžité náhrady 85,35 mil. Kč, zbytek nároků nelze již vypořádat žádným způsobem vzhledem k uplynutí lhůt uvedených v § 13 odst. 6 a 7 a § 16 odst. 1 písm. b) zákona o půdě. Z objemu nároků určených k vypořádání peněžitou náhradou ve výši 85,35 mil. Kč nelze dlouhodobě vypořádat 44,50 mil. Kč z důvodu nepřebírání této náhrady oprávněnými osobami. Přehled o struktuře nároků – viz tabulka č. 1b).

Od 1. 1. 2011 do 31. 12. 2011 PF ČR celkem vypořádal nároky za nevydané pozemky smluvním převodem a prodejem pozemků v hodnotě 39,92 mil. Kč a ve výměře 835,74 ha. Finančně PF ČR vypořádal nároky v hodnotě 51,51 mil. Kč (z toho bylo převodem na účet nebo poštovní poukázkou vyplaceno 28,92 mil. Kč). Celkově tedy byly vykryty nároky za nevydané pozemky v hodnotě 91,43 mil. Kč.

Nově mohou nároky vznikat na základě pravomocných rozhodnutí pozemkových úřadů, případně soudů. V této souvislosti je třeba zmínit návrh novely zákona o půdě, která zavádí nové ustanovení, podle kterého mají domnělé oprávněné osoby svůj nárok uplatnit u soudu

do 31.12.2012, respektive do šesti měsíců od okamžiku, kdy se o této možnosti dozvěděly. Na základě této úpravy, která má nabýt účinnosti dnem 1. 7. 2012, lze předpokládat vznik dalších nároků za nevydané pozemky, které těmto osobám přiznají soudy.

V údajích uvedených v tabulce č. 2 je zahrnuto skutečné vypořádání nároků, které zohledňuje všechny případy, kdy hodnota plnění poklesla či vzrostla z důvodu odstoupení od smluv, zrušením smluv, smluv, resp. návrhů zamítnutých katastrálními úřady, dále vlivem uzavíraných dodatků ke smlouvám a upřesněním vzájemného vypořádání nároků mezi jednotlivými odloučenými pracovišti.

Výše zmíněná novela zákona o půdě č. 131/2006 Sb. stanovila pravidla převodu náhradních pozemků formou jejich veřejné nabídky a pravidla výběru nabyvatele pozemků, o něž požádalo více osob. Dnem 22. 5. 2006 nabyl účinnosti novelizovaný metodický pokyn „Souběžná realizace zákona č. 95/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 229/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů“, podrobně upravující postup OP PF ČR za situace, kdy o nabyvateli náhradního pozemku nerozhoduje původ restitučního nároku

z hlediska umístění původních nevydaných pozemků, nýbrž nejvyšší nabídka dalších nároků učiněná na základě výzvy OP PF ČR. Tento metodický pokyn, včetně podrobného soutěžního řádu upravujícího postup PF ČR při výběru nabyvatele pozemku, je v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, zveřejněn na internetu, na webové adrese www.pfcr.cz.

Roční účetní závěrka Pozemkového fondu České republiky za rok 2012

Obsah:

A) Celková finanční bilance PF ČR za rok 2012	2
B) Komentář k jednotlivým položkám plánu příjmů a výdajů PF ČR r. 2012	3
C) Provozní náklady a dlouhodobý majetek PF ČR	9
D) Rozpis a komentář jednotlivých položek provozních nákladů a dlouhodobého majetku PF ČR	10
E) Zpráva nezávislého auditora	15

A) A) Celková finanční bilance PF ČR za rok 2012 (v mil. Kč)

Finanční prostředky k 1. 1. 2012				2 986,1
Číslo položky	U k a z a t e l	Rozpočet 2012	Skutečnost 2012	Rozdíl
1	Příjmy z privatizace	160,0	159,0	-1,0
2	Příjmy z pronájmů majetku státu	230,0	271,9	41,9
3	Příjmy z převodů nemovitostí státu	90,0	162,8	72,8
4	Příjmy z prodeje státní půdy (zákon o prodeji půdy)	1 260,0	1 969,8	709,8
5	Ostatní příjmy	25,0	92,8	67,8
	Celkem příjmy PF ČR 2012	1 765,0	2 656,3	891,3
6	Výdaje na správu majetku včetně demolic	323,0	199,2	-123,8
7	Výdaje na identifikaci pozemků ve správě PF ČR a výdaje spojené s vydáváním náhrad	70,0	76,6	6,6
8	Výdaje spojené s privatizací	6,0	9,4	3,4
9	Finanční náhrady	20,0	42,6	22,6
10	Výdaje na právní zastoupení a vymáhání pohledávek	47,5	46,7	-0,8
11	B) Provozní náklady a dlouhodobý majetek	614,1	570,0	-44,1
12	Předkupní právo (zákon o prodeji půdy)	10,0	4,2	-5,8
13	Peněžité náhrady dle §16 zákona o půdě	40,0	22,9	-17,1
14	Ostatní výdaje	1 041,0	3 608,6	2 567,6
	Celkem výdaje PF ČR 2012	2 171,6	4 580,2	2 408,6
	Korekční položky (změny stavu rozvahových účtů mezi 1.1. a 31.12. běžného roku – např. dodavatelé, pracovníci; pomocí korekčních položek dochází k odsouhlasení na stav finančních prostředků) */		-282,7	
Celková finanční bilance k 31. 12. 2012				779,5

*/ Vykazování korekční položky vyplývá z metodiky účtování nákladů PF ČR dané vyhláškou č. 410/2009 Sb., která stanoví, že PF ČR zachycuje náklady zásadně do období, v němž byly náklady vynaloženy. Korekční položka zajišťuje dosažení souladu mezi náklady vynaloženými ve sledovaném (vykazovaném) období a finančními toky, které se týkají stejného období. Dochází k vyloučení plateb za období předcházející a zahrnutí plateb, kterými budou uhrazeny náklady vykazovaného období v období bezprostředně následujícím.

B) Komentář k jednotlivým položkám plánu příjmů a výdajů PF ČR r. 2012

1) Příjmy z privatizace

Rozpočet	160,0 mil. Kč
Skutečnost	159,0 mil. Kč

Návrh rozpočtu příjmů z privatizace vycházel z předpokládaného objemu finančních prostředků ze splátkových kalendářů realizovaných privatizačních jednotek, struktury privatizovaného majetku, jeho kvalitativní úrovně a prodejnosti. Plnění je prakticky na úrovni rozpočtu.

2) Příjmy z pronájmu majetku státu

Rozpočet	230,0 mil. Kč
Skutečnost	271,9 mil. Kč

6)

7) V roce 2012 byly předpokládány příjmy ve výši 230,0 mil. Kč. Tento odhad vycházel z očekávaného objemu převodů nemovitostí na třetí osoby v souladu se zákonem o prodeji půdy, zákonem o půdě a zákonem o PF ČR.

8) Přes výše uvedené došlo k navýšení příjmů z pronájmu majetku státu na 292,4 mil. Kč.

9) Na tomto navýšení se podílelo aktivní využití aplikace „Majetek PF“, která je součástí geografického informačního systému DaG. V roce 2011 tak byly zaslány uživatelům jednostranné výzvy k zaplacení úhrady za užívání nemovitosti nebo s nimi byly uzavřeny dohody o zaplacení úhrady za užívání nemovitosti v celkovém počtu 7 205 s tím, že předpisy činily 31,5 mil. Kč. Následně pak byly uzavírány nájemní smlouvy, resp. dodatky ke stávajícím nájemním smlouvám.

Speciálními smlouvami dle horizontálního plánu rozvoje venkova bylo k 31. 12. 2011 pronajato 964 ha, speciálními smlouvami dle plánu rozvoje venkova 34 247 ha. Příjmy z těchto smluv dosáhly v roce 2011 výše cca 53 mil. Kč.

3) Příjmy z převodů nemovitostí státu

Rozpočet	90,0 mil. Kč
Skutečnost	162,8 mil. Kč

Při sestavování rozpočtu pro rok 2011 bylo v oblasti příjmů z převodů nemovitostí dle ust. § 17 zákona o půdě a horního zákona, přihlédnuto ke skutečnosti, že se řada převodů již realizuje podle zákona o prodeji půdy. Celkový finanční objem vyplývající ze smluv uzavřených v roce 2011, včetně převodů uskutečněných krajskými pracovišti, činil 223,189 mil. Kč. Rozdíl mezi touto částkou a částkou vykázanou v účetní evidenci tvoří úhrady před podpisem smluv (31,865 mil. Kč). Za rok 2011 bylo uzavřeno celkem 1 527 smluv.

Předpoklad PF ČR, že v souvislosti s převody pozemků dle zákona o prodeji půdy bude výše příjmů nižší, se nepotvrdil. Při tvorbě rozpočtu nelze specifikovat počet realizovaných smluv a tedy i příjmem z těchto převodů.

4) Příjmy z prodeje státní půdy dle zákona o prodeji půdy

10) Rozpočet	1 260,0 mil. Kč
Skutečnost	1 969,8 mil. Kč

11)

Převod státní půdy dle zákona o prodeji půdy byl i v roce 2012 prioritním úkolem PF ČR. Rozpočtovaná výše této kategorie byla stanovena na základě úhrad předepsaných splátek z předchozích let a předpokládaného příjmu úhrad z jistin v daném roce. Návrh rozpočtu kategorie rovněž vyšel z předpokládaného převodu pro rok 2012 – cca 22 tis. ha zemědělské půdy. Přestože převod v roce 2012 dosáhl cca 19,8 tis. ha (z důvodu v polovině roku pozastavené možnosti úhrad kupní ceny bezúročným splátkovým kalendářem, které se dotklo zejména převodů dle § 7 zákona), došlo k poměrně výraznému nárůstu skutečnosti oproti rozpočtu. Rozhodující vliv měly úhrady ze smluv uzavřených dle § 7, kde tzv. krátkodobé úhrady dle § 7 činily 913,7 mil. Kč a tzv. dlouhodobé úhrady ze splátkového kalendáře 917,7 mil. Kč.

5) Ostatní příjmy

Rozpočet	25,0 mil. Kč
Skutečnost	92,8 mil. Kč

Ostatní příjmy představují především úroky z volných finančních prostředků PF ČR, uložených na běžných účtech a termínovaných vkladech, příjmy za přijaté sankce a penále, věcná břemena, za přeúčtované náklady soudních řízení a přijaté náhrady škod na spravovaném majetku.

12) Výdaje na správu majetku včetně demolic

Rozpočet	323,0 mil. Kč
Skutečnost	199,2 mil. Kč

13) Rozpočet pro rok 2012 předpokládal náklady na správu majetku ve výši 323,0 mil. Kč. Skutečně bylo v roce 2012 na správu majetku (bez ZVHS) vyčerpáno 199,2 mil. Kč, což činí 61,7 % plnění.

7) Výdaje na identifikaci pozemků ve správě PF ČR a výdaje spojené s vydáváním náhrad

Rozpočet	70,0 mil. Kč
Skutečnost	76,6 mil. Kč

14) Struktura výdajů na prověřování majetkoprávních vztahů k nemovitostem ve vlastnictví státu a správě PF ČR (identifikaci) zůstává v porovnání s předcházejícími léty stejná. Zahrnuje zejména tyto položky:

- výdaje na zápis nemovitého majetku v katastru nemovitostí příslušných katastrálních úřadů do správy PF ČR
- výdaje na mandátní smlouvy na prověřování majetkoprávních vztahů
- výdaje na ocenění převáděných nemovitostí, náklady na ocenění výše nároků oprávněných osob
- výdaje na zpracování geometrických plánů
- výdaje na zajištění podkladů nezbytných pro převod nemovitostí do vlastnictví oprávněných osob
- výdaje na mapové podklady v digitální formě, nakupované od příslušných katastrálních úřadů a výdaje na příslušnou úpravu softwarového vybavení.

Plánovaný objem finančních prostředků byl překročen o 6,6 mil. Kč (zdůvodnění). Podstatnou výdajovou položkou výdajů na identifikaci pozemků byly v roce 2012 nadále náklady na nákup digitálních mapových podkladů od ČÚZK a jejich zpracování a vložení do geografického informačního systému DaG.

8) Výdaje spojené s privatizací

Rozpočet	6,0 mil. Kč
Skutečnost	9,4 mil. Kč

Výdaje spojené s privatizací zahrnovaly v roce 2012 především výdaje na zpracování privatizačních projektů, inzerci, znalecké posudky, ekologické audity a byly rozpočtovány ve výši 6,0 mil. Kč. Skutečné čerpání dosáhlo 9,4 mil. Kč. K překročení výdajů došlo zejména z důvodu vyššího čerpání položky ve výši 4,3 mil. Kč za zpracování privatizačních projektů a související inzerce a částečně i ekologických auditů. Rozhodující vliv mělo zvýšení objemu (počtu) zpracovaných privatizačních projektů z důvodu očekávaných organizačních změn úřadu. Přitom z celkového objemu projektů zpracovaných externím subjektem činilo cca 80% projektů na bezúplatné převody obcím, kde se projevil tlak obcí na urychlení privatizace tzv. ostatních komunikací. Vedle toho byly řešeny i již dříve zadané požadavky na přímé prodeje z předchozích roků. Ty byly před tím pozastaveny z důvodů potřeby stanovení kupní ceny dle podmínek pro přímé prodeje (vč. splátkových režimů pro zemědělskou prvovýrobu), které nebudou v rozporu s pravidly EU.

9) Finanční náhrady

Rozpočet	20,0 mil. Kč
Skutečnost	42,6 mil. Kč

Rozpočet finančních náhrad dle § 18a zákona o půdě předpokládá čerpání ve výši 20,0 mil. Kč a čerpán byl ve výši 42,6 mil. Kč, tj. na 213,0 %. Položka zahrnuje:

a) poskytování náhrad v hotovosti do výše 5 000 Kč oprávněným osobám v případech, kdy zajišťuje finanční náhradu PF ČR postupem dle § 18a zákona o půdě v souvislosti s poskytováním smének vydávaných MF.

b) zápočet pohledávek, které na jedné straně mají oprávněné osoby z titulu jejich nevypořádaných nároků ze zákona o půdě vůči PF ČR, k úhradě pohledávek, které vůči těmto oprávněným osobám má PF ČR, např. z titulu úhrady kupní ceny privatizovaného majetku, úhrady kupní ceny pozemků převáděných dle zákona o prodeji půdy apod.

10) Výdaje na právní zastoupení a vymáhání pohledávek

Rozpočet	47,5 mil. Kč
Skutečnost	46,7 mil. Kč

V roce 2011 bylo vyřešeno 40 007 pohledávek po lhůtě splatnosti ve jmenovité hodnotě 351 mil. Kč.

Výdaje na právní zastoupení PF ČR a vymáhání pohledávek v r. 2012	v mil. Kč
- výdaje na soudní spory a právní pomoc	38,9
- výdaje na soudní poplatky, náklady řízení, správní poplatky, kolky	6,4
- výdaje na právní pomoc územním pracovištím	1,2
- výdaje na mimosoudní vymáhání pohledávek	0,2
Výdaje celkem	46,7

Finanční prostředky určené v roce 2012 na právní zastoupení a vymáhání pohledávek byly čerpány v celkové výši 46,7 mil. Kč, tj cca 98,3% předpokládaného objemu. Výdaje na soudní spory a právní pomoc byly překročeny o 6,6 mil. Kč. Překročeny byly rovněž výdaje na soudní poplatky, náklady řízení, správní poplatky a kolky, a to o 0,9 mil. Kč. Naopak výdaje v oblasti mimosoudního vymáhání pohledávek a právního zastoupení a vymáhání v gesci krajských a odloučených pracovišť byly oproti předpokladu nižší o 7,6 mil. Kč.

Vzhledem k tomu, že vymáhání pohledávek po lhůtě splatnosti je dynamický systém, který bude i v roce 2012 ovlivněn pokračující ekonomickou krizí, lze jen velice obtížně predikovat další vývoj týkající se počtu a objemu nově vznikajících pohledávek po lhůtě splatnosti. Přestože na platební kázeň klientů má výrazný vliv systémové opatření, dle kterého zájemci o uzavření nového smluvního vztahu musí splnit podmínku bezdlužnosti vůči PF ČR, je velmi pravděpodobné, že v roce 2012 bude zaznamenan mírný nárůst nově vznikajících pohledávek po lhůtě splatnosti.

11) Provozní náklady a dlouhodobý majetek

Rozpočet	614,1 mil. Kč
Skutečnost	570,0 mil. Kč

Samostatně komentováno dále (odd. C).

12) Předkupní právo (zákon o prodeji půdy)

Rozpočet	10,0 mil. Kč
Skutečnost	4,2 mil. Kč

Pozemek prodaný podle zákona o prodeji půdy je ze zákona zatížen předkupním právem. PF ČR může předkupní právo využít nebo nevyužít. V případě, že ho využije, musí zaplatit za pozemek cenu stanovenou podle cenového předpisu platného ke dni podání nabídky nabyvatelem (při převodu na nabyvatele do 6. 8. 2003) nebo za cenu, kterou nabyvatel PF ČR zaplatil (při převodu na nabyvatele po termínu výše uvedeném).

13) Peněžité náhrady dle §16 zákona o půdě

Rozpočet	40,0 mil. Kč
Skutečnost	22,9 mil. Kč

Do 5. 5. 2006 poskytovalo oprávněným osobám finanční náhradu MZe v součinnosti s PF ČR. Od účinnosti zákona č. 178/2006 Sb. dne 5. 5. 2006 již MZe nároky tímto způsobem nevypořádává. Povinnost vypořádat nároky za nevydané pozemky finančně dle § 16 odst. 1 zákona o půdě přešla tímto datem na PF ČR. Celkem bylo od 1. 1. 2012 do 31. 12. 2012 převodem na účet nebo poštovní poukázkou vyplaceno 22,9 mil. Kč. Převládající skupinou restitučních nároků, za které byly v minulosti poskytovány peněžité náhrady, byly nároky postoupené. Většina postupníků byla dotčena restituční tečkou, kvůli které jim od 1.1.2006 není možné vypořádat postoupené nároky převodem pozemků. Peněžítá náhrada tak pro ně představovala jedinou možnost vypořádání svých nároků, ovšem oprávněné osoby o ni musely požádat do půl roku od nabytí zákona č. 178/2006 Sb., případně do půl roku od uplynutí lhůty pro převod pozemku, pokud tato skutečnost nastala po nabytí účinnosti citovaného zákona. PF ČR uložil zákon poskytnout tyto peněžité náhrady do tří let od doručení výzvy, z toho důvodu největší objem poskytovaných peněžitých náhrad byl v období let 2006 – 2009. Původní oprávněné osoby (včetně jejich dědiců) mohou rovněž žádat o peněžitou náhradu, ta však představuje pouze jednu z možností vypořádání jejich nároků a to mnohem méně atraktivní, než je například nabytí náhradního pozemku. Z těchto důvodů klesá zájem o peněžité náhrady a to jak ze strany postupníků, tak i původních oprávněných osob.

14) Ostatní výdaje

Rozpočet	1 041,0 mil. Kč
Skutečnost	3 608,6 mil. Kč

V rozpočtu ostatních výdajů byly v roce 2012 zahrnuty finanční prostředky na realizaci usnesení vlády ČR č. 242/96 Sb. a č. 1229 Sb. ze dne 22. 11. 1999, která schvalují podmínky a postup užití finančních prostředků PF ČR na příspěvky obcím na převzatý nemovitý majetek, zalesnění a na pozemkové úpravy v katastrálních územích s nedokončeným přidělovým a scelovacím řízením (dále jen NPSŘ). Zahájením prodeje v r. 1999, resp. 2000 významně klesala výměra převoditelné půdy, kterou PF ČR spravuje. Od roku 2000 bylo již naprosto zřejmé, že je nutné řešit NPSŘ včetně přidělů obcí, zápisu historického majetku obcí v katastru nemovitostí, zjištění bývalého církevního majetku, pozemků neznámých vlastníků apod. Na základě ustanovení § 15 odst. 4 zákona o PF ČR využívá PF ČR od roku 2000 možnost poskytovat finanční prostředky na upřesnění nebo rekonstrukci přidělů. Změna nastala zákonem č. 140/2010 Sb. ze dne 22. 4. 2010, kdy byl novelizován § 15 odst. 4 zákona o PF ČR, kde je PF ČR umožněno poskytovat finanční prostředky obecně na pozemkové úpravy, bez jakéhokoliv omezení (tzn. umožňuje čerpání na aktivity uvedené v § 17 odst. 4 zákona č. 139/2002 Sb., o pozemkových úpravách a pozemkových úradech, ve znění pozdějších předpisů, což zahrnuje náklady na přípravu zahájení pozemkových úprav, identifikaci parcel, místní šetření, zaměření skutečného stavu, vypracování návrhu, vytyčení pozemků, vyhotovení geometrických plánů, záznamů podrobného měření změn, popřípadě nového souboru geodetických informací, peněžité náhrady poskytované pozemkovým úřadem podle tohoto zákona (např. náhrady dle § 9 odst.13), zřízení věcných břemen, realizaci společných zařízení a technickou pomoc při vytváření ucelených hospodářských jednotek). Tyto prostředky lze čerpat v závislosti na průběhu prací postupně do výše 400 mil. Kč ročně. K 31. 12. 2011 byly stanovené částky čerpány následovně:

Zákon číslo	Stav k 31.12. 2012 (mil. Kč)	Rok 2012 (mil. Kč)
Zákon č. 308/2000 Sb. (rok 2000)	99,622	1,590
Zákon č. 148/2002 Sb. (rok 2002)	90,161	0,000
Zákon č. 253/2003 Sb. (rok 2004)	366,075	1,348
Zákon č. 178/2006 Sb. (rok 2006)	575,700	38,811
Zákon č. 178/2006 Sb. (rok 2007)	137,916	27,943
Zákon č. 178/2006 Sb. (rok 2008)	102,422	39,026
Zákon č. 178/2006 Sb. (rok 2009)	77,350	54,700
Zákon č. 140/2010 Sb. (rok 2010)	141,429	30,942
Zákon č. 140/2010 Sb. (rok 2011)	114,157	114,157
Celkem	1 704,832	373,258

Skutečné výdaje v položce „Ostatní výdaje“ jsou vyšší než schválený rozpočet, protože je v ní zahrnuto dofinancování národních dotací do zemědělství v roce 2012 ve výši 465,0 mil. Kč (v souladu s novelou zákona o PF ČR z roku 2012).

Skutečné čerpání jednotlivých položek rozpočtu dokládá následující přehled:

	Rozpočet 2011 (mil. Kč)	Čerpání 2011 (mil. Kč)
Zalesnění	6,0	0,31
Pozemkové úpravy	400,0	373,26
Dofinancování národních dotací do zemědělství v roce 2011	635,0	3 235,00
Celkem	1 041,0	3 608,57

Příloha č. 3

30.10.2019 Orná půda, pole, zahrady, louky Brno | Reality.iDNES.cz

Orná půda, pole, zahrady, louky Brno

Nalezeno 65 nemovitostí

Prodej zahrady, 2291 m2
Brno
1 990 000 Kč (869 Kč/m2)

Prodej pole, 4675 m2
Brno -Holásky
9 100 000 Kč (1 947 Kč/m2)

Prodej zahrady, 3065 m2
Slatinka, Brno -Slatina
1 300 000 Kč (424 Kč/m2)

Prodej zahrady, 1657 m2
Muškátová, Brno -Jundrov
5 500 000 Kč (3 319 Kč/m2)

Prodej zahrady, 4369 m2
Brno -Brněnské Ivanovice
688 100 Kč (157 Kč/m2)

Prodej pole, 4838 m2
Brno -Holásky
9 490 000 Kč (1 962 Kč/m2)

Dražba zahrady, 4369 m2
Brno -Brněnské Ivanovice
688 100 Kč (157 Kč/m2)

Prodej zahrady, 852 m2
Vinohradská, Brno -Černovice
430 000 Kč (505 Kč/m2)

Prodej zahrady, 771 m2
Brno -Obřany
547 000 Kč (709 Kč/m2)

Prodej zahrady, 503 m2
Brno -Řečkovice
800 000 Kč (1 590 Kč/m2)

Prodej zahrady, 882 m2
Brno -Bosonohy
1 323 000 Kč (1 500 Kč/m2)

Prodej zahrady, 1215 m2
Brno -Obřany
497 000 Kč (409 Kč/m2)

Prodej zahrady, 3633 m2
Brno -Dvorská
3 500 000 Kč (963 Kč/m2)

Prodej zahrady, 898 m2
Brno -Řečkovice
1 700 000 Kč (1 893 Kč/m2)

Prodej zahrady, 4010 m2
Zaječí hora, Brno
4 371 000 Kč (1 090 Kč/m2)

Prodej zahrady, 607 m2
Brno
1 348 000 Kč (2 221 Kč/m2)

Prodej zahrady, 327 m2
Brno -Bohunice
260 000 Kč (795 Kč/m2)

Prodej zahrady, 1286 m2
Brno -Černovice
790 000 Kč (614 Kč/m2)

Prodej zahrady, 951 m2
Brno
321 600 Kč (338 Kč/m2)

Prodej zahrady, 2194 m2
Brno -Holásky
78 750 Kč (36 Kč/m2)

<https://reality.idnes.cz/s/pozemky/brno/?s-qc%5BsubtypeLand%5D%5B0%5D=farming&s-qc%5BsubtypeLand%5D%5B1%5D=garden&s-qc%5BsubtypeL...> 7/8

Příloha č. 4

30.10.2019 Orná půda,pole,zahrady,loukyPraha | Reality.iDNES.cz

Orná půda, pole, zahrady, louky Praha

Nalezeno 76 nemovitostí

Prodej zahrady, 956 m2
Praha
Cena na vyžádání

Prodej pole, 26015 m2
Praha 10 -Benice, okres Praha
26 015 000 Kč (1 000 Kč/m2)

Prodej pole, 10289 m2
Praha 10 -Benice
6 687 850 Kč (650 Kč/m2)

Prodej pole, 4722 m2
Praha 10 -Horní Měcholupy
555 000 Kč (118 Kč/m2)

Prodej pole, 3687 m2
Praha
Cena na vyžádání

Dražba pole, 4722 m2
Praha 10 -Horní Měcholupy
555 000 Kč (118 Kč/m2)

Prodej pole, 6036 m2
Praha 10 -Kolovraty
5 178 888 Kč (858 Kč/m2)

Prodej pole, 10289 m2
Praha 10 -Lipany
6 687 850 Kč (650 Kč/m2)

Prodej pole, 13382 m2
Praha
3 000 000 Kč (224 Kč/m2)

Prodej zahrady, 6036 m2
Praha 10 -Kolovraty
5 178 888 Kč (858 Kč/m2)

Prodej pole, 8271 m2
Praha 10 -Hájek u Uhříněvsi
Cena na vyžádání

Prodej pole, 2661 m2
Praha 5 -Radotín, okres Praha
798 300 Kč (300 Kč/m2)

Prodej zahrady, 5067 m2
Praha 9 -Koloděje
4 995 000 Kč (986 Kč/m2)

Prodej zahrady, 335 m2
Točenská 4, Praha 12
Cena na vyžádání

Prodej pole, 4826 m2
Praha 9 -Horní Počernice
580 000 Kč (120 Kč/m2)

Prodej zahrady, 105 m2
Nad lukami, Praha 3 -Žižkov
380 000 Kč (3 619 Kč/m2)

Prodej pole, 4170 m2
Praha
799 000 Kč (192 Kč/m2)

Prodej louky, 1748 m2
Zahradníčkova, Praha 5 -Košíře
Cena na vyžádání

Prodej pole, 9562 m2
Praha
6 100 000 Kč (638 Kč/m2)

Prodej pole, 15371 m2
Praha 6 -Přední Kopanina
3 200 000 Kč (208 Kč/m2)

<https://reality.idnes.cz/s/pozemky/praha/?s-qc%5BsubtypeLand%5D%5B0%5D=farming&s-qc%5BsubtypeLand%5D%5B1%5D=garden&s-qc%5Bsubtype...> 8/8

Příloha č. 5

30.10.2019 Orná půda, pole, zahrady, louky Teplice | Reality.iDNES.cz

Orná půda, pole, zahrady, louky Teplice

Nalezeno 10 nemovitostí

Prodej zahrady, 403 m2
Bratislavská, Teplice
430 000 Kč (1 067 Kč/m2)

Prodej zahrady, 417 m2
Teplice -Řetenice
470 000 Kč (1 127 Kč/m2)

Prodej pole, 10958 m2
Teplice
1 095 800 Kč (100 Kč/m2)

Prodej louky, 12032 m2
Teplice -Sobědruhy
2 500 000 Kč (208 Kč/m2)

Prodej zahrady, 395 m2
Teplice -Řetenice
410 000 Kč (1 038 Kč/m2)

Prodej zahrady, 440 m2
Teplice
619 000 Kč (1 407 Kč/m2)

Prodej zahrady, 350 m2
Teplice
329 900 Kč (943 Kč/m2)

Prodej zahrady, 479 m2
Bratislavská, Teplice -Řetenice
638 000 Kč (1 332 Kč/m2)

Prodej zahrady, 479 m2
Teplice -Řetenice
660 000 Kč (1 378 Kč/m2)

Prodej zahrady, 2817 m2
Panorama, Teplice -Hudcov
629 000 Kč (223 Kč/m2)

<https://reality.idnes.cz/s/pozemky/teplice/?s-qc%5BsubtypeLand%5D%5B0%5D=farming&s-qc%5BsubtypeLand%5D%5B1%5D=garden&s-qc%5Bsubtyp...> 4/5

Příloha č. 6

30.10.2019 StavebnípozemkyBrno | Reality.iDNES.cz

Stavební pozemky Brno

Nalezeno 38 nemovitostí

Prodej stavebního pozemku, 323 m2
Akátová, Brno -Žebětín
4 845 000 Kč (15 000 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 692 m2
Akátová, Brno -Žebětín
10 380 000 Kč (15 000 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 280 m2
Černovičky, Brno
2 100 000 Kč (7 500 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 3750 m2
Brno
Cena na vyžádání

Prodej stavebního pozemku, 1 m2
Brno -Maloměřice
4 990 000 Kč (4 990 000 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 1056 m2
V rejích, Brno -Chrlice
3 600 000 Kč (3 409 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 876 m2
Brno -Komín
Cena na vyžádání

Prodej stavebního pozemku, 355 m2
Královopolská, Brno -Žabovřesky
Cena na vyžádání

Prodej stavebního pozemku, 452 m2
Brno
6 915 600 Kč (15 300 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 481 m2
Brno -Řečkovice
7 590 000 Kč (15 780 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 1403 m2
Brno
8 950 000 Kč (6 379 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 293 m2
Brno -Mokrá Hora
4 250 000 Kč (14 505 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 13600 m2
Brno
26 928 000 Kč (1 980 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 1056 m2
Brno -Chrlice
3 600 000 Kč (3 409 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 764 m2
Brno
6 970 000 Kč (9 123 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 1966 m2
Brno
Cena na vyžádání

Prodej stavebního pozemku, 1043 m2
Brno -Soběšice
12 516 000 Kč (12 000 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 394 m2
Brigádnická, Brno -Mokrá Hora
4 200 000 Kč (10 660 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 4691 m2
Brno -Přízřenice
4 500 000 Kč (959 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 667 m2
Brno -Sadová
8 000 000 Kč (11 994 Kč/m2)

<https://reality.idnes.cz/s/pozemky/stavebni-pozemek/brno/>

Příloha č. 7

30.10.2019 Stavební pozemky Praha | Reality.iDNES.cz

Stavební pozemky Praha

Nalezeno 174 nemovitostí

Prodej stavebního pozemku, 796 m²
Zamašská, Praha 9 -Kbely
8 278 400 Kč (10 400 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 892 m²
Jordánská, Praha
9 500 000 Kč (10 650 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 681 m²
Praha 6 -Suchdol
8 512 500 Kč (12 500 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 1000 m²
Na hlavní, Praha 8 -Březiněves
7 000 000 Kč (7 000 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 9384 m²
Praha 10 -Kolovraty
18 768 000 Kč (2 000 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 10997 m²
Praha 4 -Písnice
77 682 808 Kč (7 064 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 595 m²
Zamašská, Praha 9 -Kbely
6 188 000 Kč (10 400 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 373 m²
Vlnitá, Praha 4 -Braník
4 200 000 Kč (11 260 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 430 m²
Blanická, Praha 2 -Vinohrady
7 000 000 Kč (16 279 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 931 m²
Praha 6 -Suchdol
11 172 000 Kč (12 000 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 20772 m²
Praha 10 -Královice, okres Praha
18 000 000 Kč (867 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 635 m²
Pod Hrachovkou, Praha 7, okres Praha
14 500 000 Kč (22 835 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 601 m²
Zamašská, Praha 9 -Kbely
5 829 700 Kč (9 700 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 2160 m²
Křemenáčová, Praha 10 -Pitkovice
11 490 000 Kč (5 319 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 553 m²
Praha 4 -Točná
5 499 000 Kč (9 944 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 994 m²
Mládí, Praha 5 -Stodůlky
11 828 600 Kč (11 900 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 1519 m²
Praha 6 -Lysolaje
16 780 000 Kč (11 047 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 1176 m²
K Padesátníku, Praha 6 -Přední Kopanina
4 386 000 Kč (3 730 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 1044 m²
Jordánská, Praha
10 500 000 Kč (10 057 Kč/m²)

Prodej stavebního pozemku, 627 m²
Zamašská, Praha 9 -Kbely
6 834 300 Kč (10 900 Kč/m²)

<https://reality.idnes.cz/s/pozemky/stavebni-pozemek/praha/>

Příloha č. 8

30.10.2019 StavebnípozemkyTeplice| Reality.iDNES.cz

Stavební pozemky Teplice

Nalezeno 11 nemovitostí

Prodej stavebního pozemku, 7390 m2
Emilie Dvořákové, Teplice -Trnovany
Cena na vyžádání

5 506 684 Kč (778 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 738 m2
Šípková, Teplice -Trnovany
695 000 Kč (942 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 952 m2
Chmelová, Teplice -Trnovany
580 000 Kč (609 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 2176 m2
Teplice
939 900 Kč (432 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 812 m2
Šmeralova, Teplice -Trnovany
935 000 Kč (1 151 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 738 m2
Šípková, Teplice -Trnovany
685 000 Kč (928 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 6295 m2
Kladrubská, Teplice -Nová Ves
8 350 000 Kč (1 326 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 906 m2
Kopřivová, Teplice -Trnovany
1 350 000 Kč (1 490 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 9434 m2
Teplice -Trnovany
4 717 000 Kč (500 Kč/m2)

Prodej stavebního pozemku, 7078 m2
Teplice -Trnovany

Prodej stavebního pozemku, 11338 m2
Březová, Teplice -Nová Ves
11 700 000 Kč (1 032 Kč/m2)

<https://reality.idnes.cz/s/pozemky/stavebni-pozemek/teplice/>

Název: Analýza právní úpravy vydávání peněžních náhrad z rozpočtu Státního pozemkového úřadu

Abstrakt:

Diplomová práce nazvaná Analýza právní úpravy vydávání peněžních náhrad z rozpočtu Státního pozemkového úřadu má za úkol zmapovat vydávání peněžních restitučních náhrad oprávněným osobám podle zákona o půdě a zjistit vliv výše již vydaných peněžních náhrad, dosud vzniklých restitučních nároků na rozpočet Státního pozemkového úřadu jako organizační složky státu, tedy úřadu, který se v současné době zabývá vypořádáváním restitučních nároků oprávněných osob podle zákona o půdě. Restituční nároky podle zákona o půdě jsou vypořádávány několika způsoby. V rámci této diplomové práce pracuji zejména s peněžní formou náhrady. Stěžejními metodami je analýza celé problematiky a syntéza jednotlivých jevů. Aby bylo možné celou analýzu provést, práce se zaměřuje na vývoj výše peněžních náhrad za období účinnosti zákona o půdě, tedy za roky od 1994 dodnes. Vydávání restitučních náhrad bylo agendou již tří různých institucí (Pozemkový fond ČR, Státní pozemkový úřad a Ministerstvo Zemědělství) s tím, že jedna je obě zastřešuje. Analýza se věnuje jak vydanými restitučními náhradami současně fungujícím Státním pozemkovým úřadem, jehož agendou je mimo jiné vypořádávání restitučních náhrad, tak i Pozemkovému fondu ČR, který byl předchůdcem Státního pozemkového úřadu. Ministerstvo zemědělství jako orgán státu, zřizovatel Pozemkového fondu ČR a nadřízený orgán Státního pozemkového úřadu, v jednom období též vypořádával peněžní náhrady. Analýza se dále zaměřuje na způsoby oceňování restitučních nároků a výši cen podle zákona o půdě. Představuje vývoj cen podle oceňovacích vyhlášek a porovnává je se současnou tržní cenou. Výsledkem celé analýzy je prognóza budoucího vývoje vypořádávání restitučních nároků, shrnutí požadavků Ústavního soudu na restituční tečku a nastínění možného řešení, respektive urychlení ukončení vypořádávání restitučních nároků.

Klíčová slova: Restituce, Peněžní náhrady, Rozpočet

Name: Analysis of the legal regulation of the extradition of monetary compensation from the budget of The State land agency office

Abstract:

The diploma thesis called Analysis of the legal regulation of the extradition of monetary compensation from the budget of The State land agency office is to investigate the issue of monetary restitution compensation of beneficiaries under the Land Act and to find out the real impact of the amount of already issued monetary compensation and the impact of the amount of restitution claims so far established on the budget of the State Land Office as an organizational unit of state. The State Land Office is currently deals with the settlement of restitution claims of beneficiaries under the Land Act.

Restitution claims under the Land Act are settled in several ways. In this diploma thesis I work mainly with the form of monetary compensation. The main methods used in diploma thesis are the analysis of the whole issue and the synthesis of individual phenomena.

In order to carry out the whole analysis, the thesis focused on the development of the amount of monetary compensation for the entire period of effect of the Land Act, i.e. for the years since 1991 up to this day.

The restitution compensation process has already been under the agenda of three different institutions (The Land Fund of the Czech Republic, The State Land Office, The Ministry of Agriculture) with one institution covering the other two. The analysis deals with restitution compensation issued by The State Land Office which is currently the responsible office for the mentioned agenda, inter alia, the settlement of restitution compensation, and The Land Fund of the Czech Republic, which was the forerunner of The State Land Office. The Ministry of Agriculture, as a state body, founder of The Land Fund of the Czech Republic and a supervisor of The State Land Office, was also dealing with monetary compensations.

The analysis further focuses on the methods of valuation of restitution claims based on the prices declared by The Land Act. It represents the development of prices according to local valuation regulations and compares them with the current market prices.

The purpose of the whole analysis is a forecast the future development of the settlement of restitution claims, a summary of the Constitution Court's requirements for a restitution dot and an outline of a possible viable solution, respectively accelerating the completion of the settlement of restitution claims.

Keywords: Restitution, Monetary compensation, Budget

